

రామ రాయ విలాసము.

(అ) ప్రతి కృష్ణా నదికి ఒక వీధిగా మండి

1967
ఆంధ్రప్రదేశ్

బ్రహ్మచారి

దేవుల పత్ని సుబ్బరాయశాస్త్రి ల హరిచే
రచియింపఁబడినది.

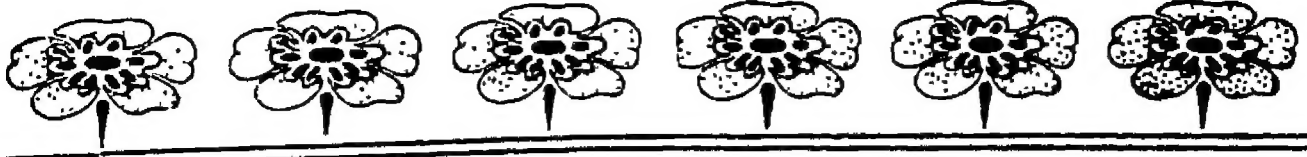

ક્રમ નં : _____

సుజనరంజనీమ్మదాక్షరశాలయందుమృదితము.

1911.

All Rights Reserved.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు, అవేఘ్నమస్తు.

రామరాయ విలాసము.

ప్రథమాశ్వాసము.

నైదేహివివాహవేళ రమణాం • ఘోర్దవ్విదవ్విదవిసృ
స్తముల్ । గావేగం దలఁబ్రాలు నించి త్రిప
వీ • క్షల్వించి ముత్తైములు । న్భవింపన్ మణులొ
ట నేమగునొయ • న్భృంతిన్ విలోకింప న । ద్దే
విం గన్గొని నవ్వు రామవిభుఁ డా • ప్రింబోచు
సూర్యప్రభున్ ॥

సీ . రాత్రిందివైకస్సు • రణముచేగణుతింపఁ
దనరియ పంకజా • తప్రశస్తిఁ
గాంచి నిష్కంటక • కాండమై యమధుపా
ధారవిఖ్యాతిచే • తను దనర్చి
శతసహస్రాయుత • సంఖ్యాక పత్రసం
గతమై సదామోద • కలనఁ జేర్చి

రాజసమాదర • ప్రాజ్యమై విలసిల్లు

నిల్లుగల్గెనటంచు • నెలమిఁ బొంది

ప్రకట రావువేంక • టకుమారమహిపతి

సూర్యరాయవిభుని • శుభవిభాస

మానతరవిభాస • మానసద్వ చ్చద్వ

పద్మమున వసించు • బద్మ యెపుడు.

2

సీ. చిన్నిజావితోడఁ • జెలఁగి ముచ్చటలాడు

నెన్నొసల్ గల ముద్దుఁ • జిన్నవాని

గండుఁదుమ్మెదలతోఁ • గడఁగి ముచ్చటలాడు

కురులుగల్గిన లేత • కొమరువాని

నేనుంగుగున్నతో • నెదిరి కయ్యములాడు

చింకంబు గల యట్టి • పిల్లవాని

సింగంపుఁగొదమతోఁ • జెలరేఁగి చెరలాడు

బీరంబుగలయట్టి • పిన్నవాని

రావుకొలమను బనఁటి నీ • స్వామినుండు

తొగలయెకిమీనిఁ గబ్బంపు • మనువఁటేని

నడుగు టడిదంపుఁ బులుఁగురా • యరిది మేని

వేల్పు గావుతఁ గొదలేని • పెరిమెఁ బూని.

3

మ. సుకరప్రక్రియ నిష్కళంకరుచిచే • శోభిల్లు సచ్చంద్రికా

మకరందంబు చకోరభృంగములు పేర్ • మంగోల నొక్కింతవా

డక చెన్నొందు సుమంబునౌదలను వే • డగ్గందాబ్బుశర్వాణిరా

జకుమా రాగ్రణిఁబోవుఁగావుతఁగళా • సంపూర్తి సంధించుచున్.

నాలుగు పాయముల్లఱచి ♦ నాల్గు తెఱంగుల సేన గొల్వఁగా
నాలుగుదిక్కులం గెలిచి ♦ నాల్గుపుమర్థము లుల్లసిల్లఁగా
నాలుఁగుమారులుం జిరత ♦ రాయుపు శ్రీయును గల్లునంచుఁ దా
నాలుగువాల సూర్యనర ♦ నాఘన కీపుత బ్రహ్మ దీవనన్. 5

వాయునేరనినాఁడె ♦ వాసి యిచ్చెనుగదా

శాసనంబులు బ్రహ్మ ♦ శాసనముగఁ
జదువనేరనినాఁడె ♦ చదివి చెప్పెనుగదా

పాఠ్యముల్ గంఠస్థ ♦ పాఠములుగ
నెఱుక చాలనినాఁడె ♦ యెఱుఁగఁజేసెనుగదా .

భావివృత్తముల న ♦ బ్రంబు గాఁగఁ
జూపు విప్పనినాఁడె ♦ చూచి చెప్పెనుగదా

భృత్యునై జము దివ్య ♦ దృష్టి గాఁగ
ననుచు నెద మెచ్చి ముద మిచ్చి ♦ ఘనత హెచ్చి
మనుచుఁ జేదోడు వాఁదోడు ♦ మనసుఁ దోడుఁ
గనుల దోడును నై వాణి ♦ కరుణ శ్రీ కు
మారమహిపతి సూర్యరా ♦ ణ్మనుజవిభుని. 6

సతియును రాజమౌళిగని ♦ సంతసిలన్ వెనకయ్య యయ్యు సే
యతులితుఁ డాదిపూజ్యత సు ♦ తాగ్గృత సాధుగణాధిపత్య మ
ప్రతిహతిఁ బూనె నట్టి కరి వక్రుఁడు పోవుతఁ గార్యసిద్ధి స
మ్మతి నిడి రావువేంకట కు ♦ మారమహిపతి సూర్యరాయనిన్. 7

భావుకలీల రాజ్యపద ♦ వర్తులు సుస్థిరకీర్తు లౌచు సు

గీర్వావిభీషణు ల్లనిరి ♦ శ్రీ రఘురాముని ప్రాపెవండు సతి

భావనఁజేయ నట్టి హను ♦ మంతుఁ డనంతజయంబుఁ గూర్చుచుం
బావనమూతిఁ పోవుతఁ గు ♦ మార మహిపతి సూర్యరాయనిన్.

సీ. ఎవ్వనికావ్యంబు ♦ లెఱిగించుఁ దొలుదొల్త

రామకథాభివ ♦ ర్ణననిరూఢి

నేవానికవిత సం ♦ భావింపఁగా నొప్పుఁ

గౌరవాంచితకథా ♦ కథనపటిమ

నెవ్వని కవనంబు ♦ లేర్పరింపఁగ నొప్పు

సంభావితకుమార ♦ సంభవమున

నెవని కవిత్యంబు ♦ వివరింపఁగా నొప్పుఁ

బద్ధనాయకనుతి ♦ ప్రకృమమున

నట్టి మహనీయులఁ దలంతు ♦ నస్మదీయ

కృతియుఁ దత్కృతులట్ల స ♦ తకృతి వహింప

భక్తి వల్మీకభవ సత్య ♦ వత్యపత్య

కాళిదాస మయూర స ♦ తకృతుల మదిని.

9

చ. గురురుచిమూఁడుమూర్తులును ♦ గూడిత్రయీమయమూర్తిఁదోఁచిన

ట్లరుదుగ మువ్వరుం గలసి ♦ యంచిత పంచమవేదభారత

స్ఫురణముఁ జూపినట్టి పరి ♦ శుద్ధుల నెన్నెద నన్నయార్య భా

స్వరమతి నెఱ్ఱిపెగ్గడను ♦ జక్కఁగఁ దిక్కనసోమయాజినిన్.

మ. విలసన్నార్ద్రవ కాంచనాంచలవిభా ♦ విస్ఫారచీనాంబరా

వళిఁ గర్పూరపుఁబలుగు లుంచుగతిశుం ♦ భద్దివ్యమతాగ్రవ్యమం

దలఘు శ్రీనిధి రావు సూర్యవిభు నా ♦ మాంకంబు సంధింప నె

ట్లలరుం గీటములట్లు దుర్గుతులు రం ♦ ధ్రాన్వేషముం జేయఁగన్.

క. అని యిష్ట దేవతావం

దన సుకవిజనాభినంద • న కుకవిపరివ

ర్జన కుమతి నిరాకృతి గుం

భనముం బొనరించి యొక్క • వర కావ్యంబున్.

12

క. వచియించునప్పు డెల్లెడ

రుచియించునఁ బొడము రసముం • గొల్పినగతిఁ దా

లిచి యించుక కాకుండఁగ

రచియించుట కింపుఁ బెంపు • రహి వహియింపన్.

13

ఉ. ఉరుతరభక్తి మైఁ దులసి • యున్నులు నిర్విరులుం బొరింబొరిన్

సరములు గూర్చి వేల్పులకొ • సంకఁ బొసంగ నెసంగినట్లు ను

ష్ఠిరముగ సంస్కృతాంధ్రపర • దేశ్యపదంబులఁగూర్చి కావ్యముల్

దొరలకొసంగిన న్మదిఁ గు • తూహలమాట నటుల్ ఘటించెదన్

గీ. బిందు శకటంబు లని వేఱె • పేరుగాని

రేఫయుగళంబుఁ గూర్చిరి • కృతులఁ గవులు

ఘనులు చెప్పినను భయంబుం • గాకయున్న

సంకరంబందు రెందు ని • ష్పత్తి లేదు.

15

గీ. ద్విత్వములయందొ దేశ్యాన్య • దేశ్యములనొ

శకటమంచు వచించుట • చనును గాని

కొన్ని యుభయంబు లంచును • గొన్ని సంక

రంబులని చెప్పు టొప్పునే • ప్రాజ్ఞులకును.

16

క. కావున రేఫద్వయికిం

గేవలతకు ననుమతించి • కృతులం గూర్పం

గా వెరవగునని యెంచెద

వావిరి దేశ్యాన్యదేశ్య • పదములు పోలెన్.

క. కల్యఘముల నెల్లను వై

కల్యము గావింపఁ జాలు • కల్యవిధుల సా

కల్యముగఁ దీర్చికొని యొక

కల్యస్థలిహితులఁ గూడి • కల్యాణమతిన్.

క. కారణజన్ముఁడు ప్రాజ్య మ

హీరాజ్యపదార్థాగుణ స • మృద్ధుఁడు రామ

క్షైరాడ్వరసుకృత ఫలా

కారుఁడు మనవిభుఁడు పెంపుఁ • గను నూతేఁడుల్.

క. అనుకొని తచ్చభవాసర

మున సముచితభంగి మిత్ర • ములతో సాయం

తనమున సమయం బారసి

ననువుగ దర్బారు కరుగు • నప్పుడు వరుసన్.

నీ. చుట్టువారియగడ్డ • గట్టిని బలుకోట

దరి నెల్ల బావుటా • బురుజు దరిసి

గడియారముడివోని • యడియాలములవీక

తవణించు సింగపు • గవనిదాఁటి

ఫాదుశా బిరుదుశా • బాసికీ యిడినదో

శాకా హజారంబు • చాయనేగి

మోసలనేనుంగు • మొగసాలనిలువు టు

ప్పరిగెల నీడ చ • ప్పరముఁజొచ్చి

తమ్ముఁ గాన్పించుకొనవచ్చి ♦ తలఁగనీని
నందడిగమేటి దొరలున్న ♦ సరస నరసి
నగరిముంగిటి పహరాల ♦ జగతి దండఁ
బిలువ నంపించుకొనియుండు ♦ నిలిచియుండ.

21

సీ. నునుఁగుట్టుపట్టు మె ♦ త్తని మెత్తకోకిరి
జగజంపుఁ బల్లంపు ♦ జిగిబిగింపు
టంగువాటుజగాది ♦ టంపుజల్తారు ము
ప్పిరిసుట్టు ధూము చా ♦ పెవ్వొరంగు
పోనైఱుంగులరికా ♦ బులు బలుతోరంపు
హెన్నులమెడపట్టె ♦ యుదుటుచౌల
మొగముట్టుసొంపుఁ జెం ♦ వులకెంపుఁ గల్లెంబు
చొక్కపుఁ జిక్కని ♦ సోగవాగె
చురుక్కు నిడువాలుతరటు కు ♦ చ్చుల జెడంగు
చికిలిగరులతురాయర ♦ బ్బీహుమాయి
సౌరుమీఱంగఁ గైచేసి ♦ సాదులిర్వు
రచ్చటికిఁ దెచ్చిరేలిక ♦ యాజ్ఞవడసి.

22

క. అంతట నంతిపురంబున
నెంతయు సంతసముగదుర ♦ నింతులు కుతుకా
క్రకాంతములగు స్వాం ♦ తములను
వింతగఁగైచేసి యనుప ♦ విభునందనుఁడుకొ.

23

సీ. రతనంబులకుఁ శాయి ♦ జతనంబుగ జరీ బు

వెలిదాలుగలమేటి ♦ వలిపంపు జోడంగి

లలిమేనఁ బూసిన ♦ ట్టలవరించి

యవరంజిపూమినుగ ♦ టాకుపచ్చపదాయి

యనువొంద గుత్తమా ♦ నట్టుతొడిగి

యొలుపైన యొరపైన ♦ మెలుపూన నిడుదవా

లొడికపు ఖిండుచా ♦ నడుమఁ గట్టు

చుట్టి పులితోలు పాపోసు ♦ జోడుమెట్టి

పచ్చికస్తురి నామంబు ♦ పరిమళములు

పచ్చకప్రపంపుఁదములపు ♦ వాసనలును

నలువిరిసరాలవలపుల ♦ నలమికొనఁగ.

24

క. కరికలభసులభగతి భా

న్వరుండై చూపఱకుఁగనుల ♦ పండువుగాఁ గం

బరఁగందురగంబున్నెడ

కరుదెంచె విలాసభాసి ♦ హాసాననుండై.

25

మ. కెలనన్ నిల్చిన భూసురప్రతతిఁ ♦ గేల్మోడ్చి వారిచ్చు న

తఫలపుష్పక్షత లడ్డిమై యవితథా ♦ ర్థపాశభవాశీర్వచః

కలనోల్లాసము మున్నుగాఁ గొని చెలం ♦ గన్ వాహనారోహణో

త్తలికల్దైదమునందుఁగ్రందుకొనఁగం ♦ ఖాణంబునుం డాయుచోన్.

మ. సరదారుల్ పరదారుణద్యుతినమం ♦ చన్నార్తులై డక్కిణీ

తరహాపాగలు బుగ్గమీసములు ని ♦ ద్వంపున్నరాయాలు నం

గరఖాలున్నడికట్లుచెందిరపుంజు ♦ కగల్ చొక్కపుండాలుడాల్

తరవారుల్ మెలయం జొహరులిడి శ ♦ స్తస్వస్తికంబుల్లగన్.

గ్రీ. అగలు బగలునఁ బాయలై ♦ యదబుతోడ
నిలువఁ జెలువంపు నడసొంపు ♦ నీటుమీఱఁ
దేజివలగొని కేలను ♦ త్రేజితారి
యతఁడు మందంబుగాఁ గంద ♦ మప్పళించి.

28

క. సుదులతెఱంగులు చొక్కపు
నడలబెడంగులును జాతి ♦ నాడెంబులు నొ
ప్పెడు చిన్నెలు ప్రియమును
గడుకొని లెక్కించి యెక్క ♦ గమకించుటయున్.

29

చ. కడువడిఁజేరి డాపలిరి ♦ కాబొకసాద కుదించిపట్ట నే
ర్పడరఁగ శాప్రశస్తమగు ♦ హస్తముఁ బల్లముఁజేర్చి యీవలం
దడయక యంకవన్నెనును ♦ దక్షిణపాదముఁ జొన్ని చంగునం
దొడరు జవంబుతో దమికి ♦ తోడనె వీడని ప్రిథిమంబుతోన్.

క. కైజామోరగ నాగెలు
కైజాఱకయండఁ గుదియఁ ♦ గాఁబట్టి మహా
రాజాత్మజుండుతనరుచి
రాజానేయంబు నడువ ♦ నల్లనఁ బనుపన్.

31

చ. తలఁగు తొలంగు మోసరిలు ♦ దవ్వులకేగుము పాయమంచుఁబా
యలుగనదల్చి చూపఱుల ♦ నాఁపుచు వేత్కిధరుల్ బరాబరుల్
సలుపఁగఁ జోపుదారులు హా ♦ సాదు పరాకని హెచ్చరింప వం
దులుసుకవీంద్రనిర్మిత కృ ♦ తుల్ పరియించుచువెంటనంటిరాన్.

చ. వెలువడి దేవుడీకెదుటి ♦ వీధి సమేధిత వల్లు వల్లనం
బులు బలుధావనస్ఫురణ ♦ ముల్మహితప్లుతవిభ్రమంబు లిం

పొలయఁగ డౌతంబులు జ ♦ వోచితరేచిత రీతు లించుకే
నలయక చిత్రచిత్రగతి ♦ నందలు నం దరుదందఁ జూపుచున్.

సీ. మదికన్నమున్న గ ♦ మృముఁజేరు టెఱిగించు

నామెఱుఁగారు హు ♦ డాముతీరు

మహి యంతలోనఁ ద్రి ♦ మ్మరి క్రమ్మఱుటఁ దెల్పు

నాఁబొల్పెసంగు కా ♦ వాబెడంగు

నడఁ దనతోఁ బందె ♦ మిడఁ జీరుఁబొద్దు తే

జీనాఁబొసంగు బా ♦ జీహెరంగు

సగరుత్కమగునాఁటి ♦ యెగురుటఁజూపున

నంగఁ జెలంగుతు ♦ లంగురంగు

పాటమాత్రంబె గంధర్వ ♦ కోటికొదవె

నటనమును గాంచితే నందు ♦ నాఁగఁ బొందు

గదుర నింపులు నింపు బ ♦ ల్పదముసొంపు

వెలయగతి భేదములఁ జూపె ♦ విభుహయంబు.

34

వ. మఱియు సిరియురంబునందొరయు దొరకొమరుదొర నమరు తన
విలాసకలాసముదయంబు జనమానసముదయనంబుగ నయనంబు
ల కుల్లాసంబు పల్లవింపఁజొనుప ననుపమంబగుచెన్నున నచ్చిన్ని
వజీరుండు చెలువారు తన వారువంబు బహువారంబు పేరెంబులు
మీఱం బాఱించి యంతవారిం చి కతిపయపరివారంబుతో వంది
మాగధవారంబు కైవారంబులుసేయ నవకవిక్రమారభటీ పటీ
యస్తములగు భటసత్తము లుత్తమంబుగ హేతిదీధిత్తిస్తోమంబుల
మెఱుంగులగు రంగులు కుఱంగటం దుఱంగలింపనిభృతనిపుణతా
నిబిడనిర్వికార నిర్ణిద్రనిశ్శబ్దనియమంబుగా నిరుకెలంకుల నర్గమిం

Acc. 3071

- ప శుద్ధాంతనిశాంతప్రాంతదంతర దంతస్తంభ సంభాసమానాస
మానాతిమానకాయమానాంతరంబునఁ దురంగావతరణం బొనర్చి
తనర్చిన సముచితాచారపరిజ్ఞానంబు తేటపడ నభ్యస్యమానాయు
ధసాధనవ్యాయామవ్యాపార కించితగ్రరగశంబగు పాణితలంబు
న నీషడున్నమితవదాగుండై సైంధవసగంధప్రదేశం బల్లనల్లన
నప్పళించి నిజమాత్మజనదర్శనోన్ముఖుండై యుండఁ దదాత్వస
మాసన్నలగు నూడిగంపు టన్నులమిన్నలు పున్నమవెన్నెలతేని
కన్నఁ జెన్నలరు మోముల గోముల బడయంగోరి తారును
జ్యోతిర్వహననియమంబున నోములొనర్చుగతిఁ జేర్చు నిగనిగ
నెగడు మగరాలపల్లెరంబులం గపురంపు దీపకళికలం దనహుమా
యితోడంగూడ నివాళించి పంచవర్ణాక్షతసంకుల కుంకుమాంబువు
లు దిగదుడిచి యిరుకెలంకుల వైవ వైవస్వతమను ప్రతిమను మ
నుజుల మనుపుమను పురోహితహితాశీర్వాదనాదంబులకు నున్న
భివాదంబు లొనర్చి యంతఃపుర సౌధాంతరంబున కరిగిన. ౩౬

మ. ఇట మేముం బటుపామకుడ్యఘటితా • నేకక్షమానాయకో
దృట చిత్రప్రతిమాపటంబు వలభి • ప్రాలంబమానామల
స్ఫటికోచ్ఛావచదీపపాత్ర మభిత • స్సమ్యక్సమాస్తీర్ణ వి
స్ఫుటచిత్రావృత రత్నకంబళమునా • శుంభచ్చతుశ్శాలలోక.
వ. ఉండం గొంతవడికి. 37

సీ. గురుతరరేచర్ల • గోత్రప్రతిత్తికీర్తి

రావువంశాభి రా • కావిధుండు
మహితాత్మ మంగయాం • బావధూరామరా
డగ్రణ్యగణ్య పు • జ్యైకఫలము

నిజసమాశ్రితమహా • ద్విజసమాజకగృహం
 గణకల్పితానల్ప • కల్పకంబు
 పాఞ్చసామ్రాజ్య వై • భవసమున్నతిశంసి
 లసమానమహనీయ • లాంఛనుండు
 ధ్రువ పరీక్షిన్మహారాజ • తులితలలిత
 వర్ధమానగుణావళి • భవ్యశుభుండు
 బాలభాసగృహసన్నిభ • ప్రభుండు శ్రీకు
 మారమహిపతి సూర్యరా • ణ్మనుజవిభుండు.

38

వ. ఏతెంచి.

39

సీ. సరసనాటకకావ్య • చంపూప్రబంధకి
 యోద్ధండ కవికాండ • మొక్కదండ
 మానాభిజాత్య స • స్మానాత్మసమబాంధ
 వోదార హితవార • మొక్కయోర
 మంజుగానవిధాన • మాధురీసాధురీ
 త్యురుగాయకనికాయ • మొక్కచాయ
 భయదాహి పరిణాహి • బాహగృజాగృదా
 యుధర్మూటభటకూట • మొక్కచోట
 స్వస్వసముచిత మర్యాద • సన్నివిష్ట
 మగుచుఁ దత్తద్విశిష్ట వి • ద్యావినోద
 సంగతిచెలంగ శృంగార • భంగి నిలువఁ
 జెలుపు బలువైనరీవిచేఁ • గొలుపు దీర్చి.

40

సీ. పరిపూర్ణతరసుధా • కరముధాకరకళా
 ముఖవిలాసము నిరు • ల్పదలఁజేయ

సురసాల ఫలసార ♦ సురసాలరసతుల్య
 వాచారచనతేన ♦ వానసుతీయ
 సితపత్ర శతపత్ర ♦ నుతిపాత్ర నేత్రాంత
 వీక్షణంబులు గృప ♦ వెల్లిగొలుపఁ
 గలశాంబునిధిగర్భ ♦ తలసిర్భరోర్మికా
 నిర్మలస్త్రితము వె ♦ నైలలుగాయ
 రాజసముగులగ శృంగార ♦ రసము చిలగ
 నిరుపమానందకందలో ♦ న్నిద్రాహృదయ
 మమరే నమరాధిపతి వైభ ♦ వము దలిర్ప
 నిష్టసల్లాపలీలచే ♦ నెసఁగుచుండ.

41

౧. సరసాటోపకళానురూపకవితా ♦ సంగీతసాహిత్య భా
 స్వరసల్లాపము కాలయాపనమౌ ♦ నర్పం గోష్ఠిఁ గావించుచో
 స్థిరకీర్తిఁ స్థితిహేతువెద్దియని యా ♦ సీనుల్ ప్రశంసించినన్
 జరునవ్వాననచంద్రువెన్నెలయనం ♦ జెన్నొందనన్నందులోన్.

౨. హితు శ్రీరామకృపాకటాక్షజనితా ♦ నేకావధానాంధ్ర సం
 సక్రాతభాషాశతలేఖనీకవనని ♦ ద్దైతృత్వముఖ్యకిరీయా
 ప్రతిభుం దేవులపల్లివంశభవు సు ♦ బ్బారాయనూరిం బ్రస
 న్నత వీక్షించి వచించె నిప్పగిడిఁ బూ ♦ ర్ణప్రీతి సంధిల్లఁగన్.

౩. హృద్యతర సప్తసంతా
 నోద్యమములయందు నెందు ♦ నొందును జిరభా
 స్వద్యశము నరుఁడు దానిం
 బ్రద్యోతితఫణితిఁ దెల్పు ♦ వలె మీరనినన్.

44

మ. వసునిక్షేప సురాలయక్షితిసుప ♦ ర్వస్థాపనారామకూ
 పసరష్టటగ్ర మొకానొకప్పుడు సమా ♦ స్తంభైననా తార కేం
 దుసహస్రాంశువుగా యశంబు గృతినుం ♦ డుం ధాత్రిసాభోగభో
 గనుఖిశ్రీవిభవంబులుం గలిగెడుం ♦ గాయంచు నేఁ ఒల్గినన్.

క. కృతిఁ వైకొనవలెనను స

న్మతి మనమునఁ బొడమ సరస ♦ మాధుర్యయుత
 స్మితపూర్వక నుతిధూర్వహ
 హిత భాషణభూషణముగ ♦ నిట్లని పలికెన్.

46

సీ. విఖ్యాతనోటక ♦ వ్యాఖ్యానవిరచనా

గరిమంబు నైదికా ♦ గ్రణులదండ్రు
 శృంగారసారసం ♦ సక్రతభాణనిర్మాణ
 యమకంబు నైష్టవో ♦ త్రములదండ్రు
 ప్రథితాంధ్రభాషాప్ర ♦ బంధ బంధురకవి
 త్వప్రాశ్నిమ నియోగి ♦ వరులదండ్రు
 చాటుధారాపద్య ♦ సంధానవిజ్ఞాన
 పటిమంబు మాగధ ♦ వరులదండ్రు
 గాని యిన్నివిధంబులఁ ♦ గవితఁగూర్చు
 నేరుపరి నేర్పరించుచో ♦ మీరలొక్క
 రరయ వరయత్నమునఁ జేర ♦ రొరులు మాకుఁ
 బ్రాజ్యరాజ్యంబుతోపాటి ♦ వారలగుట.

47

సీ. ఒకచోట వికచాబ్జ ♦ మకరందలహరికా

మాచుర్యరసపుష్టి ♦ మహిమ దనర

నాక వంక నకలంక ♦ సుకుమారపదశుంభ

దనవద్యవైశద్య ♦ మొనరుచుండ

నాక తావున సమర్థ ♦ సుకరాధగుంభనో

జ్ఞంభణప్రాధిమం ♦ బేపుమీఱ

నాక క్షేవ నురుభావ ♦ నికరావబోధకా

గణ్యనైపుణ్య మా ♦ ర్గము సెలంగ

లలితకవితాచమత్కార ♦ లసదనల్ప

కల్పనాకల్పచాతురి ♦ గానుపింప

నాక్క సరసప్రబంధంబు ♦ జొక్కమైన

ఫణితిగావింప భావింప ♦ వలెనటంచు.

48

గీ. లొకమున లోకులెల్ల ను ♦ శ్లోకఫణితి

బూర్వసుశ్లోక కల్యాణ ♦ ములను గృతులు

కృతులు గావించి యొసంగ న ♦ తక్కుతులొనర్తు

రదియు సంపత్కరంబె యా ♦ నంతకంటె.

49

క. జననీజనక కథాశ్రితి

యనఘంబుని తోచుచు గాన ♦ నన్నజ్జననీ

జనకుల వైవాహికకథ

వినవలతుం దెలుపు మార్గ ♦ విశ్రుతచర్యా.

50

చ. అన విని తొల్లి యొక్కసమ ♦ యంబున నే వినయంబుతోడ మ

జ్జనకునిపజ్జ సజ్జన క ♦ ధాశ్రవణం బొనరించుపట్ల బా

వనుడగు నన్నదీయ నర ♦ పాలుని పెండిలి బొప్పు జెప్పుడీ

యన వినుపించె నెప్పగిది ♦ నప్పగిది వినుపింతు నంతయున్.

గీ. అనినఁ గౌతూహలం బాత్మఁ ♦ బెనఁగొనంగ
 నంగజగురూపచార న ♦ క్రాంతరంగ
 రంగదురుతర కారుణ్య ♦ రసముభాతి
 భాతి విశదస్మితద్యుతు ల్పరఁగ నన్ను.

52

మ. వరధాటీచర ఘోటికాపటల భా ♦ స్వతస్స్వర్ణశాటీసము
 త్కరపేటీ ధనకోటికా లసదలం ♦ కారప్రసూనావళి
 సరపాటీర రసాంచిత్తైణమదచ ♦ ర్చాపూర్వకానేకస
 త్కరణశ్రీపరిపాటి వీడ్కొలుప ను ♦ త్సహంబు వాటిల్లఁ గన్.

మ. ఇల మర్త్యాంకకృతిఁ రచింపఁదగదం ♦ చెట్లైంతు వాల్మీకి ము
 ఖ్యులు నా శ్రీహరినైన మానవుఁడుగా ♦ నుండంగఁ గాదే నుతిం
 చి లసద్గౌరవులైరి మత్కృతిపుండ్ర ♦ శ్రీసూర్యరాడ్భాపమం
 డలవర్చ్యుండును దేవతావరజ జ ♦ న్మశ్రియె యంచున్ మదిన్.

క. ధనమొసఁగినఁ జనువొసఁగరు

చనువొసఁగిన మనమొసంగఁ ♦ జాలరు మనసి

చ్చిన గారవింప రితరులు

గన నిన్నియు నొసఁగుచుండెఁ ♦ గద యితఁ డనుచున్.

55

షష్ఠ్యంతములు

క. ఏవంవిధ శుభలాంఛన

భావంగమ నిత్యసత్య ♦ వతఁనలీలా

భావుక రావుకులాఖ్య ధు

నీవరచంద్రునకు శౌర్య ♦ నిస్తంద్రునకున్.

56

క. రేచర్లగోత్రభవ గో

త్రాచక్రపరిభవ పూర్వ ♦ రాజలలామ

శ్రీచరిత రామరాయన్

పాచరిత తపః ఫలాయ ♦ తాభ్యుదయనకుఁ.

57

క. భాసుర నెల్లంకికులో

ద్భాసి జగన్నాథరాయ ♦ పార్థివసంతా

నాసమవైభవ మంగాం

బా సాధ్వీగర్భశక్తి ♦ మహాక్తికమణికఁ.

58

క. అనుపమతర గురుభృగునం

దనమను చాణక్యముఖ్య ♦ నయపద్ధతి ఖే

లనవతికాష్ఠనకు జనా

వనవిష్ణునకును శతాబ్ద ♦ వర్ధిష్ణునకుఁ.

59

క. కమనీయ పద్మనాయక

సముదయసంభావితాభి ♦ జాత్యాదిగుణో

త్తమ రావు వేంకటకుమా

రమహీపతి సూర్యరాయ ♦ రాజేంద్రునకుఁ.

60

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనరింపంబూనికొనిన రామ

రాయవిలాసం బను పరిబంధమునకు మజ్జనకుండగు వేంకటకృష్ణ

శాస్త్రివరేణ్యోక్తకృమంబగు కథోపకృమం బెట్టులనిన.

61

శా. శ్రీమించున్భువిఁ బీఠికా పురము ల ♦ క్షీపాదమంజీర శిం

జామంజుస్వన విభ్రమ భ్రమకరా ♦ సంఖ్యార్థ సంఖ్యానము

దామందోదిత ఘోరగళ్య రవస ♦ మృక్కుచి తైశ్వర్య యు
క్సామంతామితదివ్యభవ్యభవనా ♦ శాంతప్రభాకాంతమై, 60

క. ఆనగరి సౌధయూఢము

లానగరిపు నగరిదెంత ♦ యనిన గురుచిరం

బైన గురుత్వమున సుధా

శ్రీనగురుచి కలిమిఁ గిందు ♦ సేయుచు నెపుడున్.

61

సీ. ఎలమిచే శ్రీకుక్కు ♦ పైశ్వర శ్రీకుంతి

మాధవస్వాములే ♦ మరనిచోటు

హితమూని రాజరా ♦ జేశ్వరీ పురుహూతి

కేశక్తు లభివృద్ధి ♦ గజపుతావు

గడఁగి యేలామహా ♦ కల్లోలినిసతంబు

నెసఁగి చుట్టును బగ్గిన ♦ హించునెలవు

ప్రతిని వట్టినరీతిఁ ♦ బాద గయాక్షేత్ర

మోపి పితృణము ♦ ల్వాపుమనికి

మఱియునెల్లెడ నాల్గు సీ ♦ మలకు నడుమఁ

దరిసి మున్నూఱు నలువది ♦ దైవతములు

గృహను రాజేంద్రునకు జయం ♦ బిచ్చుచకిర

విభవ శుభవృద్ధి కరము శ్రీ ♦ పీఠపురము.

62

శా. ఆకైలాసకు భృద్విహారకలనా ♦ వ్యాసంగ రంగిత్వమున్

శ్రీకాశీపుర వాసలాలసమతి ♦ స్థేమత్వమున్ భూమమై

యేకీభావమునొందఁ గుక్కుటఖగా ♦ క్షిణాకృతింబూని గౌ

రీకాంతుండు వసించు పీఠపురి వ ♦ ర్ణించంగ సామాన్యమే. 33

- శా. ఖ్యాతశ్రీః ద్విజగత్ప్రభూత మహిమం ♦ బౌ కుకుగ్రహేశాకృతి
జ్యోతిర్లింగము చుట్టించి బావనముగ ♦ పూతిక్షమా భాగమా
పాతాళంబుగ నంచునంచితమతిం ♦ బ్రాజ్ఞుల్ ప్రశంసెంతురా
పూతక్షేత్రముపీఠికానగర మొ ♦ పృథ్వీయామృదికాగ్నియై 34

- సీ. దుర్భిక్ష హర్యక్ష ♦ దుర్వార శరభంబు
నైరివారిదవార ♦ మారుతంబు
నాపదంధతమసా ♦ హరణ ప్రభాతంబు
పాపమత్తేభేంద్ర ♦ పాకలంబు
విజ్ఞాన చంద్రికా ♦ విలసనేందూదయం
శైశ్వర్యవనచనం ♦ తాగమంబు
ఘనపుణ్య సస్యరా ♦ శ్యామకూల వర్షంబు
ముక్తి కన్యోద్వాహా ♦ ముఖ్యులగ్న
మచటి కరుదెంచు జనులక ♦ యక్షసిద్ధ
ఫలము శ్రీకుంతిమాధవ ♦ స్వామి దివ్య
మందిర విమానదేదీప్య ♦ మానవిపుల
ధామ ధామసుదర్శన ♦ దర్శనంబు. 65

- మ. శ్రవణానందముగాఁ దగున్మధురిమ ♦ ప్రాగ్భారధారాళసం
శ్రవణామందమరందనిందులహరి ♦ సందోహ సంకీర్ణ న
ప్రవణాళి ప్రవరాళి గానఫణితు ♦ ల్పచ్చాయశీతాతతా
మృవణాళిందములందుఁ గగిందుకొనిన ♦ మృగీతినేలాతటిక. 66

- మ. ఉపశల్యంబుల నెల్లెడందనరుఁ గు ♦ త్యాఘాఘ సంవర్ధితా
నుపమానేక్షువణద్విరేఫలలితా ♦ నూనప్రసూనప్రతా

నపరీతోపవనంబులంగజుడు గి ♦ నగ్గంగాము కాళీజయా
ర్గపరుండై ఘటియించు నక్షయధను ♦ జ్యోబాణగేహంబులై. 67

మ. సొలపొగంధవహార్భకంబులు చరిం ♦ చున్ సంజలన్వీటి వీ
ఘల శ్రీమాధవదేవుదేవళపుంబూ ♦ దోటంగుబాళిందు పూ
పులయుంబుష్కరిణీనలంబులయుండా ♦ పుల్పూని యప్పుష్పలా
పులవెంటం భృతికేగు నైవధికులుం ♦ బోలెంగడున్మందమై. 68

క. ఇహమిడనేలానదియై

బహుళంబగు పరమిడంగ ♦ భాగీరథియై

మహిమహితమహిమచేదగు

నహహా ! మందాకినీ మ ♦ హనదియెరహిన్.

69

సీ. ఛందోనురూపతఁ ♦ జర్చింపఁగానేల

యరయ నందలు విప్ర ♦ వరులనంగ

వచన ప్రగల్భతా ♦ రచనఁదెల్పఁగనేల

కనఁగనందలు ద్విజా ♦ గృణులనంగ

యాగక్రియోద్యోగ ♦ యోగమెంచఁగనేల

తెలియనందలు బుధా ♦ ధిపులనంగ

జ్యోతిర్విభూతి పి ♦ ఖ్యాతి నెన్నఁగనేల

తలవనందలు బాడ ♦ బులెయనంగఁ

గానిచోనెట్లు వినతాధి ♦ కప్రహర్ష

ణంబనంతసమాఖ్యాపి ♦ డంబనంబు

ననిశనస్మార్గ వర్తనం ♦ బతి శుచిత్వ

మనఁగఁదనరుదురెల్ల బ్రా ♦ హ్మణులువీట.

70

మ. విలసత్పూర్ణకళాపత్రాపయతము ♦ ల్విశ్వోల్లసల్లక్షణో
జ్వలరేఖాకరరాజమానములు స ♦ చ్చక్రావనపక్రియా
కలితస్వాంతసమంచితంబులయి పీఠ ♦ కన్యాజమార్తాండమం
డలముల్నిండుగనప్పరోత్తమమున ♦ న్నాజిల్లురేయింబగల్. 71

సీ. ఏచాయఁజూచిన ♦ శ్రీచారురుచిరము
క్తాచాకచక్రపరి ♦ భాచయంబు
లేనైపుదిలకింప ♦ భానైకరమణీయా
భావైణలాంఛన ♦ గావసితము
లేమేరఁగనుఁగొన్న ♦ గోమేధికాశ్మక
స్తోమేధితోద్దామ ♦ ధామయతము
లేలోనవీక్షింప ♦ నీలోపలద్యుతి
జాలోదితాతిత ♦ మోలలితము
తొచుఁగనుపట్టు విడిమట్టు ♦ లలరగట్టు
విలుతుచెలిపెంపు తమసొంపు ♦ గలగడింపుఁ
దనమునకు సాటిఁ గనదేటిఁ ♦ కనుచుమాటి
కినినగును వాటపుఁ గిరాల ♦ జనమువీట.

72

గీ. తతసమృద్ధిశాలి ♦ తాస్ఫూర్తిచేఁగాంచు
భూరిశూద్రరీతిఁ ♦ బాలుపుమించి
తతసమృద్ధిశాలి ♦ తాస్ఫూర్తిచేనొప్పు
భూరిశూద్రరీతి ♦ పొసఁగువీట

73

గీ. పురజయాంబుధి మథనావ ♦ సరములందుఁ
దమ్ముఁదాల్చిన వారికృ ♦ తమ్మొడింగి

మఱల భరియించు నలమేరు * మందరములు

నాఁగ శివ కేశస్రుల స్మంద * నమ్మలలరు.

74

శా. పికాంగంబగుమాకుఁజక్కయు తదీ * యైకాభిధామాశ్చ న

స్తోకఖ్యాతి సుదర్శనంబురుసమి * ద్భూయస్సముద్యజ్జయో

నేకంబానటతాదృశాంగశతవృ * ద్దింగాంచు నస్మజ్జయ

శ్రీకిన్ మేరగలాదెయంచుఁబురివ * ర్తించున్ శతాంగచ్ఛటల్. 75

శా. కొండలు తత్పరింగరుల * కన్ సవచ్చునెవానికంతగా

నుండిననుండుగండములు * నుండినఁ బాదములుండుఁ గాకిట్లు

ల్నిండగు దానకాస్తములు * లేవుగదాయని భూమిభృత్తులే

పొండివిసార్యభౌమకుల * భూషణముల్ పరికించిచూడఁగన్. 76

క. సతతము తెన్నగరంబున

నతులితగతిచాతురంతి * కాదితురంగ

ప్రతతు లలరారు జనస

మృత కంఠాభరణరోచ * మానములగుచున్.

77

చ. పిడుగుల తునగలన్నగరి * వీరభటచ్చల లఘుకానిచో

బెడిదముగానిజేందుశర * వృష్టికిమున్నగ శశుగోత్రముల్

పొడిపొడిగాఁగడున్వడి గు * భుల్లుభులంచును గర్జితధ్వనుల్

గడలుకొనం బయింబడి జ * గద్భయదార్పణేనేవుఁజూపునే. 78

మ. నగరింగల్లు శిరోగృహంబులకు న్వ * ర్లశీవటిష్ఠంబులై

తగుటంగాదు స్వజాలమార్గముల నం * తఃప్రాప్తుఁడైనట్టిశీ

తగభస్తిన్ గృహియింపఁగాఁదలుపులం * దత్త్రిత్తికాబాలిక

ల్పిగియించంగ సతండునిల్వనిలఁబ * ర్నెంజంద్రశాలాభిధల్. 79

• నీ. ప్రాకారములు సుదీ • ప్రాకారములు బహి

ర్గోపురంబులతీత • గోపురములు

కాసారములు సూర్మి • కాసారములు సౌధ

జాలకంబులు రత్న - జాలకములు

చతురంగములు మహా • చతురంగములు రాణి

కేతనంబులు బద్ధ • కేతనంబు

లారామములు సత్ఫ • లారామములు తత్స

భాజనములు ధర్మ • భాజనములు

జగతినలసప్తనగరరా • జగతిమిగుల

నెన్నిపురులోప్పునన్నిటి • నెన్నితనరు

భావనాతీత దివ్యప్ర • భావనాశి

కాపురంబు జయేందిర • కాపురంబు.

ఉ. ఆనగరావతంసము స • మగ్గభుజోగ్గతరప్రతాపనై

శ్వానరకీలజాలశల • భాయితశాత్రపుండ్రాశ్రితేష్ట సం

ధానచణుండు రావుకుల • నాథుండు సూర్యనృపాలుండేలు ము

న్నీనవఖండమండిత మ • హీతలముం బృథుచక్రవర్తినాథ. 81

చ. చదువులఁబోడ, సాములను • జాణ, గొనంబులను ప్రసిద్ధుండ

భ్యుదయములందనుద్ధతుండు • యుక్తవచస్సురణంబునందు బ

ల్లిదుండు స్వకార్యసిద్ధినవ • లేసవిహీనుండు దీనకోటిపై

సదయుండు రావుసూర్యనృప • సత్తముజోడగు కేండులేడిలక. 82

నీ. ప్రజలంగన్నను గన్న • ప్రజలకన్ననుమిన్న

గాఁగావఁగాఁజూచు • కారుణికుండు

వసుమతి నేర్పుమై ♦ వసుమతియగునట్లు

పరిపాలనమొనర్చు ♦ పార్థివుండు

బంధులఁ జేమాను ♦ బంధులఁగావించి

మన్ననఁబచరించు ♦ మానఘనుండు

భటసమూహము సము ♦ దృటసముత్సాహమై

తనరఁబోషించు పృ ♦ తాపశాలి

కలఁడె యీదృశసాద్గుణ్య ♦ గణ్యుడైన

నృపశిఖామణియంచు వ ♦ స్థింపనెనఁగి

రావు వేంకటనీలాద్రి ♦ రాయవిభుని

సూర్యరాయేంద్రుఁడలరె ని ♦ స్తులనిరూఢి.

83

క. నిండిన చెఱువులు మెండుగఁ

బండిన పైరులును బుష్ప ♦ ఫలభరితములై

యుండిన తోటలునై సన

యుండిల నతఁడేలురాష్ట్ర ♦ మొప్పగునెపుడుకొ.

84

సీ. నెలనెలమూఁడు నా ♦ నలుగ వర్షించును

వలసినంతగవారి ♦ వాహచయము

కడుసమృద్ధముగ నె ♦ ప్పడుఁ బాఁడిమొదవులు

విసువుఁ జూపకపాలు ♦ విదుకనిచ్చు

నుర్వీతలంబెల్ల ♦ నుర్వరాసంజ్ఞచే

సర్వకాలముశోభ ♦ పర్వయుండుఁ

బౌరజానపదాది ♦ పూరుషవ్రాతంబు

నన్యోన్య మైత్రిచే ♦ నలరియుండు

నఖిలదేశంబు నిత్యక ♦ ల్యాణమగుచుఁ

బచ్చతోరణముగను జూ ♦ పట్టుచుండు

- రావు కులమణి శ్రీసూర్య • రాయవిభుఁడు
పాడిమీఱంగఁ ప్రిజలఁ గా • పాడునపుడు.

85

- గీ. కొలుచు ప్రిజలకుఁ దగినంత • కొలుచుఁగూర్చి
కొట్టడంబులఁ బెక్కేళ్ళ • కునుసమాప్తి
నొందకుండంగ నిల్వఁగా • నునుచునతని
దేశమున డ్రామమొదపునే • లేశమైన.

86

- క. ఋణముల శతాంశవృద్ధిగ
వణిజులకుఁ గృషీవలులకుఁ • బ్రజలకుఁ నిడిరా
ణ్యణియతఁడు పోవఁగా బహు
గుణముగ సంపదలు ధాత్రిఁ • గొమరుతలిచ్చున్.

87

- ఉ. ఆడడు ప్రిల్లదంబులనొ • కప్పడు నెవ్వరినైనఁ గూళలం
- గూడఁడు కర్జమందయినఁ • గోవిదకూటముతోడి కూటమిన్
వీడఁడు సర్వకాలమును • వేడిన యర్థమొసంగికాని పో
జూడఁడుదీనమానవుల • సూర్యనృపాలుఁడు రాజమాతుఁడే.

88

- శా. చాతుర్వర్ణ్యముస్వస్వధర్మనిరతే • చృణమించఁగానంగనల్
పాతివ్రత్యమునం బ్రవర్తిలఁగ జే • వబ్రాహ్మణాచార్య సే
వాతాత్పర్యమునం బ్రజల్మలఁగ భూ • పశ్చేష్ఠుఁడాతండు వి
ఖ్యాతింభూతలమే లెధర్మముసెలం • గన్నాల్లు పాదంబులన్.

89

- గీ. తల్లిభావయాంబ • తమ్ముఁడు శ్రీకుమా
ర మహిపతి సమాఖ్య • రాజమౌళి
యక్క సదయహృదయ • యైన లక్ష్మీవెంక
యాంబ హితముఁ జూప • నతఁడెసంగె.

90

శా. ఆగోత్యేందుడు చింతపట్లకులజుం ♦ దైహాత్రివిఖ్యాతుఁడౌ
 శ్రీగంగాధర రామరాయ విభువు ♦ త్రిందేవిగాఁగైకొనెన్
 శ్రీగాంభీర్యధృతిక్షమావినయ సౌ ♦ శీల్యాదిశుంభద్గుణ
 శ్రీశేయన్వర వర్ణినీమణిని ల ♦ క్షీన్మనెంకయాంబానతిన్. 91

చ. చెలువుఁడు దైవతంబనుచు ♦ సువకులాత్మజులందు నత్తమా
 మలు గిరిజేశులంచువిభు ♦ మంతులు నాపులు నెన్న నన్నద
 మ్ములనుచు నెమ్మిమ్మీటనమ ♦ బుద్ధిని జూచుచుఁ బ్రోచునవ్వధూ
 తలకముసాటిబోఁటి కల ♦ దేయిలదేశములందునెందులన్. 92

శీ. రాచకర్ణములనా ♦ లోచించు పట్టునఁ
 బృతిభమైనీతి మ ♦ ర్మములఁ దెలుపు
 సకలోపచారము ♦ ల్వవరించునప్పుడు
 నడఁకువతోఁదానె ♦ యలవరంచుఁ
 దఱివేచి యేప్రాద్దుఁ ♦ దరిసిల్చియోరెంబు
 లింపుగాఁదానెభు ♦ జింపఁజేయు
 నొండొక్క వేళల ♦ న్మనాధికతఁజూపఁ
 దన్నఁగాదనుచుక్షౌం ♦ తతవహించు
 లలిత సౌందర్యవిభ్రమం ♦ బులను నెఱపు
 నెల్ల సౌఖ్యంబులను దని ♦ యింపఁజేయు
 ధరణిషడ్విధకులవధూ ♦ ధర్మములకుఁ
 బుట్టినిల్లయియవ్విభు ♦ పట్టమహిషి. 93

క. ఆపట్టమహిషియందా

భూపతిగ నెనుత చతుష్క ♦ మునునుత వెనుకన్

• శ్రీపురుషోత్తమస్తోత్రము

రూపమహాభాగ్యభోగ • రూఢిదలిర్పణ.

94

శ్రీ. అందగ్రసుతుఁడు స • మగ్రతేజశ్శాలి

నీలాద్రరాయ భూ • పాలమౌళి

రెండవసుతవరే • ణ్యుండు గంగాధర

రామరాయక్షమా • రమణమణియు

నాతని పిదపను • ద్యతీగర్తి విస్ఫుర్తి

వేంకటరాయ పృ • థ్యవరుండు,

నతవివేనగ్రసుశౌర్యుఁ • డగు సూర్యనారాయ

ణప్రకాశావనీ • నాయకుండు

నందఱకుఁబెద్ద శ్రీభావ • యాంబికయును

సాటిగనరాని ముద్దుము • చ్చటలఁజూప

నమ్మహాజ దంపతు • లెమ్మేమీఱ

ధరణి విలసిల్లి రానంద • భరితులగుచు.

95

ఉ. అందఱు ముద్దు ముచ్చటల • నాటలఁబాటలఁ దెల్పితేటలన్

నందడిమీఱఁగాఁ జదువు • సాముల గోములఁ జూచువారికే

దెందములందు మోదము ఘ • టించుచునుండఁగఁదల్లిదండ్రుల

నందమునొంది వర్తిలి ర • నన్వలెనాతులనాతిగన్ధితిన్. 96

ఉ. స్పందనభేదయానముల • సామజభూమజవాశ్వయానమం

దందముగాఁగనందలము • లందులఁబొందిరమొందనెక్కియ

స్పందగతిం జరించునెఱి • చందమునందన నందసున్నుతిం

జెందఁగనొందెనన్నపతి • చిత్తమునందునమందమోదమున్. 97

క. నందనబృందంబిట్లుగ

నందనడెందమున కింపు ♦ నాటింపఁగ స०

కృందననిభుఁడతఁడుదశ

స్యందనవిభుచందమితని ♦ దనఁదనరారెన్.

98

క. ఆవిభుపిమ్మటభూసతి

దావసియింపఁగఁ దలంచెఁ ♦ దత్తుతవర్యుం

డైవెలసి యెల్లగొనముల

పోవగు నీలాదివిభుని ♦ భుజపీతమునన్.

99

క. అంతటఁ దదనంతరమున

నెంతయుఁ బంటలవలంతి ♦ యింపలరఁగ ధీ

మంతుని సామంతుని శ్రీ

మంతున్ శ్రీరామరాయ ♦ మణివరియించెన్.

100

నీ. ఆతండురెండవ ♦ యవతారపుగుఱుండు

కాఠిన్యమింతైనఁ ♦ గనియెఱుంగఁ

దాతండు సౌకర్య ♦ మతిశయంబుగఁ జూపుఁ

బంకసంకీర్ణ భా ♦ వంబుఁ జూపఁ

దాతండహీనుడై ♦ ఖ్యాతిచేఁ జెలువొందుఁ

గుటిల సంచారమె ♦ చ్చటనుదాల్చుఁ

దాంతండు భూభృతుగ్ ♦ లాగ్రణియై మించు

గండమెన్నండు నొ ♦ క్కటియుఁ గనఁడు

మఱియు నాతండు సార్వభౌ ♦ మత్వముఖ్య

చిహ్నముల నొప్పు మదవృత్తి ♦ చేనెసంగఁ

• డట్టి నిర్దుష్టగుణుచెట్ట • బట్టవలదె

యనుచు పసుమతి రామరా • యనివరించె.

101

ఉ. జక్కులఁజేనిపట్టినెక • సకైము లాడఁగఁ జాలునట్టి బల్
చక్కఁదనంబువాడతఁడు • సాహసలీలల విక్రమారుగ్గనిక
ధిక్కృతిఁజేయఁజాలువర • ధీగరిమన్లురుమించనోపు స
ద్వాక్తుల వాయుభుక్కులవ • తంసమునెన్నఁగ నేర్చుఁబొల్పుగన్.

ఉ. ఒక్కరుఁడుకుగ్గనన్ మఱియు • నొక్కరుఁడక్కటికంబునందువే
రొక్కఁడు బల్మికల్మియుగ • మొక్కని కొక్కటిగాఁగఁగీర్తిపెం
పెక్కెడు పక్కిజక్కిదొర • యొక్కటియైమును రామసంజ్ఞచే
నిక్కలిరామరాయ ధర • నీశ్వరుడై తనరారెనన్నిటన్. 103

ఉ. పెక్కువిధంబులందొడరి • బీదలసాదల సాదరాత్ముడై
జక్కఁగఁ బోడిసేయఁగల • జాణతనంబున నిట్టిధార్మికుం
డెక్కడఁ గానరాడనుచు • నెల్లజనంబులు నుల్లసిల్లఁగా
మిక్కిలి చేర్చెనాతడొఁగి • మేదిని మోదినియై చెలంగఁగన్.

క. తన తమ్ముడొకఁడు బొప్పిలి
యను ఘనమగు రాజధాని • కధిపతిగాఁగై
కొనఁబడుట నితర సహజం
డును దానును గలసితగు జ • నుల్గొనియాడన్.

105

క. తనతమ్ముని వేంకటరా
యనిఁ దనపినతండ్రితనయు • లగు సూర్యారా
యని ధర్మరాయనిఁ గడు
ననురాగము దనరఁ దనుపు • ననవరతంబున్.

106

ఉ. తమ్మునితాంతముం దనదు • తమ్మునివేంకటరావుఁబోలెఁ జి
త్తమ్మున సమ్మదమ్మునియఁతమ్ముగఁ గమ్ముఁగఁ జూడ బంధుజా
తమ్ములు సంతసింప నత • తమ్మును ధర్మనృపానుజన్ముపే
తమ్ముగ సూర్యనేతవిది • తమ్ముగ భక్తిభజించు నవ్విభున్. 107

సీ. దేశదేశాగత • ద్విజవరేణ్యులకెల్ల

వినయంబుఁ దొలుకద • ర్శనమొసంగి

తత్తదభ్యస్తవి • ద్యాప్రసంగంబుల

వినువేడగదనరఁ గా • వింపఁజేసి

ప్రతిభావిశేష సం • పదసౌంపు వాటింపఁ

గలయనందలి సార • ముల గ్రహించి

యేరీతినెవరి స • తక్కుతులఁ దన్పఁగ నొప్పు

నారీతివారల • గారవించి

పుడమినాతఁడు నచకళా • భోజుఁడనుచు

దిక్కుల యశంబు చొక్కమై • నెక్కొనంగ

వెలసి విలసిల్లె శ్రీరావు • కులపయోధి

తోయజాతారి శ్రీరామ • రాయశౌరి.

108

క. శ్రీకరుణారస పూర్ణా

లోకననందర్దితార్థి • లోకస్తవనా

ధీకనదాకైశోర

స్వీకృత బహుకవికృతపర • సిద్ధమకవనా !

109

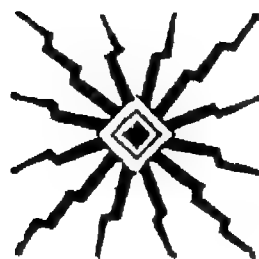
మ. లలితప్రాభవ రాజ రాజనికర • శ్లాఘ్యక్రియాకల్పక

ల్పలతా వాక్కులఘాత ఘాతకిరణ • స్ఫాయద్యశస్సారసా

• రలసద్రావు కులీన లీన రిపు భూ • రాడ్లర్వ సర్వస్వవ
స్వలఘుశ్రీయుత ధామధామజిత సూ • ర్యాసూర్యరాయాధిపా.

ప్రస్థితీవృత్తము. దీనరక్షావ్రతా • ధీనధీరాజితా
దాన కేళీహితా • ధర్మకర్మోచ్చితా
మానవౌఘస్తుతా • మాధవార్చారతా
మానితార్యా శ్రితా • మంగయాంబాసుతా. 111

గద్య. ఇది శ్రీరామచంద్ర కృపాసాంద్ర కటాక్ష నిరీక్షణ సంలబ్ధ
శతావధానాది సరసతరకవితావిచక్షణ శ్రీమత్కృండిన్యగోత్ర
పవిత్ర దేవులపల్లి కులపయఃపయోనిధి కళానిధి సీతారామ
శాస్త్రి పౌత్త్ర వేంకటకృష్ణశాస్త్రి పుత్త్ర తమ్మనాభి
ధానాంతర వేంకటకృష్ణశాస్త్రి నామాగ్ర జన్మ
త్రిలింగదేశాగ్రజన్మ సుధీవిధేయ సుబ్బరాయ
నామధేయ ప్రణీతంజైన రామరాయ
విలాసంబను ప్రబంధంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు, అవిఘ్నమస్తు.

రామరాయ విలాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

పద్మనాయకాన్వయ
దీపక రేవత్సగోత్రః + దృఢరాశుకుల
శ్రీపద్మవనవికాస
ప్రాపణ కృతి సూర్యరామ + రాయనిసూర్యా.

గీ. అవధరింపు మహారాజ + సావధాన

వృత్తిగాఁ జిత్త మిగురొత్త + నిత్యజుగున

రహిభవజ్జనకుఁడురామ + రాయవిభుఁడు

లలిత యశావన సౌందర్య + కళనైసంగ.

క. ఆతనికిఁ గులవృద్ధుల న

మృతినిబిత్పవృఁడు గుమార + మహిపతిరాయ

క్షీతిపతియుఁ బితామహియును

చిత్పభగినియుఁ బెండ్లిసేయు + వేడుకలోడన్.

మ. ఒక శౌధాంగణ సీమనొక్కతటి బం ♦ ధూత్తంసముల్లోల్వ ను
 త్సుకతంగాంచన రత్న పీఠికల నిం ♦ తుల్వీవనల్వీవ ని
 ప్టకథాగోష్ఠుల ముచ్చటించుకొనుచున్ ♦ సంతుష్టిమైనున్న చో
 స్వకులస్త్రీపురుష పృకాండముల యుద్ధాహుసంగంబురాన్.

చ. మనయవతారమూర్తికి స ♦ మంచితకీర్తికెఁ గీర్తనీయ వ
 ర్తన మహనీయ సంపదభి ♦ రామరమారమణీయి లక్షణం
 గన నిరువంగడంబులకుఁ ♦ గగన్నన వన్నియఁ దెచ్చుకన్నియం
 బనుపడఁగూర్పఁగాఁ దగినప్రాయమిదే యనుకొంచునుండఁగాన్.

సీ. కౌత్తపెంపునకుదూఁ ♦ కొనుచున్న నెఱికురుల్
 దిరుచూర్ణరేఖపైఁ ♦ దుఱంగలింప
 సౌబగారు నూనూఁగు ♦ సోగమీనపుఁగొనల్
 చెక్కుల మిసమిస ♦ ల్చక్కఁజొనుప
 గాంభీర్య సారంబు ♦ కారుణ్యపూరంబు
 దెలితఘ్రలొలుగ్గ క ♦ న్నులను దోఁప
 నడలందునుడులందు ♦ నడరొందు నందంబు
 నెఱజాణతనపుఁ బొం ♦ దికనుజూప
 నిండుజవ్వనపుంగల్మి ♦ నివ్వటిల్లఁ
 జెలఁగు నలరామ రాయేంద్ర ♦ శేఖరుండు
 వృద్ధజనముల దర్శించు ♦ బుద్ధినుచిత
 పరిజనముగొల్వ నచ్చోటి ♦ కరుగుదెంచె.

ఉ. వచ్చుచున్న రాకొమరు ♦ ద్వారసమీపమునందె కాంచి ము
 న్నచ్చట నున్న నింధుజను ♦ లందఱు గగ్గకునలేచి నిల్వఁగా

మచ్చికదోచు చూపులను ♦ మన్ననఁ దెల్పుచు నిల్పి వృద్ధులం
జెచ్చెరదాసి చెంగటను ♦ జేతులు మోడ్చి వసంపనింపుతోక. 7

గీ. తండ్రి ! రావోయి ! మాయవ ♦ తారమూర్తి
యనుచు మనుమని కేల్సాపి ♦ ననుచుకూర్చి
గదుర ముదుసలి యవ్వడ ♦ గ్గఱగఁ బిలిచి
శిరము మూర్కొని తగుపీఠి ♦ నిరవుకొల్పి. 8

గీ. వేయి సంవత్సరములు నీ ♦ కాయవయ్య !
యిప్పుడిదెనీదు మాటలె ♦ చెప్పికొనుచు
నుండఁగా వచ్చితివి తన్ను ♦ నొరులు తలఁచు
నంతటనె వచ్చునతఁడు దీ ♦ ఘాయువుగద ! 9

క. అనవిని యతండు మీరలు
ననుఁగొరిచి ముచ్చటించి ♦ న పశిసంగంబుల్
వినఁదగినజేని నేను
న్వినువేడుక నానతీయ ♦ వేఁడెద మిమ్ముక. 10

మ. అనినన్మువ్వురు నన్వికొంచువినుమ ♦ న్నా ! యెన్న మాకెన్నఁడై
ననునీవిన్న దెమాటగానివినకుం ♦ డంబలుగ పలుగన్నదే
వినుమన్నన్వినకుందువేవినియు నీ ♦ వేదాని వేచేయవే
నినుమేమియ్యకొనంగఁజేయకప్రయ ♦ త్నింపన్ స్వతంత్రింతుమే.

మ. వినునేడేమనచుట్టపుంగమిమము ♦ స్వీక్షింపనేతెంచియుం
డి నిజాపత్యవివాహమున్నెఱుగు గో ♦ ప్పిందెచ్చి యందందుఁజ
క్కని కన్నెల్ ఘటిచొక్కపున్వరులుగో ♦ కల్లాఘ్యవంశుల్లా
రనుకొంచుండఁగ వచ్చె నీదయిన క ♦ ల్యాణప్రసంగోక్తియున్

ఉ. ఓయికుమార ! నీదగు స • మున్నత దక్షిణ బాహునీర్థినై
నీయవనీవభూటి వసి • యింపకమున్నొక భద్రలక్షణ
శ్రీయగుకన్య ధన్యగతి • చేర బెఱకేలుగ్రహింప నర్హమా
ప్రాయపువాడనైతివను • పలుగలగులుగుచునుంటిమీయెడన్.

క. అనినన్ ముసిముసినగవుల
నెనసినయభిలాషలజ్జ • లించుకపైకిం
గనుపట్టె గెలనమెలపున
ననుచరుడిడు నాకుమడుపు • లదికొనుగతిన్. 14

చ. తనముఖమందుదోచు ప్రమ • దంబును గోరిగయు సిగ్గు నేరికిం
గనుపడకుండఁగా నటు మొ • గంబయి యల్లన వాని కెవ్వయో
యొనరఁగముచ్చటల్ దెలుపు • చున్నటులుండఁగ నెందునుండియో
యనుగులు దోడరా ననుఁగు • తా సహజన్ములు నేగుదెంచినన్.

ఉ. తమ్ములనెమ్మి గ్రమ్మదవు • దవులఁ గన్గొని సన్నజేసి వా
ర్వమ్ములఁగూర్పఁ బంచితిదె • వచ్చిరె సాదులు స్వారికేగ నె
య్యమ్మున మమ్ము రమ్మునుట • కా యిటువచ్చితిరంచునుండ మో
దమ్మునః జిన్నిమన్మలను • దండకురండని యవ్వ నవ్వచున్.

గీ. కౌగిటను జేర్చి శిరము లా • ఘ్రాణములను
జేసి యంకంబులను గొంత • సేపునిల్వఁ
జేసి తగు పీఠికల నిల్పి • చిన్నితనయు
లార ! యెచ్చటి కిపుడు మీ • స్వారియనిన. 17

క. ఆయెడఁ గుమారమహిపతి
రామేంద్రుని చిటుతపట్టి • గ్రహుగన ధర్మా

క. రాయేందుగ్రామ మేమీయెడ

నేయెడకును స్వారివెడలు • టెఱుంగమటన్నన్.

18

క. ఏమిర ? చిన్నికమా రా !

యీమువ్వరు నేగదలచి • రేస్వారికి ? నీ

కేమైనఁ దెలుపలేదే ?

నీమాటయె తలఁపరైరె • నెయ్యపుటన్నల్.

19

ఉ. నావుడు దంభహీనముగ • నల్వర'మియెడ నింతవట్టు వి
ద్యావసథమ్మునన్ గురుజ • నానుమతిం జదువుల్లఁగించి మీ
సేవ యొనర్ప నంతిపురిఁ • జేరుటకై నియమించుకొన్న మా
తోవల నిట్లు వచ్చితిమి • రూఢిగ నించుక నెనఁగముందుగాన్.

• నీ. స్వాగ్ధికై విచ్చేయు • సన్నాహమున్నచో

మొగసాలకడ రథం • బులును గరులు

వారువంబులు భటుల్ • వందినూగధులును

బంధుసందోహము • ల్పటహముఖ్య

పాణినాదకులును • వేణుప్రముఖముఖ

వాదిత్రకరు లాత • పత్రకేతు

చామర గాఢాలు • సౌవిదు ల్మోదలుగాఁ

గల పరివారంబు • గలయకున్నె

యన్న యాయన్నలకుఁ గను • సన్నఁజేసె

నన్నుఁ గాదని యేమాకో ! • యెన్నఁజాల

నన్న నద్దేవి నవ్వ నా • కన్నతండ్రి !

గన్నన వచింపు మఱల నీ • యన్న తెఱఁగు.

21

మ. అనుచో నెయ్యపుఁగినగ్ర వీడకును దో ♦ వై కూడ నప్పాపనిం
గని యా రామనృపాఁలుఁ డిట్లనియె నేఁ ♦ గన్సైగఁ గావించినా
నని బాంకేటికి నాకుఁ దమ్ముఁడ నినుం ♦ డాయంగరవృత్తంచుఁజే
సిన యా సన్నకు నిన్ని పన్నితివి నీ ♦ చెయ్యు ల్లడుం జితముల్.

క. అనినన్ నను రవృత్తని చే
సినదో మఱి లేక నారు ♦ చేరుటకై చే
సినదోకాని యెఱుఁగ నేఁ
డనఘా ! సైగయొనరించి ♦ నది నిజమెకదా ! 23

క. గుఱ్ఱంపుస్వారి నెడలఁగ
నుఱ్ఱుటల నుఁగు నాకు ♦ నొక యూడిగపుం
గుఱ్ఱుడు లేదని తెలిసెను
నెఱ్ఱినె యది యున్నగవని ♦ విడిచి యిటకు రాన్. 24

క. ఆ ముద్దుమద్దుమాటల
కామువ్వురు మోదమంది ♦ యాతని మోమున్
మోముల గదించి ముద్దిడి
రామప్రభుఁ గాంచి హాస ♦ రమ్యాననులై. 25

క. ఏమేమీ రాజోత్తమ
మీమీకల్లులును మఱియు ♦ మీమీనిజముల్
మేమేమెఱుఁగుదుమయ్యా !
మీ మాయలు మగ్గుములును ♦ మీకే తెలియన్. 26

శ్రీ. అద్దేవి కారీతి ♦ ముద్దేవి గాకున్గ
చేఁ జిన్నిమనుమని ♦ చెన్నమీలు

చున్న సల్లాపము ♦ నుడువఁజాలకయుండ
 నామె పిన్నకుమారుఁ ♦ డగు కుమార
 మహిచతిరాయ క్ష ♦ మానాయకుఁడు దన
 తనయాగ్రగణ్యుఁడు ♦ ద్వాహగోష్ఠి
 వలన సించుక నాన ♦ నెలకొన్న మనసుతో
 వేఱె ముచ్చటలు గా ♦ వించుటెఱిగి

యప్పటికిఁ దత్ప్రసంగంబు ♦ నాఁపఁదలఁచి
 తనకు నాహ్యౌళి నిత్యవ్ర ♦ లమనుమాట
 యాత్మలను మున్నె తెలిసిన ♦ యక్కఱోడ
 జననితోడను దెలిపి యా ♦ జ్ఞఁగొని లేవ.

27

క. కొడుకులు బంధులుఁ దనలోఁ
 గడువడిగా లేచి యవ్వ ♦ కడఁ దామును నె
 ల్పడ వేఁడు వేడగ నిలువం
 బడ నామె వచించెఁ బెద్ద ♦ మనుమనితోడన్.

28

క. దొరలును బిత్తవృఁడును సో
 దరులును నీవు నిపు డేగి ♦ తడయక నా బం
 గరుతండిఁ వెండియును నొక
 పరి నేఁడో రేపా కానఁ ♦ బడియెదుకాదే.

29

క. అనియనుప నందఱుం దన
 తన నెలవులకేగి సముచి ♦ తములైన పసిసా
 ధనములను దాల్చికొని వెం
 టనె కూడిరి తోడఁ దగు జ ♦ నంబులు కొలువన్.

30

నీ. కా నె బిగింపుతోఁ • గన్పట్టు సుర్వాలు

నీలమండలఁ దాఁకి • చెలువుమీఱఁ

బూనినట్టుల మేన • నానిగాఁ జూపట్టు

తెలిపట్టుమీఞ్చాల • పొలప మొప్ప

కీవిఁ జొఁఁఁముగఁ జు • ట్టిన కుసుంబారంగు

పాగ లొదలలందు • బాగుసూప

నడిచుట్టుఁ జుట్టిన • యొడిక పుజలతారు

ఖండువాచెఱఁగుల • నిండు మెఱయ

సోగ తిరుచూర్ణరేఖలు • సోగసుగులుకఁ

గరము కరములఁ గొరడాలు • హెరవు నెఱప

ననుచరులొసంగు వీడెంబు • లందుకొనుచు

మువురు నేనుంగు మొగసాల • ముందునిలువ.

31

చ. కటితటి వెనకకున్ విడిచి • కట్టినపుట్టము నిల్వటంగ్ మీ

కుగ్రట మగు సోగపాగ సరి • క్రొత్తజరీ సరిగంచు హెఱఁగియున్

బటికపుఁగోళ్ళ చందనపుఁ • బావలు దంతపుఁ జేతికట్టయున్

దిటముగఁదాల్చియల్ల నరు • దెంచెఁగుమార మహీపతీంద్రుఁడున్.

చ. జనకుని కేలువట్టి జగ • జంపుఁగుళాయియుఁ బట్టుధట్టిఁ బ

చ్చని కుతినీరుమా లలఁతి • సన్నపుఁ జిన్నెల కాలిజోడునుం

దనరఁగఁ జిన్ని మన్నెదొర • తమ్ముడ ! రమ్మనిమువ్వుర న్నలుం

జనువునఁ బిల్వఁగాఁ గదిసి • సస్మితుఁడై మురిపెంబుచూపుచోన్

మ. సుతులం దేజుల నెక్కి వెల్వడుండటం • చుం బ్రేమచే నమ్మహీ

పతిరాయప్రభుఁ డానతీయఁగ జగా • పల్లఁపుటాంగన్మయిం

జతనంబౌప్పగఁ జిన్నితమ్ముని విభా • స్వదీర్ఘతి నెక్కించి యా
త్మతురంగంబుల నెక్కువారలయితఁ త్పార్శ్వంబులండా యుచోన్.

సీ. గటితంబులగు తఱుగ • పటికంపుఁ బిడిగుబ్బ
లలరొందు పొల్పు త • ల్పుల ఔడంగు
వ్రాసిన మృగపక్షి • ఫల పుష్ప తరులతా
పృతిమలతోడి య • పృతిమభంగి
ముత్తెంపు మొత్తంపు • గుత్తుల గుత్తంపు
జాలరుల్వేలు న • సరుల డంబు
న్లుద్దెఁగానఁగరాని • నిద్దంపు టద్దంపుఁ
గవగుల్ఫ ముంగిటి • కడపెరుంగుఁ

పైకిఁద్రోసిన గవిసెన • పసిఁడిమొసలి
వాలదండెలు బాలీను • పగుపుడిండ్లు
జాళువాసంబెలయును గూ • జాకటారిఁ
బరగు నొక కొత్తరంగు న • వారిఁదెచ్చి.

35

గీ. నడములు బిగించుకొని బెస్త • లడుగుజోడుఁ
గొనఁగ నొక్కఁడుఁ గొందఱు • వెనుకదండె
యెత్తుకొని యాయితంబయి • యెదురుచూడ
నల్లన మహీపతీందుఁడం • దధివసింప.

36

ఉ. చప్పున ముప్పురుందుమికి • స్వస్వతురంగము లెక్కునంతలో
నెవ్వరికెవ్వియివ్వియని • యేర్పడియుండెనొ యట్టియానమూల
దప్పుల వేచి యుండితఱి • దప్పక పజ్జల సజ్జితంబుగా
నివ్వటిలంగ సేవకులు • నిల్పఁగఁబొల్పుగదాసి యంతలోన్. 37

క. తగినట్టి వేషములబం

దుగులగుదొరలున్ననీలు ♦ నుందోడ్తోనే

నుగులపయి గుఱ్ఱములపై

నొగినెక్కిరి స్వస్వజనము ♦ లోరల నిలువన్.

38

ఉ. సౌవిదులంతనంతను హ ♦ సాదు పరాకని హెచ్చరింప ను

చ్చావచ తూర్యరావములు ♦ శ్రావ్యముగా వినవచ్చుచుండనా

నావిధ గద్యపద్యకల ♦ నంబులవంద జనుల్నుతింపఁగా

నావిభుమండలంబునగ ♦ రాపణవీధులనుండి వెల్వడెన్.

39

ఉ. క్రేవల జుల్మతీలతుల ♦ కింపుల కింపులు గుల్కమీఱ బా

లావళి విన్నపంబులకు ♦ నంతట నింతులువట్టుకప్రపుం

దావుల బల్నివాళులకె ♦ దన్నుదమందుచు మందయానలీ

లావిభవంబు డంబుగఁజె ♦ లంగలలింగదలెన్ నృపౌఘముల్.

40

ఉ. అల్లననేగి మాధవుని ♦ న్యందన పుష్కరిణీననంబులం

దెల్లవినోదముల్లనుచు ♦ నిర్లుదయింపకమున్న దివ్వితీల్

కొల్లగ నివ్వటిల్లగను ♦ గోటకు నేగిరి మోడ్పుకేలు సం

ధిల్లఁగ రాజమార్గమున ♦ దిగ్గనఁబౌరులు లేచి నిల్వఁగన్.

41

నీ. వంకర నీగలపై ♦ వాలుగా నొకచెంప

మలచి చుట్టినతోపు ♦ తలరుమాళ్ళు

నెడమచెంపలుదాఁక ♦ నిడుదలై కనుపట్టి

బలుపచ్చ తాకొన ♦ బావిలీలు

ముంజేతిపైఁబాలు ♦ మొనసిన పలకల

వన్నెతకుగవ పైఁడి ♦ వలయములును

శ్రీరైస లలిమొగ్గ • తీరగండులునిపిన

చుట్టు చెంగావిడాల్ • పుట్టుములను

వేళ్ళనిరుమూడు గుత్తంపు • నెండిచుట్లు

పొడవు యాపులు నొప్పారు • పురుషులిర్వు

రెలమిముదుసలి బోనగ • త్రైలు పిఱింద

దెసగ నిర్వురు నిల్వ నొ • ద్దిక వసింప.

42

శ్రీ. వారలవేషము ల్లనగఁ • బళ్ళిమదేశజు లట్ల తోఁప నె

న్వారిజనంబొ యిచ్చటకు • వచ్చటకుం గత మెద్దియొక్కో యే

యిహారు నివాసమో యెచటి • కో చనుఁబంచును నిల్చి యవిభుల్

చేరువ సేవకుం గని వ • చించు నుడుల్ విని క్రొత్త మానుసుల్.

శ్రీ. హస్తము ల్లోడ్చి యి • ట్లని విన్నవించిరి

దేవరలార ! మా • దేశ మిచటి

కిర్వది యామడ • నెసఁగు పళ్ళిమరాట్ట

ములను గృష్ణాగౌత • ములకు నడుమఁ

దిగువూరు రాజధా • ని రహించు నెల్లంకి

వారి భృత్యులము మా • వచ్చినట్టి

కృత్యంబు నెల్ల ల • క్షీవెంకయాంబమ

మేలు దేవేరి యి • మేలికమ్మ

ముందుగా నందుకొని యంత • నందఱకును

బొందుగా నందుఁగల యర్థ • మును వచింప

వ్రాసినట్లు జగన్నాథ • రాయవిభుఁడు

మా యొడయఁ దానతి యొసంగి • మమ్మఁ బనిచె.

44

క. అనినఁ గుమారమహీపతి

జననాథుఁడు నవ్వికొనుచు • సంతోషము మీ

చనుదెంచుట నిందుండుం

డని తనయులుఁ దాను లోని • కల్లన నరిగెన్.

46

ఉ. అంతట దేవి తజ్జనన • మాగమనంబు నెఱింగి చేటికా

కాంతల నిర్దురం బిలిచి • గ్రక్కున వచ్చిన బోనగత్తెలన్

సంతనమొప్పు నంతిపురి • చక్కటికం గొనితేర భృత్యులం

బ్రాంతమునందుఁ బొందగు ను • వారపుటిండ్ల నసింపఁబంచినన్.

క. ఆ నిశి నుక్షస్థలముల

స్నానంబుల భోజనముల • శయనంబుల న

మ్మానుసు లాదృతులై య

న్యూన సుఖావాప్తి గదుర • నుండఁగ నిచటన్.

47

క. దొరలెల్ల నెవ్వరెవ్వరి

యిరవుల జలకంబులాడి • మృదులాంబరముల్

ధరియించి భుజించి వరా

స్తరణములగు తలిమయులను • శయనించినచోన్.

48

ఉ. నిద్దుర రాక రామధరణీవిభుఁ డాత్మఁ గలంచె నిట్లు నేఁ

డెద్దియొ గోష్ఠి రాఁగ హిత • వృత్తి వివాహపుమాటఁదెచ్చిరే

ముద్దులుముచ్చట ల్నెఱపి • పొందుగఁ బిన్నట నాటనుండియుం

బుద్దులు సుద్దులుంగఱపి • పోచిన పెద్దలు దద్దయుం దమిన్. 49

చ. అది యటులుండ స్వారిజను • నప్పుడు వెండియు నేఁడొ రేపావ

చ్చెదుగదె యంచు నవ్వయు వ • చించుటబందుగులంపు సేవకుల్

మునుసలి బోనగ త్తియలు ♦ మున్నగ వచ్చుట యత్తపేరను
న్నదియిదెమేలికమ్మయని ♦ నమ్మగఁబలుగుట మేలుఁదెల్పెడిక.

ఉ. ఎవ్వరికన్యయో గుణము ♦ లెట్టివో రూపవిలాస మెట్టిదో
యెవ్వరిఁగూర్చి పచ్చిరో యి ♦ దెంతయునన్నగుఁజిందియైన మా
యవ్వయు నత్తయుకొ మఱియు ♦ నయ్యయు నేమనియానతిత్తురో
యివ్వెళులూరు నాహృదయ ♦ మున్న తెఱంగు నెఱుంగునంతకుకొ.

ఉ. అత్తకు బావకూఁతులఁట ♦ యామెకు సమ్మతమైనచోట నీ
బిత్తరి ప్రియపుంజెలులఁ ♦ బెండిలిసేయఁ గడంగి వీరలొ
కోత్తరుఁ డర్కిలిం బ్రతిన ♦ నూనినవాఁడఁట వ్రాసినట్టి య
య్యత్తరమందు నేమిగల ♦ దో యది యెల్లియె తెల్లమఁగదా.

సీ. నను నీయభిప్రాయ ♦ మును దెల్పుమన్నచో
నేమంచు నుత్తరం ♦ బిచ్చువాఁడ
నీయకూరకయున్న ♦ నిది యేటి సిగ్గంచు
నవ్వనవ్వంగ నే ♦ మనెడువాఁడ
నా తలంపిది యంటి ♦ నాస్వతంత్రుఁడనైతి
వనిన నేమంచు మా ♦ తాడువాఁడ
మీచిత్తమంటి నా ♦ తోఁచినగతి నాచ
రించిన నేరీతిఁ ♦ దిప్పవాఁడ

ననుచుఁ బెక్కువిధంబుల ♦ నానుఁ గాద
టంచు బహు పూర్వపక్షసి ♦ ధాంతకొటు
తంచి తనలోనఁ దానె కూ ♦ వించుకొంచుఁ
గన్నమూయక లేయెల్లఁ ♦ గడపె నతఁడు.

ఉ. అంశటఁ దెల్లవాఱ సమ * యార్హవిధంబుగ దేవిదర్శనం
బంతిపుకంబున న్నెఱపు * నట్టి దొర ల్పగువారుఁ గూడి యు
న్నంతట బంధుసేవకు లు * పాయనయుక్తిగ లేఖ నిచ్చి య
య్యంతలలోనికంపి తెర * యీవలఁదామువనించియుండఁగాక.

క. కొని దానిఁ జదివికొని క
న్నన లక్ష్మీనెంకయాంబ * నగవు మొగముతో
జనయితిని కొసఁగ నామెయుఁ
గని తనయున కొసఁగ నతఁడు * గని ముదితుండై. 55

గీ. తిరుగఁ దల్లికొసఁగఁ జిలునవ్వు మోమునఁ
దొరల నచట నున్న * దొరలఁ గాంచి
యానతిచ్చె భావ యాంబామహాదేవి
ప్రేమమీఱనాఁడు * బిడ్డఁ జూపి. 56

మ. వినుడీ యీబిడతోడికొడలిదె యా * ప్రిన్ లేఖనంపించెనా
ధుని యాజ్ఞందన కన్నకన్నెలగు కూఁ * తుల్మువ్వురుకొమీకునుం
దనయల్గావునఁ బెద్దకూతును భవ * ద్భంధున్విమర్శించి యా
యనకుఁ దక్కిన వారి నిర్వురను మే * నల్లుళ్ళకిప్పింపుఁడీ. 57

క. అని మన శీతయ్యా యిటుల్
మనమునఁ గోరికయటంచు * మనకనిపెను వా
ర్తను మున్నె తోడికొడలు
తనవంక దెసేనునట్టి * దాననెకానక. 58

క. అయ్యవతులు వరుసను వెం
కయ్యంబయు మంగయంబ * యనియును మఱి చె

• ల్లయ్యంబయు నఁట యిటు మన
వియ్యముపై నెయ్యమొదవ • వేడుక పడియెన్. 59

క. నాపుట్టినింట నొక్కఁడె
యేపాటిదయైనఁ బిల్ల • దెవరికి నైనన్
నాపొత్తుల కెనయగునది
నూపట్టఁ దలఁతు నెయ్యెరుల • చుట్టటికంబున్. 60

క. మనసీతయ్యయు నేనున్
ఘనమగు నొక వంగడమునఁ • గాదేజన్మిం
చిన్దపార మట్లుగావున
ననునాపిడ గౌరవంబు • నను దలఁచుమదిన్. 61

శా. సూనుప్రాయులుగాఁగఁ బెంచితిని బా • జ్జుల్గాఁగ నాయన్నసం
• తానొబ్బామగచిన్నవాండ్రు నెనమం • డ్రు న్నాఁరిలోఁబెద్దయా
వానిన్ • వెంకటరాయనాముని మహి • పాలార్హనానాకళా
నూనప్రజ్ఞని పెద్దపిల్లకెనగా • నూహింతుఁ జిత్తంబునన్. 62

శా. నాపొత్తాగ్గణి పూర్వరాజనమవి • జ్ఞానాది నానాగుణ
శ్రీపూర్ణుండవతారమూర్తి కలవ • ర్థిష్టుండు సత్కీర్తికిం
బ్రాహ్మరామయతండి వానికెనగా • భావింతునమ్మంగయన్
వ్యాపింపందమకీర్తిమించు నలదాం • పత్యంబుసాపత్యమై. 63

క. పిల్లదియగు చెల్లయ్యకు
వల్లభుఁడుగఁ గూర్పవచ్చుఁ • బర్యాయముచే
నెల్లగుణంబులచేవ
ర్థిల్లెడు మన సూర్యరావు • శ్రితహితభావున్. 64

మ. అనిడెందంబున నిశ్చయించుకొని భా ♦ వయ్యాంబతాఁ దెల్లవా
ఁటిననెంటంకనపుత్తుఁ బొత్తులను బు ♦ త్తిం గూర్చిఁచిల్పించిమం
తనమందుండి యొకింత సేపితర వా ♦ ర్తల్ముచ్చటల్ దెల్పి య
ల్లనఁదల్లేఖ లెఱంగుఁ దెచ్చిహితన ♦ ల్లాపంబు గావించుచున్. 65

మ. మనసీతయ్యయు నామెభర్తయునుసం ♦ బంధక్రియాసక్తులై
మనపేరన్లిఖించినారుగద క ♦ మ్మందాని తాత్పర్యమీ
రును నిన్నన్వినినట్టిదే మఱలవా ♦ క్రువ్వంగ నింకేల యే
మనిప్రత్యుత్తరమీయవచ్చునదియే ♦ యావశ్యకంబియ్యెడన్. 66

వ. అనినఁ తత్పుత్తిక యగు లక్ష్మీనెంకయాంబ యిట్లనియె.

సీ. ఆయువతీమణుల్ ♦ మాయత్తవారింటి

యాఁడుబిడ్డలుగాన ♦ నస్మదీయ

లీపుత్తరత్నముల్ ♦ నాపుట్టినింటివా

రలుగాన నస్మదీ ♦ యులు గదమ్మ

యుభయుల సంబంధ ♦ మొనగూడెనేని నా

కధికమా సంతోష ♦ మావహిల్లు

ననివేఁజెయెఱుక సే ♦ యఁగనేల మీఁజెఱుం

గని లోకధర్మము ♦ ల్లలవటమ్మ

నీకుటుంబంబున కెకాదు ♦ నిఖిలబంధు

వితతియును మెచ్చఁ దగిన వి ♦ వేకవతివి

గాన నీచిత్తవృత్తిపరిపూర్ణ ♦ కారముగను

జేయుమనితెల్పెఁ దన యభి ♦ ప్రాముమిట్లు.

68

వ. అంతఁ గుమారుండగు కుమారమహీపతి రాయవిభుఁడిట్లనియె . 69

శా. తల్లీయిప్పటికీతనూభవులకుం ♦ దరిగ్రంప మేనరగ్రపుం
 యెల్లల్లానంగ రారు కన్నియలలో ♦ వెల్లంకివారింట శ్రీ
 మల్లీలాకృతు లిచ్చెలుల్వలయ నం ♦ బంధంబు వేఱొందునా
 యుల్లంబుం దనియింపఁజాలదిక మీ ♦ యద్దేశమెట్లున్నదో. 70

చ. అని తనపిడ్డ లిర్వురు ని ♦ జాత్యుల వృత్తులు వెల్లడించిన
 నివిని చిఱునవ్వునవి తగు ♦ నే మనమెందఱ మెన్నియెన్ని నం
 బనువడునే వధూవరుల ♦ భావమెఱుంగక పెండ్లియత్నముల్
 పవరిగొని సేయఁగా వయసు ♦ వచ్చిన పిల్లల కెల్లభంగులన్.

సీ. రూపమెట్టిదియొక్కొ ♦ రూపింపవలెనంచు
 మానసంబులను నం ♦ భ్రమముకొంత
 గుణములెట్టివియొక్కొ ♦ గణుతింపవలెనంచు
 డెందంబులందుఁ దొ ♦ ట్రిలుట కొంత
 తెలుపు లెట్టివియొక్కొ ♦ తెలియఁగావలెనంచు
 హృదయంబులను దత్త ♦ రిలుటకొంత
 వంశమెట్టిదియొక్కొ ♦ పరికింపవలెనంచు
 భావంబులను వేడఁగఁ ♦ బడుటకొంత
 మఱియు సిరులెంతటివియొక్కొ ♦ యెఱుఁగవలయు
 ననుచు నెమ్మనములఁ గుతూ ♦ హలము కొంత
 గలిగి యన్యోన్యమును నము ♦ తగ్రంత బెరయు
 లాఁతి చుట్టరగ్రమునను జె ♦ ల్పయు వరుండు.

72

క. అని తనదు పెద్దమనుమనిఁ
 గని యో మాతండికి నేఁడు ♦ కల్యాణకళా

ఖనివై చక్కని చెలువునఁ

గనుపట్టెదనుమ్మి సంజ ధ కంజారివలెన్.

73

చ. అనవుడు గుట్టు సిగ్గు పిన ధ యంబును మోమునఁదోఁప నాపడం
తిని గని యాతఁ డిట్లనియె ధ దేవి భవద్వచనంబులెల్ల విం
టినిగద యమ్మ యుత్తరము ధ నేనిడునట్టిదటమ్మ దానికీ
వానరఁగ నెట్టిదో తలఁప ధ కుందువటమ్మ దిటమ్ముగామదిన్.

గీ. ఆమె మేనయత్త ధ యాయన సిన్నయ్య

యయ్యఁ గన్నయట్టి ధ యవ్వ వీవు

మేలుఁ గూర్చ నాకు ధ మీకంటె నెవ్వార

లింతకంటె మేలు ధ నెద్ది యరయ.

75

క. పెంచితిరి పెండ్లిసేయఁద

లంచితి రది మేలుగాఁద ధ లంపక యేమో

యంచు నిరసించువారు ప)

పంచమ్మనఁ గలరటమ్మ ధ భావించంగాన్.

76

ఉ. చేసిన వృద్ధి నన్నడిగి ధ చేసితిరే యది నన్నఁ గోరఁగా

నీసరికెవ్వరైనఁ గుల ధ వృద్ధులు గల్గఁగఁ బిన్నవారలే

వాసిఁ దొలంగి మున్న మన ధ వంగడపుంగొమరు ల్స్వతంత్రులై

వాసవత్సల్య వైభవము ధ వచ్చిన నియ్యకొనంగఁజొచ్చిరే. 77

క. అన నీవు రాజవయ్యా!

నిను సామాన్యఁడుగఁ గనుట ధ నీతియటయ్యా!

తనకు రుచింపని నుడులకుఁ

గొన ముక్కుది గాదటయ్య • కొఱకొఱ పతికిన్.

78

క. అన నామె కాతఁడిట్లనె

నను సామాన్యఁడుగఁ గనుట • న్యాయమఁటమ్మా

మును పెద్దలమాటలఁ గై

కొనకే పని నేనె చేయఁ • గోరితినమ్మా.

79

శా. గాంధర్వఁబొన్వయంజరంబొ యిదిలో • కఖ్యాతిస్వాతంత్ర్యధౌ

రంధర్వంబు వహింపఁ బట్టమహిషీ • గ్రైవేయపుండంతువుం

బంధింపన్సమకట్టు వేళ స్వజనోపశ్లాఘ్యమానట్టి సం

బంధంబొప్పగుఁగాని యేరికయినన్ • స్వైరక్రమం బొప్పునే. 80

క. మీచీత్తవృత్తి యిందుల

కేచొప్పున నొప్పునట్టు • లేర్పఱుపుఁడు మీ

యొచించినయది కల్యా

ణాచరణోచిత నిరూఢి • నలరెడుఁగాదే.

81

చ. అని తనయందె పెద్దటిక • మంతయు నుంచి సమంచితోక్తులన్

మనుమఁడు విన్నవించినఁ గు • మారుఁ గుమారమహిపతీంద్రునిం

దనయను వెంకయాంబను ము • దంబునఁగల్గొనియింతయొప్పు నే

మనకులమాళి పెంపనుచు • మక్కువఁజూపుచు నామెయిట్లనున్.

క. వెల్లంకివారి పిల్లలు

సల్లలితాకారయావ • సౌభాగ్యకళా

సల్లాప మృదులతా సం

వల్లీలా రమ్యసౌమ్య • మతులని విందుకొ.

83

వ. కావున.

84

మ. మనమెవ్వారలమైనఁ గొందఱము స • మ్యగీతి నవ్వీటికిం

జని యాకన్నెల భద్రలక్షణ క్షణ • సౌందర్యసౌశీల్యముల్

గనిరానాప్పగుఁ గాన భద్రగిరి లో • కస్వామి శ్రీరామచం

ద్రుని సేవిండు నెపంబున న్నెడలఁ ద • జ్జులైచ్చు కృత్యంబగుకొ.

నీ. ఆవెలందులలోన • నగ్రజయగు వైంక

యమ్మ నాకును మేన • యల్లుడగుచు

విలసిల్లు చెలికాని • వెంకటరాయని

కలికిగా రెండవ • కన్నె యయిన

శ్రీ మంగయాంబికా • నీమంతినీమణి

నీవిభుపట్టంపు • దేవిగాఁగ

సంబంధముల నిశ్చ • యంబొనరించి క

ల్యాణోత్సవంబు లీ • హాయనమునఁ

జేయుటయుఁ జిన్నికన్నియఁ • జెల్లయమ్మి

నవలఁ గొన్నాళ్ళు జనఁగ జ • నార్దనునకుఁ

బట్టమహిషిగ నొనరించు • వారమంచుఁ

జెప్పి రావచ్చుననుకొన్న • చిన్నెలున్న.

8

క. రంగద్గతి మనమటు సే

యంగన్మంగళ మెసంగ • స్వార్థము తీర్థం

• బుం గలసి వచ్చు గావున
నంగ నలంగనఁ జనంగ • నగు శీఘ్రముగఁ.

87

క. ఇప్పటికి వారిలెంకల

నొప్పుగుగతిఁ దనిపి యనిపి • యూహించిన యీ
చొప్పున నొప్పుగఁ దప్పక
యప్పైనను వేగనెఱవ • నగుఁ దొలుదొలుతఁ.

88

మ. అని యీతీరునఁ బైనమున్నెఱపఁగా • నంగీకృతింజేసి యం
తనెమౌహూతిఁకనిశ్చితంబగుముహూ • తఁబండుబంధూత్కరం
బనుగ శ్రేణియు గంధసింధుర జవో • ద్యత్సైంధవారూఢులై
తనవెంటం జనుచేరఁగా వెడలెఁ ద • త్కన్యావలోకార్థమై. 89

• క. సరియూనంబునఁ దనకూఁ

తురు లోక్ష్యేవెంకయాంబ • తోడన రాఁగా
నరిగె మఱికొంద అంతః
పుర కాంతలు నుచితయాన • ముల నేతేరఁ.

90

క. వెలువడి భద్రనిమిత్తం

బుల నెడనెడఁ గనుచుఁ దొలుతఁ • బురమార్గముచేఁ
గుల దైవతముల హితకా
రుల మాధవ కుక్కుటేశ్వ • రులఁ గొలిచితగఁ.

91

గీ. ప్రథమ వసతిగఁ దమపూర్వ • రాజధాని

యైన చామర్లకోటలో • నధివసింపఁ

దలఁచి నిస్సాణకాహఘల్ ♦ దత్పథంబు
వట్టి చన వేగఁ జొచ్చిర ♦ వృట్టణంబు.

92

క. సిరి పరిధవిల్లఁదొలుతం

బురోహితుఁడు హితుఁడు వింజ ♦ మూరికులుఁడునై
పరఁగెడు వేంకటరామయ
ధరణీసురవరునియింటఁ ♦ దగవనియింఁచెన్.

93

శా. అచ్చోరెండుదినంబులుండిరి కుమా ♦ రారామభీమేశు శ్రీ
మచ్చారిత్రిని భక్తవత్సలు హరి ♦ న్మాండవ్యనారాయణుం
బొచ్చెంచింతయులేని యర్ఘ్యములచేఁ ♦ బూజించుచున్ మన్ననల్
హెచ్చన్విపులఁదన్నుచుంబ్రజల సం ♦ తృప్తాత్ములం జేయుచున్.

ఉ. అక్కడనుండి వెల్వడి గ ♦ జాశ్వ భటచ్చట తోడఁ గూడనాఁ
డొక్కడఁబల్లియన్విడిసి ♦ యొయ్యన రాజమహేంద్రపట్టణం
బక్కజమైనకల్మిఁ జెలు ♦ వారురువారమఖండ గౌతమీ
నుకక్కలితోపకంఠరుచిఁ ♦ జూపెడుదానినిజొచ్చియచ్చటన్. 95

సీ. కోటిలింగక్షేత్ర ♦ వాటి శ్రీ కోటిలిం

గేశ్వరు నభిషేక ♦ తృప్తుఁజేసి.

తత్పార్శ్వవర్తి సీ ♦ తారామచంద్రమూ

ర్తికి సమర్చామ చ ♦ ర్చికలఁ గూర్చి

యవమృత్యు భయపరి ♦ హరి మార్గంఁదేయ

లింగేశుఁజంద్రనూ ♦ లిని భజించి

పుష్పగిరిక్షేత్ర ♦ మున గౌతమీదేవి

సకలోపచార పూ ♦ జలను దనిపి

పద్మగిరిసీమసామజ ♦ వరదు వరదు
కూల భూషాద్యలంకృతాం ♦ గుడుగుగ జేసి
రావుకులదీపకళిక యా ♦ భావయాంబ
నాటికవీట మోదంబు ♦ ననువసించి.

96

క. ఆతమినందుండి మహా
గౌతమి రేపకడదాటి ♦ కనియద్దరియం
దేతమిదీరమివారిజ
నేతమిగులనెగయకుండ ♦ నిలిచిరి నెమ్మిన్.

97

సీ. అతిముగ్ధజానప ♦ దాంగ నాసాశ్చర్య
వీక్ష్యమాణోన్నత ♦ ద్విపకులంబు
ప్రాంతపల్లీశోత్తి ♦ యస్వస్తివాదము
ఖరితావనధగృహం ♦ గణతలంబు
ఫలశాకతకాది ♦ వస్తువిక్రయ కృన్ము
హుర్ముహుర్హోషణా ♦ త్యుచ్ఛరవము
నేదిష్టపురవణి ♦ గ్నిచయసమానీత
వివిధార్థసంపూర్ణ ♦ వివణిభాగ
మగుచు గౌతమి కద్దరి ♦ నధివసించి
యున్నవారల సిబిరంబు ♦ చెన్నమీఠె
బ్రభువులెచ్చోట నెద్ది గా ♦ వలయునంచు
నూహగావింతు రదియందు ♦ నొదవుఁగాదె.

98

వ. అందుండి వెడలి.

99

క. శమితారణ్యకభయముగ
నమితార్భటిగతిపయఁప్ర ♦ యాణంబులన

య్యమ వీయపు వారల రా

జ్యమును సమీపించి వార్త ♦ లంపించుటయున్.

100

సీ. చిక్కని బురకాల ♦ శిబికలవసియించి

యిరువురు దేవేరు ♦ లెదుటనరుగ

సుతులుమువ్వరు మనో ♦ ధృత గజారాధులై

యిరువంకలను వెనక్ ♦ నరుగుదేర

హితబాంధవామాత్య ♦ తతినుట్టునారట్ట

జతురంగములనెక్కి ♦ చక్కనడువ

బెడిదంపుటడిదంబు ♦ లుడివోని యడియాల

ములఁబూని బలములు ♦ బలసిరాఁగ

నడుమఁగడుమేలి ముత్యాల ♦ గొడుగునీడఁ

గుందనపు టందలమునందు ♦ నందమొప్ప

నగుచుఁగూర్చుండి శీఘ్రగ ♦ న్నాథరాయ

నృపకులాగ్గణి యెదురుగా ♦ నేగుదెంచె.

101

శా. కన్యారత్నములన్నడప్పగిది ను ♦ తగ్గంతన్నిజాతార సౌ

జన్యశ్రీశుభలక్షణాదికపరి ♦ క్షాలాలసస్వాంతయై

యన్యూనంబగు వైభవంబలర భా ♦ వన్యూంబయేతెంచుటన్

ధన్యత్వంబును గంటిమంచు ముపురా ♦ త్మౌమోదముంజెందుచో.

క. భావుకతరరేఖాంకుఁడు

రావుకులోత్తముఁడు నన్ను ♦ రాణిగమదినం

భావించుట నిక్కంబని

దావేమరు మంగయాంబ ♦ తలఁచున్ మదిలోన్.

103

౧. అసమ ప్రాభవ పీఠికానగరరా • జ్యోత్స్నిపదాధీశుఁడు
 'ల్లనదౌదార్యుఁడు రామరాయ నరపా • లస్వామి దేవేరిగా
 వసుధంబాహువుఁజేర్చుకంటెమునున • న్వామాంకముంజేర్చియిం
 పెనఁగంగైకొనకున్నె శ్రీరమకృపా • వృత్తింగటాక్షించినన్. 104

౨. చక్కఁదనంబునన్ సుగుణ • సంపదమువ్వుర మొక్కతీరుగా
 నొక్కట నొక్కడన్వెలసి • యున్ననుఁజెల్లెలుచాలఁచిన్నమా
 యిక్కయొకింత పెద్దయగు • నవ్విభుకంటెను దానఁజేసిపె
 న్నొక్కవనీషుజోడయిన • నన్నెవరింపకయున్నెప్రేమతోన్. 105

౩. ఆవిభునౌదార్యగుణం

బావిభు చక్కందనంబు • నావిభునికళా
 ప్రావీణ్యము భావింపఁగ
 నావిభునకుసాటిలేద • టంచునువిందున్. 106

౪. ఎప్పుడూదూతునో రమణు • హృద్యతరాకృతిరాజమార్గమం
 దొప్పగు నందలంబున స • మున్నత వైభవ లీలరాఁగని
 య్యుప్పరిగెంగవాక్షమున • నుండి జనుల్ ననుదెంచునంతలోఁ
 దప్పక రెప్పలార్పక ము • దంబునఁగొతుక వాసరంబునన్. 108

౫. రాజ్యాధికార ము • ద్రాముద్రికాధార

తాధార దీర్ఘత • రాంగుళికము

బలికర్ణ జీమూత • వాహనాదిసమాన

దానధారాధాత • ధాతతలము

జలజాత జలజాత • కులిశాంకుశ రథాంగ

హలముఖ్య భద్రరే • ఖాంచితంబు

నధిగతద్వాత్రింశః ♦ దాయుధవ్యాపార
 కేళీకళాలబ్ధః ♦ కిణగణంబు
 సరసిజాభంబు నగుమనో ♦ హరుని కేలు
 లీలమైనాదు కెంగేలఁ ♦ గీలుకొల్పు
 భాగ్యము కొలంది నాశ్శలోఁ ♦ బడయఁ గల్గు
 శ్రీ మహాలక్ష్మీ కృపఁ గటా ♦ క్షించెనేని.

108

శా. ఏలాతీరవనీవిలోకనముహు ♦ స్థేలా విహారంబులం
 దేలాపూగలవంగ నాగలతికా ♦ వీక్షావినోదంబులం
 దేలాలిత్యముగాంచి సంతసిల నెం ♦ తే శ్రీకృపంజూచెనే
 నేలానన్నుఁ బరిగృహింపఁడు త్రిలిం ♦ గేలావిభుండర్మిలిన్. 109

ఉ. చారుసుగంధ గంధఫల ♦ సౌరభసౌరభర ప్రసూనమో
 చారుచిసంస్తవోక్తులఁ బ్ర ♦ సన్నతకైరమఁ జూడుకుడ్త నా
 చారుభజింపఁ గో వెలకు ♦ సమ్మతి రమ్మని నన్ను సన్నుతొ
 చారుఁడు కేఁడుతోడ్కొని వె ♦ సంజను భార్గవ వాసరంబునన్.

మ. ఫలతాంబూల సితాభృ కుంకుమనిశా ♦ భ్రాజత్ప్రసూనంబులన్
 గలయంగూర్చిప్రదోషకాలములదీ ♦ క్షణ రాజరాజేశ్వరిం
 గులభూభృత్తనయంగుమారజననిం ♦ గోరుగొల్కొనల్సాగ ని
 చ్చలుఁబూజింపఁగఁబంపఁగా నొదవునో ♦ సైరంధ్రికాశ్రేణిచేన్.

సీ. పుడమిదీపులనునే ♦ రెడు దీవి మేటివ
 ర్నంబుల భరతవ ♦ ర్నంబుమేలు
 ఖండంబుల భరత ♦ ఖండంబు శ్లోఘ్యంబు
 దేశంబులఁ ద్రిలింగ ♦ దేశము మణి

యేటితీరముల నే ♦ లేటి తీరముమిన్న
నాశ్శలోపలను బ్రో ♦ ల్నాడు మేలు
మండలంబుల భీమ ♦ మండలం బధికంబు
పురములలోఁ బీత ♦ పురముమేలు

దానికేలిక యగువాని ♦ తేఁడుగాఁగఁ
బడయఁగల నోములేఁ దొలి ♦ బామునందు
నోచియుంటిన యేని మ ♦ నోరథంబు
శ్రీ కృపాదృష్టి సఫలతఁ ♦ జెందకున్నె.

112

హిమవాలుకా గంధ ♦ సుమమాలికాదు లే
ర్పడఁ గుంతిమాధవ ♦ స్వామికనుపఁ
బృథుధూప దీప నై ♦ వేద్యాది పూజార్పణ
వస్తువు ల్గుక్కుటే ♦ శ్వరున కనుప
ఫలపుష్ప తాంబూల ♦ ముల దక్షిణలతోడ
వృద్ధవిప్రులను రా ♦ వించియొసఁగఁ
గుంకుమంబు హరిద్ర ♦ కూర్పాసపట ఖండ
ములఁగూర్చి పురపురం ♦ ద్రులకు నిడఁగఁ

బ్రాహ్మణ నాయకు నానతి ♦ వడసి వినయ
మానితాచార పరిచారి ♦ కాని కాయ
మునకు నియమించి మించిన ♦ ఘనతనెఱపి
తనియుఁజెప్పడొ నిత్యవ్ర ♦ తంబుగాఁగ.

113

ఉ. ఇవ్విధినవ్వధూమణి య ♦ సేకవిధంబుల నెమ్మనంబునం
దవ్వలఁజేనిసాటియగు ♦ నవ్విభుపట్టపు దేవినౌదునం

చువ్విభులూరుచుండఁ జెలి ♦ యొక్కతెయక్కడికేగుదెంచి యొ
జవ్వనియొంటినుంటకిటు ♦ సౌధమునంగతమేమియియ్యెడన్. 114

క. మనవారు బంధుల నెదు

రొగ్గని వారలనెల్లఁ దోడి ♦ కొనివచ్చుపెయల్

గనుపట్టు గజహయాదులు

చనునప్పటికంటె హెచ్చు ♦ సంఖ్యయగుటచేన్.

115

శా. వింటే నెచ్చెలికాహాళీరవమదే ♦ వీతెంచు నాద్యంబుల

స్మింటన్ మించుచుఁగంచు గీచినగతి ♦ నిస్సాణనిర్ఘోషమా

వెంటస్మింటధణంధణార్భటులఁ గ ♦ ల్పించుంబ్రతిధ్వనమా

వెంటన్వీనులకింపుఁజేయు శిశికా ♦ భృద్దీర్ఘహూహూధ్వనుల్.

చ. అరసితె జాలమార్గమున ♦ నల్లవెయల్లన వీచు వెల్లచా

మరములు కేతనంబులును ♦ మాక్తికపుంగొడుగుల్ శూర్థంగుబం,

గరపు మెఱుంగురంగు శిశి ♦ కాతతు లిట్లరుదెంచు ధవ్వలం

బరిజనపౌరజానపద ♦ వర్గము చుట్టునుమూఁగితోడరాన్. 117

మ. అనిచూపించెడునంతలోఁగ్గమనమా ♦ యాతంబులై యానముల్

వనితాధిష్ఠితముల్ స్వమాతృయుగలీ ♦ లాచంద్రశాలాంతికం

బునశుద్ధాంతముచెంతనిల్వఁబురుషుల్ ♦ పొల్పొందు నయ్యైస్సవా

హనముల్డిగ్గిరి దేవిడీకెదురుగా ♦ నంతంతనర్హస్థితిన్. 118

క. అంతట నంతిపురంబున

నెంతయు సంతనలవంత ♦ లెసఁగు గృహములం

దింతులఁ దగు విడుదుల సా

మంతుల నివసింపఁజేసి ♦ మహిపతి యంతన్.

119

ఉ. మజ్జన భోజనాదుల స ♦ మగ్గముగాఁ దనియించి యమ్మహీ
భృజ్జనమౌళి నాఁటికి మ ♦ తెవ్వియు గోఘృహానర్ప కర్మిలిం
దజ్జనసంఘమెల్లను గ ♦ తశ్రమమున్నిరసించునట్లు ప
లగ్జములన్ ర సాయనము ♦ లన్సమకూర్చెను బెక్కుభంగులన్.

ఉ. అంతట నామె యున్నయెడ ♦ కక్కయుఁ జెల్లెలునేగుదెంచి య
త్యంతముదఁబునం గలసి ♦ యచ్చట నుండఁగఁ దల్లి వారిశు
ద్ధాంతముఁ జేరఁ దెమ్మనుచు ♦ దానిక నొక్కతె నంప వారల
భృంతరమందిరంబునకు ♦ నందఱు నేగిరి దాని నెంబడిన్. 121

శా. ఆరేయిన్ సుఖనిద్రఁ జెంది మఱునాఁ ♦ డర్హక్రియల్ దీర్చి చె
ల్వారన్ విందుల నారగించి ముదిత ♦ స్వాంతంబుతో నందఱున్
రారాజద్గతి నున్నవేళ స్మృతవ ♦ క్తశ్రీ దలిర్పన్ మహా
దారత్వంబున భావయాంబ యల నీ ♦ తయ్యాంబతో నిట్లనున్.

శా. ఏరీ నీదు కుమారి కామణులు రా ♦ రేమమ్మ యిచ్చోటికి
న్వారిం జక్కనిచుక్కలంచు వినుచుం ♦ టం జూడఁగా వేడుకల్
దోరంబయ్యెఁగదమ్మ యమ్మగువలం ♦ దోడైమ్మ వేగమ్మనన్
స్మేరంబైన ముఖమ్ముతో నరిగెఁ బే ♦ గ్గిం దానె సంతుష్టిమై.

ఉ. బంగరుబొమ్మలో కుసుమ ♦ వల్లరులో తొలుకార్చెఱుంగులో
రంగున మార్దవంబున హెు ♦ రంగున నీ జవరాండ్రటంచుఁ జూ
డంగలవారలెల్లఁ జూగ ♦ డందగు భంగి నలంకరించి ర
య్యంగనలం జతుర్విధము ♦ లైన ప్రసాధన సాధనంబులన్. 124

క. చెలువంబునఁ గైసేసిన
చెలువలఁ దోడైచ్చె వాణి ♦ నిరి శర్వాణిం

దలఁపించువారి వారిజ

దళలోచన సీతయాంబ ♦ తన కొమరితెలక౯.

125

ఉ. వచ్చుచునున్నవారిఁ గని ♦ బాపురె యాపురుషూతుఁ డేలు రా
లచ్చికి నెచ్చెలుల్గద వి ♦ లాస కలోపమశోభ నంచు లో
నచ్చెరువంది ముచ్చటగ ♦ నారయచుండఁగఁ దల్లి వెంటరా
నచ్చపలేక్షణ ల్మృదు ♦ నచ్చటికిం జనుదెంచి రొడ్డికక౯. 126

గీ. వచ్చి తమతల్లియానతి ♦ భానయాంబ
చెంతనిలిచిన కన్నెలఁ ♦ జేరఁదివిచి.
రేఁదలంచిన పగిది ని ♦ య్యిందుమఃఖులు
ముగురువరులకు మువ్వరుఁ ♦ దగుదురనుచు.

127

క. తనలోఁ దనియుచుఁ దనచెం

తన లోపమలోచనలను ♦ దగ నిలిపెను బే
మను జాతరూపపీఠుల
మనుజాధిపు జనకు షూత ♦ మగువల ముగురక౯.

128

వ. ఇట్లు నిలిపి.

129

గీ. చిన్నికన్నెలార ! ♦ చిన్నారి పొన్నారి
ముద్దుగుమ్మలార ! ♦ మువ్వురిపేరు
లెవ్వియొక్క వార ♦ లేతాము వేర్వేరఁ
దెలుప వినఁదలంతుఁ ♦ దెలుపరమ్మ.

130

క. అన విని యీషల్లజ్ఞా

వనత స్మితవదనలైన ♦ వారలఁ గని త

జనని యిది యేమి సిద్ధితి

గొనఁదగునే పేరుఁదెలుపఁ ♦ గోరినమాత్రమ్

131

గీ. ఈమె యెవ్వరనుచు ♦ నెంచితి రీరు న

నైట్టు లట్టు లాత్మ ♦ నెన్నవలయుఁ

బెద్ద లెద్దియైన ♦ ముద్దుగా నడిగిన

నుత్తరంబొసంగ ♦ కునికెతగునె.

132

చ. అనవుడు ముప్పురు న్వరున ♦ నాత్మసమాఖ్యలఁ దెల్పునంత న
వ్వసితల సుస్వనంబులకు ♦ భావ మభావ మతిప్రమోద భా
జనమయి యొప్పు నప్పురమ ♦ సౌమ్యగుణాకృతులం గనుంగొనం
దనమది నిశ్చయించిన వి ♦ ధంబున నుండి రటంచు నెంచుచున్.

వ. వారిలోన.

134

ఉ. మంగళలాంఛనంబుల న ♦ మంచితలీల నెసంగుచుంటచే
మంగళ దేవతాకృతి న ♦ మగముగాఁ గనుపట్టుచున్న యీ
మంగయ పీఠికానగర ♦ మండలమేలు నృపాలమౌళి య
ధ్రాంగరమాత్వముం బడయు ♦ నట్టి శుభాంగిగ నిశ్చయించుచున్

మ. తమపేల్లెవ్వియటన్న మాత్రమున నీ ♦ తన్వంగు లీరీతి వీ
డమొగంబు ల్దగ వంచి రీరెవరచె ♦ ట్టంబట్టఁ గాంక్షింతురో
కొమలారా ! యనునంత నెంతమది నీ ♦ గుందాల్తురో యమ్మ ! నీ
తమ ! యీశీతమయూఖబింబముఖు లే ♦ తన్మాత్రలే చూడఁగన్.

చ. వరుసలనేకము ల్లలవు ♦ వాని నటుండఁగనిమ్ము మాకు నీ
హరిణవిలోకనల్ మనమ ♦ రాండగుదుర్గదవమ్మ ! నికుగవం

బరయఁగ నీదువావి నెన ♦ ధై తగు పెళ్ళికుమారు లియ్యెడం
బరగఁ బరిగ్రహింపఁదగు ♦ ప్రాయముఁదోఁచుఁగదమ్మ! వీరికిన్.

వ. అనిన.

137

క. మనుమల పితామహీ నె

మ్మనమున నీమనుమరాండ్ర ♦ మాతామహినై
తనరుచు నెఱుంగవా యి
వ్వనజేక్షణ లెవరిచెట్టఁ ♦ బట్టఁదగుదురో.

139

క. నాతోడికోడలును మీ

రేతీరునఁ దలఁపు నిశ్చ ♦ యించితి రటులే
నాతలఁపును మీయల్లుఁడు
భూతలపుని తలఁపుననుచు ♦ బుద్ధిఁ దలఁపుమీ.

140

వ. అనిన నామె యిట్లనియె.

141

ఉ. చల్లకునేగుదెంచికల ♦ శంబునుదాఁపఁగ నేల నాదుమే
నల్లునకుంద్వదగ్రసుత ♦ నవ్వలికన్నియలకొముదంబుశో
భిల్లఁగ మత్తనూభవుల ♦ పెద్దకుమారులకుంగ్రమంబునం
పెళ్ళియొనర్పఁగాఁదలఁచి ♦ మేమిటవచ్చితిమమ్మయిమ్మెయిన్.

క. అనియిటుపలికినమాటకుఁ

దనివిన్మిన్నందికొనుచుఁ ♦ దచ్చభవార్తం
దనపతికి విన్నవింపఁగఁ
బనిచెందనచెంతనున్న ♦ పరిచారికలన్.

143

క. అంతటనచ్చెంతసభా

భ్యంతరముననున్నయన్న • రాధిపుండవ్వ

త్రాంతము వినియెంతయున

క్కాంతలకుంబారితోషి • కంబులొసంగెన్.

144

శా. నామేనల్లుడు సర్వలోకహితనా • నాకార్యనిర్వాహకో

ద్దామశ్రీచెలికానివంశజుడుప్రో • ద్యద్ధర్మశీలుండునా

శ్రీమద్వేంకటరావు పౌత్రులగువా • రింజెప్పగానేలశ్రీ

రామారావును సూర్యారావుననువా • రలక్షజ చూడామణుల్.

క. మున్నుగ మేనల్లునకొక

కన్నియ మారాజునకొక • కన్నియఃగాఁజెం

డ్లన్నిశ్చయించి యవ్వలఁ

గొన్నాళ్లకు నున్నకన్నె • కుంగూర్పనగున్.

146

క. రెండు దినంబులు నింకిట

నుండి బయల్పెడలియేమ • యోధ్యాధిపతిన్

రెండవ వైకుంఠంబన

నుండిన భద్రాద్రిఁ గొలిచి • యరుతర భక్తిన్.

147

చ. క్రమముగ దివ్యదేశములఁ • గన్గొని పీఠపురంబు సొచ్చియం

దమరఁగఁచిన్న పెద్దలగు • నందఱు నియ్యకొనంగఁ దెల్పివ

ర్ణమగు మహూర్త నిశ్చయమొ • నర్చిపురోహిత విప్రముఖ్యయు

గ్మము వెనమీకుఁ దెల్పుటకుఁ • గానిటకంపెదనమ్మ సమ్మతిన్.

క. అనియప్పురిఁ జెప్పిన చొ

ప్పున నొప్పుగ నెదలముదముఁ ♦ బొదలఁగఁ దలఁపు

ల్లినరఁగ నొనరఁగఁదమి హె

చ్చను రెండు దినంబులుండి ♦ నపరి జనముగాఁ.

149

సీ. కనక ఘంటారణ ♦ తాగర నాదముతోడ

బృంహిత ధ్వానము ♦ ల్వియ్యమండఁ

గింకిణీ ఘణఘణ ♦ తక్పతిరావములతోడ

హేషానినాదమ్ము ♦ లెనసి మోయి

యానభృతక్రృత హేహో ♦ ధ్వానార్భటులతోడ

వందిస్తుతిధ్వను ♦ ల్పొందొనర్పఁ

బాదాతకోలాహా ♦ లోదారరవముతోఁ

దూర్యస్వనమ్ములు ♦ తొంగలింపఁ

గరులు హరు లందలంబులు ♦ కాల్బలంబుఁ

గదలు రొదలెల్ల దిక్కుల ♦ నదిమి కొనఁగ

నడవి తెఱవునఁ బుడమి గృ ♦ కక్ర-దలనడచె

నెడనెడ కడిందిమెకములు ♦ జుడిగి యడఁగ.

150

గీ. కొంతదూరంబు వెల్లంకి ♦ కులజమౌళి

యగు జగన్నాథ రాయేందుకి ♦ డాత్మసూను

ముఖులఁ గొందఱ సొగనం ♦ పుటకుఁ బంపఁ

దఱలి వారలు వీడ్కొని ♦ మఱలినంత.

151

క. గురుమను చాణక్యయుగం

ధర తౌల్యధురంధరోరు ♦ నయరీతి సమా

చరణా కరుణాదిగుణ

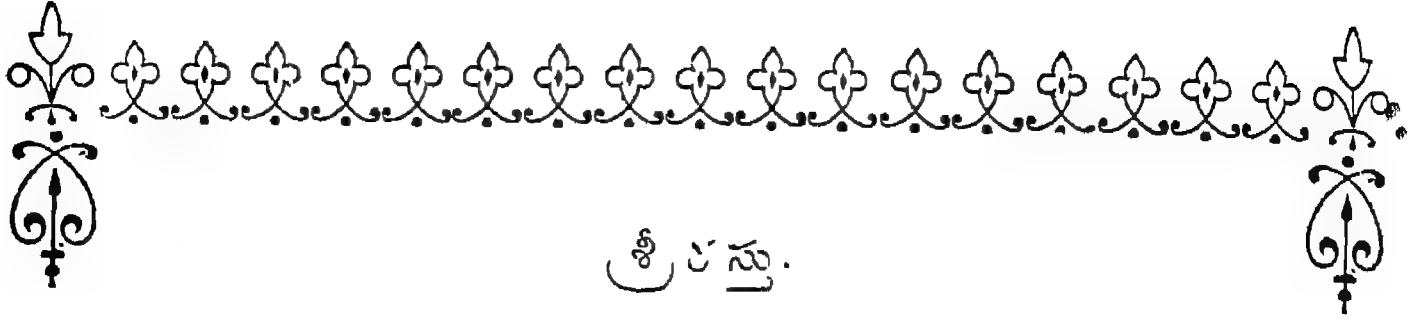
చ. సురుచిరపద్మనాయక వి ♦ శుద్ధతరోత్తమ వర్ణవర్ణితా
గురుజయపాత్ర రేచరల ♦ గోత్ర పవిత్ర నిజావతార సు
స్థిరవిభవాంక రావుకుల ♦ సింధు సుధాకర దానశౌర్య భా
స్వరగుణ రామరాయ సుత ♦ సత్తమ సూర్యనృపాలకోత్తమా.

మాలినీవృత్తము.

సుమశర సమరూపా ♦ సుస్థిర శ్రీకలాపా
హిమవదుపమధైర్యా ♦ హీరవిస్ఫారశౌర్యా
ప్రమథితరిపుతేజా ♦ రావువంశాబ్ధిరాజా
స్సమహితగుణసాంద్రా ♦ సూర్యరాయక్షీతీంద్రా.

శద్య. ఇతి శ్రీరామచంద్ర కృపాసాంద్ర కటాక్ష నిరీక్షణ చలభ
శతావధానాది సరసతరకవితావిచక్షణ శ్రీమతౌగండిన్యగోత్ర
పవిత్ర దేవులపల్లి కులపయఃపయోనిధి కళానిధి సీతారామ
శాస్త్రి పౌత్త్ర వేంకటకృష్ణశాస్త్రి పుత్త్ర తమ్మనాభి
ధానాంతర వేంకటకృష్ణశాస్త్రి నామాగ్ర జన్మ
త్రిలింగ దేశాగ్రజన్మ సుధీవిధేయ సుబ్బరాయ
నామధేయ ప్రణీతంబైన రామరాయ
విలాసంబను ప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

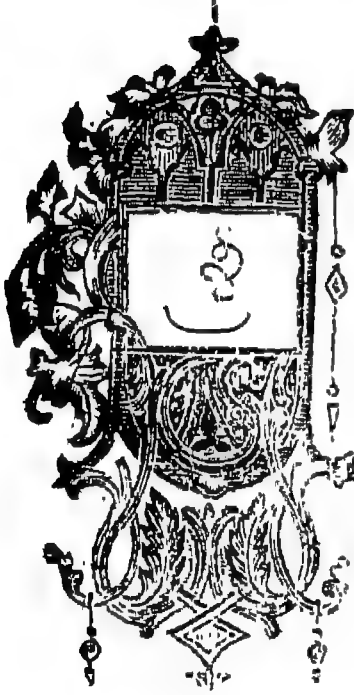

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు, అవిఘ్నమస్తు.

రామ రాయ విలాసము

తృతీయాశ్వాసము.

మత్స్యగుణసమాజా

భామా శ్రీమానినీజ • భాసగరతేజా

ధీమతగ్రవిజన భోజా

రామేంద్ర తనూజ సూర్య • రాయబిడౌజా.

1

గీ. ఆవధరింపుము దేవ ది • న్యానుభావ

యవ్వలి కథావిధానంబు • నస్మదీయ

గురుముఖంబున వినిన వై • ఖరి సమగ్ర

విధిగ నానేర్చుపద్ధతి • విన్నవింతు.

2

శా. ఆమార్గంబున నేగియేగి కనె నై • న్యపూజామంతంబలో

దామద్విపి కపి ద్విప ర్క్ష హరిణా • దస్తబ్ధ రోమాదిక

• స్తోమాభీల మహాటవీగతి ముహుః ♦ ద్వారప్రయాణోద్భవ
వ్యామర్ద శ్రమధూనన ప్రవణ భా ♦ వంబై తమిన్ గౌతమిన్. 3

క. తద్దర్శనమాత్రింబున

దద్దయు నుద్దిఁ గనరాని ♦ తనివిం గని యా

ప్రాద్వైల నద్దళము లొగి

నద్దేవి యనుజ్ఞ వడసి ♦ యద్దరి విడిసెన్. 4

మ. అదిగో బంగరు రంగ నాయకు విమా ♦ నాగ్రంబునం జక్క మ
ల్లదిగో శంకరు దేవళంబుపయి దృ ♦ శ్యంబౌ త్రిశూలంబు న
ల్లదిగో ముంగిట రామదాన ఘటితం ♦ బై చొక్కమా గోపురం
బిదిగో గౌతమి స్వామికోవెల యదే ♦ వీక్షించి కేల్పొద్దుఁడి. 5

క. అటు లనుకొనుచుం బ్రభులకు

ఘటితోద్భట పటకుటీర ♦ కటకస్థులకుం

భటపటలి హయచ్ఛటకరి

ఘటయుం గోటవలెఁ జుట్టుఁ ♦ గాపయ్యె నిశన్. 6

ఉ. ఆమలునాఁటి రేపకడ ♦ నాపగఁ దీర్థములాడి కూడి స్వ
స్వామిని మున్నఁగాఁ దరలి ♦ బాంధవ మంత్రముఖాఖిలప్రజ
ల్సామజ యానపాత్రముఖ ♦ సాధనతీర్థ సరిష్ఠురీకులై
క్షేమముమీఱ నవ్వలని ♦ కిం జని యందలు నందు ముందటన్.

ఉ. కాంచి రుదంచితోరు మణి ♦ కాంచనధాతు గుహావిశాలముం

బంచవటీ తటీనికట ♦ భాగనభోగ శుభాగవల్లరీ

చంచల చంచరీక విల ♦ నద్గరుదంచల కాంతిమండలీ

కంచుకితాభ్రసంచయ ని ♦ కామవినీలము భద్రజైలమున్. 8

చ. కనుఁగొని స్వామిమందిర శి • ఖాళిఖరాగ్రనిఖాతమా నుద
 ర్శనమునకుం గరంబును ది • రంబగు భక్తిఁ గరంబు లెత్తి మొ
 క్కనినరుఁ డొక్కఁడైనఁ గనఁ • గా వినఁగా నను గాళినైన లేఁ
 డన వచియింపఁగావలయు • నాకలనాధుల మాటమాటికిన్. ౪

సీ. రామన్న విహరింప • రామదాసు ఘటించి

నాఁడఁట పెక్కు మం • డపము లిచట

నవల తానేషా స • మర్పించినాఁడట

నవరత్నమయభూష • ణములు హరికి

వాని బిబ్బి లేడు • వారాల తొడవులుఁ

దాల్చుఁ బంపిరఁట సీ • తమ్మ కెలమి

సంఘటింతురఁట య • శ్వారావు వారలు

సకలకైంకర్యము • ల్సామి కెపుడు

నహహ ! ప్రత్యక్షనైకుంత • మనుచు వినిన

భద్రశైలంబు సేవించు • భాగ్యమొదవె

నీమహాదేవి కరుణచే • నిప్పుడనుచు

మనములను సంతసిల్లి ర • జ్ఞులు భక్తి.

10

వ. ఇట్లు సభక్త్యస్త్రేషంబుగా నశేషవిశేషంబుల నయ్యోషాగణభూషా
 మణి తన యానంబుం జుట్టువారుకొని యప్పరివారంబు పురివారిం
 పరాని కుతుకంబునం జననప్పు డట నెడనెడ భక్త్యావేశ పారవ
 శ్యంబున నొడలు మఱచి రామనామసంకీర్తనంబుఁ గావించుచు
 మండలప్రచారంబుగఁ బరంజ్యోతిర్భావనా వాహితభగవదూ
 ప లోహ నాళస్తంభంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగాఁ బరిభ్రమించు
 భక్తసంచయంబు గొన్నిచోట్ల డంబుమీఱు తంబురంబూనిదా

- రుమయంబులగు చిటుతలతోఁ దారస్వదంబులఁ దారకమంత్ర
సారంబులగు గేయంబులం బాడుచుండ గొన్ని తావులఁ గొంద
ఱు సకింకిణీ ఘణఘణాతాగ్రనాదంబుగఁ బాదంబుల సలయం
బుగ వలయంబుగ నాడుచు రామదాసకృతంబులగు గానంబులం
జేయుచుండఁ గొన్నియెడలఁ గొందఱు రామదాస బందీవాస
మహాయాస నిరాసనాది రామవిలాసంబులఁ గీర్తింపుచుండఁ గొ
న్ని మండపంబుల రామాయణ పారాయణ పరాయణులై శిష్ట
జనంబులు గాలక్షేపంబులు సేయుచుండ నాంకించుచు నేగియేగి
నుంగిట.

11

సీ. నలువౌ స్వరూపంబు • నకుఁ బార్శ్వములయందు
శంఖ చక్రాంకము • ల్సౌరుమీఱ
మెఱుఁగారు కఠివన్నె • నెఱ తిన్నియలమీఁద
సున్నంపుతేకలు • చెన్నుమిగులఁ
బలుతేఱంగుల రంగ • వల్లికలోదీర్చిన
గృహబహిర్వీధి వా • కిఘలు దనర
గుమ్మల పొదిగిళ్లఁ గోరగావైచిన
నిద్దంపుటాకు పం • దిల్యెనంగ
దారి నేగుచుఁ జూచినం • తనె ప్రపత్తిఁ
బ్రజకుఁబొడ మించుమహిమ సం • పదల మించు
నైష్ఠవాగార వీధికా • వాటి నొక్క
విపులధామంబునం దామె • విడిసె నెలమి.

12

క. ఆనాటికెల్ల నచ్చో
స్థానాచార్యాది కార్య • జనులేతేరం

గా నుచితప్రక్రియ న

న్యాయాదులచేతఁ గడపి ♦ మఱునాఁ డెలమిన్.

13

నీ. పావనగోదావ ♦ రీవారియందుఁ దీ

ర్థములాడి ఛాత వ ♦ స్త్రములు దాల్చి

ఫలపుష్పమాల్యాద్యు ♦ పాయనయుక్తులై

పూరుషు ల్దగఁ బాద ♦ చారులుగను

స్త్రిణంబు శిశికాస్థి ♦ తంబుగాఁ గోవెల

దరికేగి యందు నం ♦ దఱును డిగ్గి

ముమ్మాఱు వలగొని ♦ ముదముతో గర్భాల

యమునకు నపరివా ♦ రముగ నరిగి

దేవి తిలకించె నందు దే ♦ దీప్యమాన

దివ్యమంగళవిగ్రహా ♦ ధికవిలాసుఁ

జారు కారుణ్యపూర వీ ♦ క్షణవికాసు

సౌమ్యగుణపూర్తి శ్రీరామ ♦ చంద్రమూర్తి.

14

చ. కనుఁగొని సాగిమొక్కి పుల ♦ కల్మలక త్రైయినిండఁజూపఁగాఁ

గనుఁగవ నమ్మదాశ్శువులు ♦ గ్రమ్మఁగ నెమ్మిగ భక్తిపారవ

శ్యనియతి దోఁపఁగా నెదుట ♦ నంజలి నెన్నుదుటన్ ఘటించియి

ట్లని వినుతిఁపఁగాఁదొడఁగె ♦ నయ్యమయయ్యమర ప్రపూజితున్.

శా. రామా శ్యామల కోమలాంబుధర ను ♦ తామాశ్మ భాస్వ ద్వపు

ధామా సేవక చిత్తధామ తులసీ ♦ దామాభిరామా లస

న్నామా శ్రీమహనీయ దివ్యమహిమో ♦ ద్దామా జగద్రక్షణ

స్థేమా దైవతసార్యభామ కరుణా ♦ ధీయక్తిమైఁ బ్రబోవవే.

15

స్తోత్ర కరుణచేఁ గౌసల్య ♦ గర్భంబున జనించి
 ముద్దుఁజూపిన దివ్య ♦ మూర్తిఁ జూచి
 ఘనత నహల్యఁ బా ♦ వసురాలిఁ గావించి
 యొప్పుఁజెందిన పాద ♦ యుగముఁ జూచి
 రమణ జానకి కర ♦ గ్రహణంబుఁ గావించి
 ప్రమదంబుఁజూపిన ♦ పాణిఁ జూచి
 మునుమున్ను హితముతో ♦ ముచ్చటింతు నటంచుఁ
 బూనికఁ జూపిన నవ్వు ♦ మోముఁజూచి

యాప్తివహియించి ప్రణమిల్లి ♦ యభయమడిగి
 పలుకరింపఁగడంగి య ♦ పృథమసాధ్వీ
 స్వామి సాక్షాత్కరించిన ♦ పగిదిఁ గొంత
 తడవు తద్ధ్యాననిశ్చల ♦ త్వముననుండి.

17

గీ. అందుఁ దీర్థప్రసాదంబు ♦ లంది యంద
 టుందరలి క్షేత్రపాలకు ♦ నిందుమాళి
 నారసింహుని శ్రీరంగ ♦ నాథు భక్తి
 బరఁగ సేవించుకొని యింటి ♦ పట్టుకరిగి.

18

గీ. ద్విత్యుసంబులందు భ ♦ క్తిని వసించి
 చెంచులిర్వురు మార్గద ♦ ర్శితవహింపఁ
 బంచవటికేగి యచ్చటఁ ♦ బర్హశాలఁ
 గాంచివచ్చుచు మధ్య మా ♦ ర్గమున యందు.

19

క. జనకనుతాస్నాన సుపా
 వనతా వినుతోష్ణకుండ ♦ భవ్యపదాలో

క నమునుబొనరిచికొని య

9.

వ్వనితామణి మరలె నాత్మ ♦ పట్టణమునకున్.

20

ఉ. వచ్చుచునున్న వార్త విని ♦ పౌరులు బంధులు పుత్ర పౌత్రు ల
భ్యుచ్చయి వైభవంబు పాలు ♦ పొందఁగఁబొందుగఁగొంతదవ్వరా
నిచ్చ ముదంబుమీఱఁ బురి ♦ కేగి క్రమంబునఁ గోటఁజొచ్చియం
దచ్చపుఁబేర్చి నంతిపుర ♦ మందలి మేడ వసించి రందఱున్. 21

క. అప్పటికప్పటి కపుడా

లొప్పగు నుప్పరిగలోన ♦ నుచితపు జలువల్

చొప్పడఁ బయనపుబడలిక

చొప్పడఁగఁగ విశ్రమించె ♦ సుఖమలరారన్.

22

సీ. ఆమహాగోదావ ♦ రీమాననీయప

వాహకూలంకషా ♦ భాగమంబు

నాయరణ్యానీప ♦ ధాంతర పోన్నత

ప్రస్నిగ్ధతరూ ♦ ద్భటవిధంబు

నాబంధువిరచితా ♦ త్యంతగౌరవపూర్వ

కాదరణాతిశ ♦ యక్రమంబు

నాభద్రశైలము ♦ ఖ్యశీరఘూర్దహ

వాస దివ్యక్షేత్ర ♦ వైభవంబుఁ

జెప్ప నేమగుఁ గదిసి వీ ♦ క్షించితీర

వలయునని యింటికడనున్న ♦ వారితోడ

నయ్యయివిశేషముల ముద ♦ మాత్మఁ బెరయ

ముచ్చట లొనర్చికొనుచు నా ♦ పొద్దుఁగడపి.

23

ఉ. అమ్మలు నాఁడు సమ్మతిగ • నాత్మకుటుంబజనమ్ముతోడ న
య్యమ్మ ముదమ్మనన్ రసిర • సాన్నము లింపుగ నారగించి వీ
డ్యమ్మలొనర్చి పెండిలి యు • దంతము దానపు దానతీవినన్
నెమ్మనమందుఁ గోరు సుతు • నిం గని తెల్పఁదొడంగెనిమ్మెయిన్.

ఉ. అమ్మెయి నాఁడుబైల్వెడలి • యందఱముందిరువూరుఁజొచ్చు మా
ర్గమ్మనఁ గొంతద వ్వెదురు • గాఁ దదధీశుఁడుదారపు త్రివ
ర్గమ్మలతోడ వచ్చి కడు • గారవమొప్పఁగఁ గొంచు నేగి మ
మ్మమ్మగు నిమ్మలందు విడి • యింప వసించితి మెమ్మెమీఱఁగన్.

సీ. కమ్మతావులఁ గ్రమ్ము • కజ్జముల్ జాళువా

తెలెలందు నిడుకొని • తెచ్చువారు

పంచదారయు నాన • వాలును బంగరు

గిన్నెలతో నొప్ప • గించువారు

నారమగ్గిన పండ్ల • నారగింపఁగఁ బైడి

పల్కెరంబులఁ గొని • వచ్చువారు

పరిమళసహితముల్ • పరిశుద్ధజలములు

పచ్చలగిండీల • నిచ్చువారు

నగుచు నెడలేక దొరలయు • నంతిపురపు

టింతులయు వాసగృహముల • కిట్టు లట్లు

దిరుగుచునెయుండి రమ్మహే • శ్వరుని యాజ్ఞ

యెట్టిదోకాని వారల • భృత్యులెపుడు.

26

క. కరితురగభటాదులకుం

బరివారజనంబులకును • బడవాళ్ళకునుం

బెరమానిసులకునెల్లం

గరమురపుగ దవసములను • ఘటియించిరొగిన్.

27

శా. ఆయాబంధుజనాను బంధవిధమా ♦ యాభృత్య సంప్రత్యయతి
బాయాచొక్కపు బోనగత్తెలగుణం ♦ బాయాసు హృత్సృహృదం
బాయాయంతిపురంపుటింతులును మే ♦ మనోన్యమచోటనా
రేయిముచ్చటగాఁగఁ బేరొగ్గనుచుఁ గూర్చిం బేర్చిమైన న్నచోన్.

ఉ. నెయ్యము నూపుబంధురమ ♦ ణీమణులందున మేలుబంతియై
వియ్యపురాలుగాఁదగిన ♦ పెంపగు తొయ్యలిమిన్నయైన నీ
తయ్యను గాంచి నీసుతలు ♦ దద్దయు ముద్దులగుమ్మలంచు నే
నియ్యెడ కేగుదెంచితిఁ గ ♦ చేతిలకింపఁగ వారిచెల్లమున్. 29

ఉ. నావిని నవ్వికొంచు సద ♦ నమ్మున కల్లనఁ దానయేగిలీ
లావహ భూషణావళుల ♦ నంతకు మున్నె యలంకృతాంగులై
కేవల దేవకన్యకల ♦ గ్రేణియొనర్పఁగఁ జాలువారలన్
దావెసఁదోడితెచ్చెగుణ ♦ ధన్యలమాన్యల నాత్మకన్యలన్. 30

క. అనితన పౌత్త్రకులాగ్రణిఁ
గనియనెఁ బైతెఱుగు నీవె ♦ కదవినిమదిలోఁ
దనియందగు దనియందగు
తన బందుగు కేని ప్రియసు ♦ తలఁ బేరొగ్గనుచున్. 31

క. వనితలలో శుభలక్షణ
వినుతలలో నంధ్రదేశ ♦ విశుత నకలా
వనితలలోకోత్తరనృప
జనితలలోఁగలరె యట్టి ♦ చక్కని మగువల్. 32

గీ. అద్వితీయసుమ్మి ♦ యాకన్నెమిన్నల
లో ద్వితీయయైన ♦ లోలనయన

నీద్వితీయయైన ♦ నికగ్రంబుగానది
యలరు వలపుఁగలసి ♦ యలరుటగదె.

33

క. జడకందము నడకందము

కడుమందము చిందమున్న ♦ గందగుసొగసె
మెడకుందము రదబృందము

నడుమన్ నడుమన్న సృష్టి ♦ నలువయెమఱచెన్.

34

క. పలికించిన మకరందం

బొల్లికించిన పగిదినొప్పు ♦ నొకటొకటి యిటుల్
దిలకించిన నెందైనం

జెలి కించుకయైనఁ గొఱతఁ ♦ జెప్పందగునే.

35

గీ. కర్ణములఁజూడ శ్రీశోభ ♦ గానుపించు

గరముల్గరయంగఁ బద్మవై ♦ ఖరినెసంగు

గనులఁదిలకింపఁ గమలాభఁ ♦ దనరియుండు

లలన ముమ్మాటికి నిజమ్ము ♦ లక్ష్మీసుమ్ము.

36

క. వనజాక్షి నడుమువైఖరి

గనమందురు లేనిదైస ♦ కతమునభువిలో

జనులందఱంతకన్నన

వని వరలక్షణముగనిన ♦ భంబనుట దగున్.

37

మ. చెలి చక్కందనపుంజొకాటమగువా ♦ సింజెప్పఁగానేలభూ

వలయాధీశ్వర నీవె చూచెదపుద ♦ తృత్యంగశృంగారముం

బలుకుల్చొక గ్రాపుఁ బంచదార పలుకు ♦ ల్వాల్ మాపులయ్యిందిరా
నిలయింబుల్లలయంబు జేక్షణలకు ♦ న్నెయట్టిభాగ్యాంక ముల్. 38

క. ఆముద్దుగుమ్మ చక్కని

మోముంగనుఁగొన్నమాత ♦ మునఁ జంద్రునకుం

దాముద్దుల చెలియలనని

వేమరునడుగకయె తెల్పు ♦ వేయేమిటికిన్.

39

క. పదియాఱు వత్సరంబుల

యదిరాయదెరాజచంద్ర ♦ యదిరా నీవా

మదిరాక్షిఁ బెండ్లియాడుము

మదిరాజిలరాజిలనుస ♦ మంగొనఁగఁదగున్.

40

చ. అని తెలుపన్ విరాళిమది ♦ నంకురితంబగుడున్ మనోజుఁడే

మనియనవచ్చు నచ్చిగురు ♦ టాకుఁగటారిఁ దటాలునర్థగీర

మ్మునఁగొనిహుంకరించుచును ♦ ముంగిటనిల్చెను రాజశేఖరుం

డనునెఱమాని ధీరమతి ♦ యెసతిఁగూర్చుతలంపుపెంపునన్. 41

ఉ. క్షౌఢవయయ్య మాధవుఁడు ♦ మాధవుఁడుండన సృష్టిగామిగం

గాధర రామసంజ్ఞసరి ♦ గా సృజియించెను నిన్నువారిబిం

బాధరలొనుమారమల ♦ యంశలఁ బుట్టఁగఁ జేసినచ్చెలిన్

వేధనవీనులెందును బ్ర ♦ వీణులుగా భువివింత సృష్టికిన్. 42

చ. సరసిజ సంభవుండు నిజ ♦ సర్గవిధాన నిదానతన్ జరా

చర భువనైక కర్తయయి ♦ సారససర్గము దానొనర్పమిన్

వరువడివెట్టి యయ్యబల ♦ వక్త్రవిలోకనపాణి పాదముం
బరువడివారిసి నేర్చికొనె ♦ మాతృకమాతృక గాఁగ నేర్పునన్. 43

క. బివ్విధినవ్వనుతించిన

యవ్వనుధాధిపుఁడు భావ ♦ మనుమతిగ నుటన్

నవ్వుమొగంబున నించుక

నివ్విటిలంజేసి తెలుప ♦ నిండుముదమునన్.

44

చ. చతురత రార్థగుంభనవ ♦ చక్రమ విభ్రమశాలియా పురో

హితయుగళంబు దానజను ♦ లిర్దుర నట్లు పగల్గదాసికా

ద్వితయమునొక్కనాఁడు శుభ ♦ వేళఁదగంబయనంబుఁజేసి యం

చిత పరివారయుక్తిఁబని ♦ చెంబహుమంగళ వస్తుసంగతిన్. 45

చ. తగినవచోనిగుంభ ముచి ♦ తజ్జత దెల్వీయు బల్వీసీతియున్

• నగళుల్లోనికైనను జ ♦ నందగుచందము గల్గువారలొ

ప్పుగఁ బ్రయనంబులైవెడలి ♦ మోసలఁబార్శ్వముల న్వసీధునీ

నగనగరంబులంగ్రమము ♦ నంగనుచుంజని చొచ్చిరప్పరిన్. 46

క. తమరాకయా నృపాలొ

త్తమునకు నెఱిగిఁపఁబనుపఁ ♦ దడవేటికి వే

గమె యయ్యింతుల నంతిపు

రమునకు మగవారినిటకు ♦ రప్పింపుఁడనన్.

47

క. సముచిత వైఖరివారలు

దమతెచ్చిన భద్రవస్తు ♦ తతिसంయుతులై

కొమలంతిపురికి మగవా

రు మహిపతిసన్నిధికి న ♦ రుగుడుంబ్రీతిన్.

48

చ. నరపతియాద్విజేంద్రదులఁ బ్ర ♦ ణామపురస్కృతిఁగాంచిస్వాగతఁ
బరసి సమంచితాసనము ♦ లందువనింపఁగఁజేసి భృత్యులం
జిలునగవొప్పమీఱఁగని ♦ సేమమునారసి దూరవర్తులన్
సరసను సిల్వనానతియొ ♦ సంగియెసంగెడు సంతసంబునన్. 49

ఉ. మామకబంధుమాళికిఁ గు ♦ మారమహీపతిరాయ హేళికిన్
సేమమె తత్తనూజులకు ♦ సేమమెవారికి మాకుఁదుల్యమా
ప్రేమదలిర్ప మోదమొద ♦ వింపఁగఁజాలెను వృద్ధదేవికిన్
సేమమె బాంధవాళికిని ♦ సేమమె సేమమె మంత్రిపాళికిన్. 50

క. పత్రిమాసము మితిఁదప్పక
భృతినెనఁగ నొసంగుచుండు ♦ నే మీధరణీ
పతిపోష్యుల కదిఫలతరు
తతికుదక ప్లుతిగతిఁహి ♦ తంచిడుగానన్. 51

క. సచివులు శుచితాన్వితులై
న్వచరిత్ర పవిత్రముగఁ బ్ర ♦ జాపాలనధ
ర్మచయంబు నీతిఁబాయక
పచరింతురుగాదె పక్ష ♦ పాతరహితులై. 52

క. శాంతికపౌష్టిక విధుల
శాంతముఁ దఱిమీఱకుండఁ ♦ జలుపుదురే కా
ర్తాంతికులుఁ బురోధనులుం
జింతిత ఫలసిద్ధిపొందుఁ ♦ జిత్తములలరన్. 53

నీ. ఏప్యాద్దువాహ్యులి ♦ కేతంచనేయేగి
పరిజతెల్పికొను విన్న ♦ పములవినునె

వినితెన్నగా విమ ♦ ర్శనమొనరించు నే
 యొనరించి పాడిడ ♦ ప్పనివిధంబు
 గాఁ గర్జములఁదీర్చు ♦ గావించునే స్వారి
 కరుగనినాఁడు కొ ♦ ల్లైనఁదీర్చి
 మనవులాల్పించునే ♦ జనములాల్పించునే
 భారముద్యోగుల ♦ పైనిజేర్చి
 యూరకుండక యాలస్య ♦ ముజ్జగించి
 చారదృష్టులఁ బ్రచ్ఛన్న ♦ సరణిఁదెలిసి
 కొనుచుఁ దప్పున్నఁ దొలఁగించి ♦ గుణులనందు
 నిలుపుచుండునె మీధారి ♦ ణీశ్వరుండు.

54

ఉ. ఎప్పుడునుం జలాశయము ♦ లెల్లెడలం దుదకాన్వితంబులై
 యొప్పునె ధాన్యసంచయన ♦ మున్నతిఁ గొట్టడముల్ దనర్చునే
 యప్పుశతాంశవృద్ధిగద ♦ యుంబ్రజకీఁ బడునే యధార్హ మై
 కప్పము గైకొనంబడునె ♦ కర్షక హర్షకరప్రకర్షమై.

55

క. ఆర్యులకుఁ గలదె మన్నన
 కార్యకార్యములవారు ♦ గజపుగతిం దా
 త్పర్యమున మెలఁగు దొర యని
 వార్యంబుగ లబ్ధయత్న ♦ ఫలుండగుఁగానన్.

56

క. దేవప్రాప్తాణవృత్తుల
 నేవిధమగు బాధయైన ♦ నించుకయేనిం
 భావింపఁ బొరయకుండఁగఁ
 గావించునె మీవిభుండు ♦ కడు భక్తిమెయిన్.

57

గీ. జ్ఞాతిబాంధవవర్జుల ♦ సంతతంబు
 గలసి మెలసి స్వతుల్యమా ♦ గౌరవమునఁ
 దనువునేకద మీఁచేడు ♦ దానవార
 లవసరంబైననిడువారు ♦ ప్రాణమైన.

58

క. విద్యతగ్విగోఘ్న భూ
 భృద్వరుఁ డనుదినము నెఱపు ♦ నే సాదరుఁడై
 తద్వర్తన మిహపర సౌ
 ఖ్యద్వయ మిడఁజాలునట్టి ♦ దని తెలిసి మదిన్.

59

క. పరిజనముం బుత్తులవలెఁ
 బరికించుచుఁ దతుఁగుటంబ ♦ భారంబెల్లం
 బరమకృపాపరమత్తియై
 భరియించునె వాండు నమ్మి ♦ వదలకయుండన్.

60

క. మూకాంధపంగుబధిరా
 నీకంబుల నన్నసిచయ ♦ నిచయంచెడి మీ
 ట్లైకాంతుఁ డరసి కృపచే
 సాఁకునె యది సర్వధర్మ ♦ శస్యంబగుటన్.

61

ఉ. ఉక్తిగ్రుఁ డూరికొక్కొక్కరుఁ ♦ డుండి యలక్ష్యత సాధుబాధయే
 తక్కక దీక్షఁబూనిన వి ♦ ధంబునఁ జేయఁగ వ్యావహారికు
 ల్నొక్కొనుభీతిన్ తెలివి ♦ లేమినా చెల్మినా నాని చెద్దుముల్
 పొక్కఁగనీరు వాని వెన ♦ భూపతి బాయఁగఁజేయునేకదా. 62

క. పత్తి హయ కరటి రథ సం

పత్తి సెలంగంగ సమిద్వ • పత్తి దొలంగం

దత్తత్సన్నాహమహా

దాత్తేకమ భంగి తగుంగ • దా మీవీటణ్.

63

ఉ. చెప్పరుగా రహస్యమని • చెంతకుఁజేరి ఖలుల్ నృపాలుతో

దప్పుడుమాటలన్ విని య • తండు విమర్శ మొనర్పకుండ లో

నొప్పుకొనండుగా యరసి • యొక్కటఁ గల్లగఁ దెల్లమైనచోఁ

దేవుక బుద్ధిఁజెప్పి తగు • దండనమున్ విధియించునేకదా. 64

క. రాజుల కపకీర్తులు క

రేజపుమాటలను వినుట • నేకద యొదవున్

దాఁజెప్పువానికేమి య

హా ! జడుఁ డితఁడంచు లోకు • లాడుదురు విభున్.

65

చ. చనవరిమాట కల్లయొ ని • జంబొ యెటుంగంగ శక్యమానె యే

జనవరమాఖిలైన నవి • చారవచశ్శృతి యానె చారుడై

నను బరరాష్ట్రవృత్త కథ • నంబునకుం దగియుండు నెద్దియై

నను సరె పైవిమర్శన మొ • నర్పవలెన్ విభుఁ డెల్లభంగులన్.

చ. చనువుగలాడటంచు మహి • జాని రహస్యముఁదెల్ప నొక్కొకం

డనయతఁ దన్ను తేనికివ • యన్యుఁడుగాఁబ్రజయించు గౌరవం

బున నని దాని కొంత వెలి • పుచ్చుచునుండును దానఁగర్జముల్

జనుపడకుండునట్టి నరు • లందరిఁ జేర్చకయుండునేకదా. 67

క. కడనున్న కృతజ్ఞునిఁ దన

కడనుండిన వానిసమము ♦ గాఁ జూచుచు మీ

యొడయఁడు దాక్షిణ్యం బే

ర్పడఁ బ్రోచునుగద తదీయి ♦ భావము లలరన్.

68

క. అన నాభూసురవరు లి

ట్లని రస్మద్విభునకుం ద ♦ దాత్మజులకుం ద

జ్ఞనయిత్రికిఁ దద్బాంధవ

జనులకుం దన్మంత్రులకును ♦ సౌఖ్యం బధిపా.

69

క. ఓ యధిప ! మీరలడిగిన

యాయు త్తమరాజధర్మ ♦ మలవడు టరుదే

వేయుమడుంగులు దోచున్

మాయేలికయందు మీఁను ♦ మకువ పేర్చిన్.

70

చ. అన ముదితాత్ముడై దశర ♦ థావనినాయకమాళికైవడిం

ధనయచతుష్టయం బెపుడు ♦ దద్దయ నొద్దిక నొద్దఁ బెద్దయం

జనపును భక్తియున్భయము ♦ సమ్మతిగ్రమ్మఁగ నింపునింప మీ

జనపతికిన్ శుభాభ్యుదయ ♦ సంపద పెంపువహించునాపుడున్.

క. జనకునికైవడిఁ బ్రజలన్

మనుచుచునున్నట్టి మీఁదు ♦ మన్ననగల మా

జనపతికి శుభములొదవుట

యనుమానమే మీఁదువలుకు ♦ పృథ్వింబగునే.

72

క. మీయింటఁ గన్నెమిన్నలు

నూయేలికయింటి పుత్త్ర ♦ మణులకు నెనయా

ప్రాయమున నెనఁగుచుండుట

యే యధిప ! శుభోదయంబు ♦ నెఱిగించుఁజుమీ.

73

క. మీముద్దుకన్నియలు ల

క్షీమూర్తులు మాన్యపాల ♦ శేఖరు తనయుల్

శ్రీమస్తుకుందరూపులు

భూమీశ్వర ! యిది శుభంబు ♦ పొందెఱిగించున్.

74

చ. అని తమ తేనిసేవకుల ♦ నారయఁగా రయమార వారు దె

చ్చిన శుభలేఖ నవ్విభుని ♦ చేతికొనంగి వినీతి నిల్వఁ గై

కొని పయి కుంకుమాంకములె ♦ కోరికదీరుటఁ దెల్పు సమ్మదం

బునఁ జిలునవ్వుదోఁపఁ దన ♦ ముంగిటిమంత్రినిగాంచియిట్లనున్.

క. నెయ్యంబుమీఱఁగా మన

వియ్యపువా రనిపినారు ♦ వేడుకతో నేఁ

డియ్యెడ కిదె శుభలేఖను

జయ్యన వినుపింపుమయ్య ♦ సభ్యుల కెల్లన్.

76

చ. అని వినుపింపఁగాఁ గొలుపు ♦ నందలివారలు సంతసింపఁ జ

య్యన నవరోధసౌధమున ♦ కప్పడె తచ్చుభలేఖ వారు దె

చ్చిన మణికాంచనాభరణ ♦ చేల ఫలాదిక భద్రవస్తువుల్

పనిచెను బోనగత్తెలె వి ♦ భావ్యముగా వివరింతురం చొగిన్.

ఉ. అంతకు మున్నె యివ్విభుని ♦ యానతి నంతిపురంబుఁజొచ్చి రా
టాగ్రంతలొనర్చు నాదరము ♦ గాంచివసించిన ఛేటికావ్యయం
పెంతయు సంతసంబున ని ♦ జేశ్వరి పెద్దటికంబు నామెసా
మంతగుణంబునామెగరి ♦ మంబును బేర్కొనియంత వెండియున్.

చ. తనయు విధేయవర్తన వి ♦ ధానముఁబు త్త్రిపవిత్రభావమున్
మనుమల రాజసంబుసుకు ♦ మారతరీవియుఁదెల్విపెంపు నుం
జనువును బంధుగౌరవముఁ ♦ జక్కఁదనంబు జనానురాగముం
గనుఁగొనియామెచెందుకుతు ♦ కంబదియింతని తెల్పనేర్తుమే. 79

క. అనివిన్నవించుచున్నెడ
దనయంపిన భద్రవస్తు ♦ తతితోన్పుడున్
జనియెందన యతఃపుర
మునకర్హజనంబుఁగూడి ♦ మోసలనడుచున్.

80

గీ. వచ్చుచున్న తేనిఁ ♦ బరిచారికాదారి
కానికాయమెదుట ♦ గవనిమోలఁ
గాంచివేగలోని ♦ కైయేగిదేవుల
సన్నిధానమందు ♦ విన్నవింప.

81

చ. సరగునలేచి చూపుఁదెర ♦ చాటునకుంజని భద్రపీఠముల్
వరుస నమర్పఁజేసి యరు ♦ పక్కలయందునఁ బొంచియుండ న
న్నరపతి యేగుదెంచి రత ♦ నంబులపీఠికపైవసింపఁగా
సరసల సారసేక్షణలు ♦ చామరముల్లొని వీచుచుండఁగన్. 82

శా. దేవేరుల్ దమకంబుమైనాక జర ♦ చేటివతంసంబుచే
 వేపేపంపినయట్టి యాకు మడుపుల్ ♦ ప్రీతాంతరంగంబుతో
 శీవింగైకొనుచందరస్మితమువా ♦ టిల్లన్ నృపాలుండు మీ
 దేవుల్ వియ్యపువారి దానికలకా ♦ ప్రిం దర్శనంచిచ్చిరే. 83

మ. శుభలేఖం దిలకించిరే భవుకన ♦ స్తుశ్రేణి వీక్షించిరే
 యిభరాడ్డామినులైన కన్నెలకు నం ♦ దెవ్వారి కెవ్వెవ్వయో
 యుభయల్ చేడెలు విన్నవించిరే తది ♦ శోదార సంతాన స
 ద్విభవాదిస్థితులెల్లనుల్లమలరన్ ♦ విజ్ఞప్తిగావించిరే. 84

ఉ. వారిపురోహితుల్ మనకు ♦ వంద్యు లనింద్య చరితులుత్తమా
 చారులు సూరులంతిపురి ♦ చక్కటికింజను దేరనన్దులీ
 చేరువనున్న వారిటకుఁ ♦ జేరఁగ రమ్మనవచ్చునేమొదే
 వేరులసన్నిధిం దెలిపి ♦ వేచను దెమ్మనివంప ప్రేల్మిడిన్. 85

క. అది చనుదేరకమున్నే
 యదిత్రపతి మానమాని ♦ తాపత్యలు స
 మ్ముదితలయి యాన్యపాలుని
 ముదితలు పతినుడులు వినిస ♦ ముదితప్రీతిన్. 86

సీ. పరమపావనులైన ♦ బ్రాహ్మణోత్తములఁట
 వార్ధకోన్ముఖదశఁ ♦ బరఁగుదురఁట
 వియ్యాలవారలం ♦ పించినవారఁట
 పాణనాయకుఁడిచ్చి ♦ నానతియఁట
 యాత్మేశుసన్నిధి ♦ యందుదర్శనమఁట
 తెరమఱుంగునకె యే ♦ తెంచెదరఁట

యంతఃపురప్రచారా • రావర్తవర్తనులఁట

మంగళోదర్కస • మాగములఁట

యట్టిపూజ్యుల నిటకుర • మృనఁగవచ్చు

ననఁగ మాయాజ్ఞగావలె • నఁటసమస్త

ధర్మము లెఱింగినట్టిన్వ • తంతులైన

యధిపులకుమమ్ము నిటుగోరు • టర్వామగునె.

87

గీ. చిత్తవృత్తి ప్రకారంబు • జేయఁగోరు

వారమనుచును బుత్తెంచు • వార్తవినుచు

నుండుటనుజేసి యధిపుఁడ • య్యవిదరాక

మున్నె తాఁపిల్లనంపెన • బూమినురుల.

88

శా. ఆవిపుల్ ననుచెంచునంతట నిభుం • డర్హోపచారంబుతో

గోవంబీతములందు నిల్పి వినయ • శ్రీగౌరవప్రోలుస

ద్భావుండై భపదాగమంబు శుభసం • పద్వైభవాభ్యున్నతు

ల్గావించుంగదయంచుసంస్తవనస • ల్లాపంబులందేల్పుచోన్. 89

శా. వారల్సంతసమంది మీవినయసం • పద్గౌరవంబేరికొ

ప్పారుం బారములేనిమీగుణగణౌ • దార్యాదికంబేకదా

స్ఫారశ్రీశుభ వైభవాభ్యుదయతే • జస్ఫూర్తికిం గారణం

బోరాజేంద్రభవాదృశుల్లలరెయీ • యుర్వింబశంసింపఁగన్. 90

క. అనియిట్లన్యోన్యంబున్

వినుతుల నొక్కింతతడవు • పెరనుడువులఁబే

రొగ్గనుచు నొకించుకసేపుం

గొనకొనుతమి ముచ్చటించు • కొనుచో విపుల్.

91

క. భూవల్లభ మీతోమీ

• దేవేరులు వినుచునుండఁ • దెలుపుఁ డటంచున్

సూవిభులు మమ్ముఁ బనిచిన

భావుక నార్తలువినంగ • వలయుంబీతిన్.

92

చ. ఇదిగన మార్గశీర్షమునఁ • గృష్ణగరుత్సమయంబు పౌషమం

దుఁ దగదుమిమ్మనచ్చటికిఁ • దోడ్కొనియేగఁగమాఘమాసమం

దుఁదనరు శుక్లపక్షపుఁజ • తుర్దివివాహపుసన్మహూర్తము

ల్గుదిరెను గాన నిన్నెలకు • లోపుననే చనుదేరఁగావలెన్. 93

నీ. కన్యాలలామ పెం • కన్యాంబమాదేవి

మేనయల్లునకు జో • డొనటంచు

శీలక్ష్య సరిఁబొల్చు • బాలమంగయ్యాంబ

యీత్రపౌత్రునకునీ • డొనటంచు

జిన్నకన్నెలమిన్న • చెల్లయగలిక తత్తి

తృప్త్యాగ్రసూనున • కెనయటంచు

నిపుడగ్రతనయల • కిరువురకును గౌతు

క శ్రీఘటింపయో • గ్యమగునంచు

శీన్నపదుదుకుఁ విష్ణుటఁ • గొన్నినాళ్ళు

జరుగనైవాహికశుభంబు • నలుపవచ్చు

ననుచు నిశదీకరించి మీ • వ్మనుమతింపఁ

జేసిరాదగు నంచుఁ బం • చిరిటుమమ్ము.

94

గీ. మఱియు హాణాధిపతులు సా • మ్రజ్యభార

మూనుటను జేసి నైవాహి • కోత్సవములు

పీఠపురమందు నెఱపుట • వేడగఁ లెల్ల
దీరుఁగావున నచటికే • తేరవలయు.

95

చ. మొదలిటిరాజధానియ్యి • పూర్వపు రాజుల బల్మి కల్మికిం
గుదురయినట్టి చామరల • కోటవసించు పురోధలందు ది
గ్విదితుఁడు వింజమూరికుల • వేంకటరామయ నామసూరి ద
త్సదనమునందు ని న్నెల ము • దంబుదగన్ని వసింపఁగాఁదగున్.

మ. అని యీతీరున విన్నవించి భవదీ • గూత్మానుకూల్యంబుచా
ప్పని నిర్ణీతమొనర్చి వచ్చుటకు మ • మ్ముం బంపి రిచ్చోటికిం
జననాథోత్తమ చిత్తవృత్తిగతి నా • జ్ఞాపించి యంపింపుమీ
చనివృత్తాంతమెఱుంగఁదెల్పెదముయు • ష్మద్బంధురాశ్చౌళికిన్.

చ. అన విని యమ్మహేశ్వరకు • లాగ్రణి యిట్లను వారిచిత్తమే
యనువున నొప్పు నప్పగిది • నస్త్రదభీష్టము నంచు నిర్ఘృకో
ల్వినికె యొనర్పఁగాఁ జనుఁడు • పెద్దలు వారికి మాకు నామె యె
ట్లనుమతిఁ జేయునట్టులె క • దా చరియింతుము వార లేమునున్.

క. అని చగదనతాంబూలము

లును సుమరస హిమజలంబు • లును మణిభూషా

కనకాంబరముల నిడి య

మ్మునుజేశ్వరుఁ డనుప ననుప • మంబగు ప్రీతిన్.

99

చ. వెడలి హుటాహుటిం బురి శృ • వేశమొనర్చి ద్విజాదు లచ్చటన్
నడచినవార్త లాత్మనర • నాధునికిన్ విశదీకరింప నె

కుగ్రాడు ముదమంది చామరల • కోట పురోహితు నింట నుంటకుం
శ్రీగడపని పూనిగసన్నహన • కృజ్జనులన్నియమించియున్నచోన్.

ప. పయనంబై హిత మంత్ర బాంధవ పరీ • వారంబుతోడం శ్రీయా
ద్వయితోడ బుత్తులతోడం బుత్తికలతో • దారిం బ్రహానీకముల్
నయనప్రీతిగఁ జూచుచుండఁగ జగ • న్నాథక్షమానాథుఁడు
చ్చయ మొప్పారఁగ నేగుదెంచివిడిసెం • జామర్లకోటన్ వెసన్.

క. మంచిముహూర్తమునపుడుం

పించి విభూతముఁడు ముడుపుఁ • షేర్భారికిఁ గ
ట్టించి వెసఁ బెండ్లిపను లొన
రించుట కానతి యొసంగె • భృత్యుల కెలమిన్.

102

కీ. వారలు వచ్చిన వార్తఁ గు

మారమహిపతి నృపాల • మణి విని కుతుకం

భారఁగ నెదుర్కొనంజనె

భూరితరంబైన విభవ • మున నిప్పగిడిన్.

103

శ్రీ. మదపుటేనుఁగులపైఁ • గుదురుకొల్పిన భేరి

కాదుందుభిధ్వను • ల్లొందుకొనఁగఁ

బవనాభిభావుకా • జవనాశ్వముల నెకిగ

బంధుసందోహంబు • బలసి రాఁగ

హృద్యాపదానాన • వద్యపద్యములచే

వంది మాగధజనుల్ • ప్రస్తుతింప

బహువిధాయుధ సము ♦ ద్వహమై కెలంకుల
 లెంకల బలగ మ ♦ లంకరింప
 నడుమఁ గడు మంచి చిత్రవ ♦ ర్ణములయాన
 మెక్కి భూలోక దేవేందుఁ ♦ డీతఁడనఁగ
 వెడలెను గుమారమహిపతి ♦ విభువరుండు
 గోరెగ్గ వియ్యాలవారి నె ♦ దుర్మంగనంగ.

104

క. లలిఁ ద్రోవనూళ్ళఁగలపృజ
 గొలువఁగఁ జామర్లకోట ♦ కుం జని వారిం
 గలసి యుచితోపచారము
 లలవడఁగ సుఖోపవిష్టు ♦ లై యున్నయెడన్.

105

ఉ. సేమముగాఁగ వచ్చితిరె ♦ సింధురనైంధవ యానబంధురం
 నై మితిమించు మీబలగ ♦ మంతయు నెమ్మిగఁ జేరవచ్చెనే
 యీ మన బంధువర్గమున ♦ కెల్లిన స్వాగతమే పద్మశ్రీమం
 బేమియు సోకలేదుకద ♦ యిచ్చొట సౌఖ్యముగాఁగ నున్నదే.

క. అన విని కుమారమహిపతి
 జననాయకమౌళిఁ గాంచి ♦ సమ్మోదముతో
 ననియె నిటు జగన్నాథా
 వని వరమణి మృదుల మధుర ♦ వాచారచనన్.

107

క. మీయాదరంబుపెంపున
 నీయందఱితోడఁ గూడి ♦ యేము సుఖులనై
 యీ యింట విడిసియుంటిమి
 మాయింటంబోలె ముదిత ♦ మానసవృత్తిన్.

108

గురునింట సముల నధికుల

నిరవుగ విడియింపఁ జేత • వృద్ధాచారం

బరయ మనకెల్లనృపులకుఁ

బురోహితులు వృద్ధి కామ • ముఖ్యులు గానన్.

109

ను. ఇటు లన్యోన్యముఁ గొంత సేపు తమిచే • నిష్టప్రసంగైక లం

పటులై యుండ మహిపతీంద్రుఁడు నిజా • మాత్యాదులంగాంచియి

చ్చట వీరుండిన యన్ని నాళ్ళును లుభా • సంపూర్తిగాఁగూర్చి య

చ్చటిక్కిరెప్పటికడై తెల్పుడని యా • జ్ఞాపించియంచద్దతిన్.

గీ. తఱలి యంతట నిజ రాజ • థానిఁ జొచ్చి

వాసిమీఱంగఁ బంచష • వాసరముల

కెలమి నొక్కొక్కసారిగా • నేగుదెంచి

కాంచుచుండెను బాంధవ • గ్రామణులను.

111

ఉ. అంతట శైశిరంబు హరి • దంత లన తగ్గరిదంత కాంతికిం

దంతురతం ఘటించుచు ని • తాంతముఁ గుండ లతాంతసంతతుల్

గంతుని శాతకుంతముల • కైవడి నెల్లెడ నుల్లసిల్ల న

త్యంతముఁ గాంతమై తగె న • నంతననంత శుభాగమస్థితిన్.

గీ. కొన్ని హేమంతచిహ్నముల్ • గొనలు ప్రాకఁ

గొన్ని వాసంతచిహ్నము • ల్లుదురు చెంద

శైశిరంబొప్పు ననుయాయి • సమభియాయి

బంధుసమ సేవ్యమానార్య • వర్యుపగిది.

113

సీ. వాసంతపంచక • వాసరంబుల కెల్ల

నగ్రగణ్యతఁ గాంచి • యలరు నెద్ది

పరిణయోపనయన ♦ ప్రముఖశుభక్రియో

త్సవరత్నములకు ని ♦ ధానమెద్ది

రవిదీప్తి యొక్కింత ♦ రాణించి ప్రిబలంగా

నాత్యుష్ణకృతశాణ ♦ మైనదెద్ది

శైవలింగాంకురం ♦ బావిర్భవము నొంద

పెరుంగంగఁ దొలగిరి ♦ వేళ యెద్ది

యుభయ సంధ్యాసమాన ము ♦ హూర్తమెద్ది

యద్ది గనుపట్టు ఋతువుల ♦ కనుగుతమ్ముఁ

డగుచు నాత్యుష్ణదివసమై ♦ నాతిశీత

రజనియై ధాత్రిపై శైశి ♦ రంబు మిగుల.

114

చ. తపనుఁ డొకింతసార్థకత ♦ చాలెను గొంతహిమాంశుశైత్యమున్
వ్యపగతమయ్యె నించుక ప ♦ వల్లకు ధైర్యము గల్గెరేలపెం
పుపశమనంబు నొందెనపు ♦ డొక్కవిధంబున లోకమున్నె ని
క్కపుమతిహానివృద్ధులిలఁ ♦ గావడికుండలుగా వెచూడఁగన్. 115

సీ. కైరవేందీవర ♦ కల్హారసౌరభ

సారభాసురజలా ♦ శయచయంబు

బహుపుష్పఫలశాఖి ♦ పానీయయవసేంధ

నాదిపదార్థ స ♦ మంచితంబు

తక్రాజ్య నవనీత దధిమండ దుగ్ధగ

వ్యద్రవ్యసౌలభ్య ♦ వర్ణితంబు

కృతుకరగ్రహణసు ♦ వ్రతదేవతాస్థాప

నముఖశుభోత్సవ ♦ సముదయంబు

నగుచు సకలర్థమాసవే ♦ శాతిశాయి
నిఖిల సామంతజనదీన ♦ నిర్విశేష
లభ్యసౌఖ్యానుమోదలీ ♦ లావివోద
కారణంబయి యొప్పుమా ♦ ఘంబు జగతి.

116

ఉ. ఎందునుగొత్తచప్పరము ♦ తెందునుబచ్చని తోరణోత్కరం
బెందును దూర్యనిస్సనము ♦ తెందునుబంధునుహృత్సమాగమం
బెందును దైవతోత్సవము ♦ తెందునువిందులొనర్చు విందులుం
డెందమునందు మోదము ఘ ♦ టించును మాఘమునం బ్రజాళికిన్.

స్తీ. పానీయజలముల ♦ పైనాదగముమించె
నెండసోకల్లనం ♦ జండమయ్యెం
జందనపంక చ ♦ ర్చలు హితంబుగఁదోఁచె
నంతర్లహస్థితి ♦ యంతరించె
నవగాహనస్నాన ♦ మభిలషితంబయ్యె
దుప్పట్లపైఁ గూర్చి ♦ యొప్పుతఱిగె
రేలనీవలకురాం ♦ బ్రీతియంకూరించె
గుంపట్లసంపరగ్గ ♦ మింపువాసె
సకలజనులకు మాఘమా ♦ సప్రవేశ
సమయమందెల్లరకు నవ ♦ సరముకొలఁది
నుజ్జగించినవారల ♦ బుజ్జగించి
పరిచితుల నుజ్జగించుట ♦ ప్రకృతిగాదె.

118

స్తీ. పూర్వసంధ్యకుఁబూర్వ ♦ మునమకరంబాడి
యరగ్గకరగ్గంధూఫ ♦ లాప్తిఁగుంకి

వరభీష్మపంచక ♦ వృత్తనైశ్చికతమించి
 శివరాత్రిజాగర ♦ శ్రీవహించి
 కంకేళికాకోర ♦ కప్రాశనమొనర్చి
 హోమోత్సవమహా ♦ కేళికేరెచ్చి
 యచ్యుతుడోలాసి ♦ హారలీలలఁ గాంచి
 తనిబుట్టుటలవనం ♦ తంబులాడి
 హాళిహిందోళరాగంబు ♦ నాలపించి
 యిహపరసుఖానుభూతికై ♦ యెల్లజనము
 సమధికోద్యమ భరితమై ♦ సంచరించుఁ
 గాన శిశిరుర్తువునకెనఁ ♦ గాననగునె.

119

ఉ. పచ్చిక పైరులుంబెరుఁగఁ ♦ బండినధాన్యపునూర్పుకల్మముల్
 పొచ్చెములేనియిక్షవులఁ ♦ బూనికఁ బానకమాడుగానుగల్
 హెచ్చుగనొప్పుచప్పురము ♦ లెల్లెడఁ జల్లనినీటికాలుజల్
 ముచ్చటదీరఁ గన్నుఁదను ♦ పున్ శిశిరుర్తువునందుఁ జేలహాక.

క. చేమంతుల పూబంతుల
 చేమంతులొనర్చిగుట్టు ♦ చెడియట్టి తటిక
 నీమంతినులకుఁ దీర్చును
 సామంతజనంబుకుంద ♦ సరములఁ గినుకల్.

121

నీ. బలితంపుటాకుఁ దోఁ ♦ టలకు నీరెత్తనే
 తముఁదోడు జనులగా ♦ నములసొబగుఁ
 బొలిహెచ్చి కొలకురాఁ ♦ గొలుచుకల్మమునూర్పు
 కాపుబిడ్డలగీతి ♦ కన్వనంబుఁ

॥ బండినపైరెత్తఁ ♦ బసరుపైరేదఁగా

వలియున్న చెలులగీ ♦ తులరవంబుఁ

జెఱకు గానుఁగుటెట్లఁ ♦ జుఱుకుగానడిపించు

వైతనికులొనర్చు ♦ పాటనులివుఁ

గూడి చిటుచలి నిద్దుర ♦ వీడలేని

పాంథజనముల మేలొక్కల్పి ♦ పైనములకు

హెచ్చరికఁ జేయు గ్రామ బ ♦ హిర్వితర్ది

కాతతులనుఁడిమాగధ ♦ గీతులగుచు.

122

శా. తాదృజ్జాఘసమాగమంబుననమా ♦ త్యశ్శ్రేణిసన్నాహముల్

మోదంబొప్పఘటింపరావుకులరా ♦ ణ్మార్గన్యఁడన్యోన్యమ

ర్యాదల్మీఱఁగఁ జెండ్లివారి నెలమిన్ ♦ రావించిలోకోత్తర

శ్రీధర్గంబున గారవించివిడియిం ♦ చెంబంధుగేహంబునన్. 123

సీ. ఆహూతసర్వదే ♦ శాగతచ్ఛాత్రసే

వితసూరి సంబాధ ♦ విప్రగృహము

సపరివారాయాత ♦ సామంత బంధురా

జన్యజనాకాంత ♦ సౌధతలము

మణిహిరణ్మయవిభూ ♦ షణరాంక వక్షోమ

వికేతృసమ్మర్ద ♦ విపణివీధి

బహువినోదక్రియా ♦ పారగమనుజసం

కులసత్తదేవతా ♦ నిలయమతము

పరిణయోత్సవ వీక్షణ ♦ ప్రవణహృదయ

జాన పదమాన వాకీర్ణ ♦ సకలసదన

బాహ్యవేదిక మగుచుఁ జూ ♦ పట్టెనప్పు
డప్పురోత్తంస మెప్పట్టు ♦ నందునరయ.

124

ఉ. వచ్చిన మిత్ర బాంధవ నృ ♦ పాలక జాలక మప్పు కానికల్
దెచ్చిన మత్తదంతు లెడ ♦ లించెను నేఁటుల కామునీటిచే
హెచ్చగు తమ్మితేనియల ♦ యెద్దడిఁ దోఁగిన డప్పి దైవమే
యిచ్చుఁగదా యుపాధి గఱ ♦ వేమియొనర్చు నదృష్టవంతులన్.

మ. హితరాజన్య లుపాయనంబిడిన య ♦ శ్వేభేంద్రము లేస్య షే
షితముల్ బృంహితముల్ గ్రమానుగతిఁగూ ♦ షించున్ వరుండైన రా
సుతునింగూఱిచి యివ్వరుండుధనియం ♦ చుందానియంచున్ సమ్మ
ద్ధతరోచ్చస్వరరీతి భాస్వరముగాఁ ♦ దజ్జుల్ ప్రహర్షింపఁగన్.

సీ. ఏమందిరముఁ జూడ ♦ శ్రీ మించు నూత్న సు

ధాలేప సిత బహి ♦ ద్వారసీమ

మేబహిద్వారంబు ♦ నీక్షింపఁ గల్పనా

కల్పోన్నతానల్ప ♦ కాయమాన

మేకాయమానంబు ♦ నీక్షింపఁ గోమలా

స్తోకపల్లవగుచ్చ ♦ తోరణంబు

లేతోరణముఁ గాంచ ♦ నెడనెడవేల్చు ద

ర్పణవినిర్మలదీప ♦ భాజనంబు

లెసఁగ నప్పట్టిణంబునం ♦ దెల్ల యిండ్లుఁ

బెండ్లియిండ్లవితాన శో ♦ భిల్లెనపుడు

నవనవాలంక్రియాధార ♦ ణస్వబంధు

జనసమాదరణోత్సాహ ♦ సంభ్రమముల.

127

శ్రీ. దారుల బారులఁ ♦ దీరుగా గలయంపి

చల్లినపన్నీటి ♦ వెల్లువలయు

నంగళ్ళ ముంగిళ్ళ ♦ నలికి ముగ్గిడిన క

స్తూరికాపంక క ♦ రూరములయుఁ

బంపిళ్ళయందొండ ♦ ద్వారంబులందెల్లఁ

గూర్చిన నవపుష్ప ♦ గుచ్చములయు

మేడల వాడల ♦ మించు సౌరణగండ్ర

న్యాపించు సామ్రాజి ♦ ధూపములయు

వింతతావులు లేని తా ♦ వింతయైనఁ

గలయఁ బరికింపలే దందుఁ ♦ గల యశేష

నిలయములయందు నయ్యెడ ♦ మలయ మెలమి

వెలయ నివసించె సౌరభ్య ♦ మొలయననఁగ.

128

ఉ. భూరీధణంధణాలుర్చుట ♦ భూమి నభంబులు నిండ మెందుగా
భేరులు మోయుచుండఁగను ♦ వీధి గతాగత యాన వాహకొ
హొరవముల్ దలిర్పఁగ ని ♦ భోతగ్రబృంహిత వాజిరాజి హే
హొరవముల్ చెలంగఁ బుర ♦ మయ్యెడ నాదమయంబు నాదగెల్.

మ. మురళీమౌరజ కాశాళంబు పట ♦ హంబు నేర్చి నిస్సాణముక్త
దరళీభూతముగాఁగ నిస్సనముల ♦ త్యంతశ్రుతిశ్రావ్యమా
సరణిం గ్రమ్మఁగఁ జేయఁగా నవిధదే ♦ శగ్రామసీమంబుల
న్వరలీలన్ విననయ్యె నయ్యెడ జనా ♦ నందంబు నంధించుచున్.

సీ. కొందలు దేవతా ♦ మందిరంబులయందు

సాభోగభోగమ్ము ♦ లలవరింపఁ

గొందఱు బ్రాహ్మణ ♦ సందోహభోజన
 సంతర్పణంబుల ♦ సంతరింపఁ
 గొందఱు బాంధవ ♦ క్షోణీశబ్బందంబు
 నకు సువారముల సం ♦ దర్భపఱుపఁ
 గొందఱు వికలాంగ ♦ కుల కన్నపానాది
 సంరక్షణంబుల ♦ సంఘటింప
 నాత్మవిభుచేత నియమితు ♦ లగుచు నపుడు
 భక్తితాత్పర్య వినయ కృ ♦ పావిశేష
 సంగతనిజాంతరంగులై ♦ సంభ్రమమునఁ
 దనరు నుద్యోగిజనుల సం ♦ దడి దనర్చె.

131

ఉ. వచ్చు సభాజనంబుల స ♦ భాజనులై తగఁ గూరుచుండఁ దో
 డైచ్చెడువారు చందనముఁ ♦ దెచ్చియలందెడువారుఁ దమ్ములం
 బిచ్చెడువారు సూనరస ♦ మిచ్చెడువారు హిమాంబుపూరముల్
 హెచ్చుగఁ జల్లువారునయి ♦ రెల్లరు నయ్యెడ రాజవల్లభుల్. 132

మ. సుముహూర్తంబిదె నేఁటిరాత్రియని త ♦ జ్ఞల్విన్నవింప న్మహీ
 రమణుం డల్లన రేచు పెండిలి యొన ♦ ర్పంజేసి యాపిమ్మటన్
 గ్రమమొప్ప న్సుతు వేడ్కఁబెండ్లికొమరుం ♦ గావించిదీవించిమూ
 ర్థముఁ బెంపించి వివాహవేదికను సం ♦ స్థాపింపఁజేసెం దగన్.

క. అంతటఁ బాదనఖంబుల
 కృంతన మొనరింపఁజేసి ♦ శ్రీహరి రాణిన్
 సంతసమున నిలిపి మహీ
 కాంతుఁడు బానికము నుదటఁ ♦ గట్టించి రహిన్.

134

శ్రీ. విడిది నీరేయి మున్నుమీ ♦ పెద్దవిడ్డ
యైన శ్రీవెంకయాంబ మా ♦ మేనమఱుది
యైన వేంకటరాయని ♦ కనువు మీఱు
బరిణయమ్మును గావింప ♦ వలయు మఱియు.

135

క. పిమ్మట రెండవసుత నచి
రమ్మగు లగ్నమున మాచి ♦ రంజీవికి నె
య్యమ్మున నొసంగి కల్యా
ణమ్ము శుభోదరకముగ నొ ♦ నర్పంగ వలయున్.

136

క. అని వియ్యంకుని చెంతకు
ఘనతందగు లగ్నపత్రి ♦ కం బనిచి తనూ
జుని యూరేగింపునకై
యనువుగ నాయితముసేయ ♦ నానతి నిడియెన్.

137

శ్రీ. పదియాఱువన్నె క్రొం ♦ బసిడి యంబారీలఁ
గొన్నింటిపైఁ బాదు ♦ కొల్పవారు
జతనంపు సొంపుల ♦ రతనంపు టౌదాలఁ
గొన్నింటిపైఁ జక్కఁ ♦ బన్నవారు
సౌగంధపనుల య ♦ స్తరుఁ బల్లకట్టులఁ
గొన్నింటి వెన్నంటఁ ♦ గూర్చువారు
పూరుమంజి సరుల జా ♦ లరుల జూల్పట్టముల్
గొన్నింటిపై నెల ♦ కొల్పవారు
నగుచు గోరోచనావరి ♦ స్థగిత చిత్ర
పత్రరచనాంకితంబులౌ ♦ భద్రకరుల

ననువు మీఱంగ మావంతు ♦ లనునయించి
పొంచి నెఱిమించఁగ నలంక ♦ రించిరవుడు.

138

ఉ. బింకపు టంకవన్నెలఁ ద ♦ విల్చిన పల్లములం బిగించి బ
ల్పంకపుఁ గల్లెముల్ దరటు ♦ లున్ మొగముట్టులుగూర్చియంచితా
లంకరణంబులొప్పఁ బది ♦ లంబుగ సాహిణులప్పుడందు ని
ర్వంకలఁ బట్టినిల్పిరి చొ ♦ రత్నెరిమెచ్చఁగ వారువంబులన్. 139

గీ. ఆమితసంఖ్యంబు లగ్నియం ♦ త్రముల బండ్లు
చమురుడబ్బాలు నించిన ♦ శకటములును
బహుళముగ దండదీపికా ♦ వర్తులునిచి
రవుడు పడవాళ్ళు బండ్లపై ♦ నాయితముగ.

140

క. ఆందపుడు కుందనపుఁబని
యందపు టందలము లొఱపు ♦ లైనసవారీ
లుం దగ బెస్తలు గూర్చిరి
పొందుగ నాయితముసేసి ♦ భూపతులకునై.

141

మ. తఱుకుం గెంపుల వైడియడ్డలును ని ♦ ద్దాపచ్చ డాల్పంఁజెలుం
గిలుకుం దంతపుఁగోళ్ళు వింతపని చ ♦ కీర్తెంజరీ పింజరీ
బలురాయంచ గరుల్చెలంగు పరువుం ♦ బాలీసునుంగూర్చి బె
స్తలు కళ్యాణపుఁ బల్లకీనిలిపి రం ♦ తఃకక్ష్యయందయ్యెడన్. 142

న. అంతట నొక్కరాజముఖి ♦ యంతిపురంబున రాజనందను
న్వింతచొకాటపుంబనుల ♦ వీరికపై నివసింపఁజేసి తా
సంతస మాత్మనుప్పతిల ♦ సంపఁగె నూనియనంఁటెఁ బెన్నెఱు
లగ్రంతుగుణంబులిట్టటుమె ♦ లంగకయుండఁగమందుఁబ్రామెనాన్.

శ్లో. కోమలియోర్తు రానుతున ♦ కున్మృదు సుందరమైనమేనగం
ధామలకంబువెట్టి నొక ♦ యంగనయుం జతురోక్తి రూఢిగం
ధామలకంబు చేతనె నృ ♦ పాత్యజు నేనభిషిక్తుఁ జేయుదున్
లేమరొయంచుఁ బల్కి యటు ♦ లే పచరించె సమంచితంబుగన్.

ఉ. కుంతలనుల్ నృపాత్మజున ♦ కుం దడియార్పఁగడంగి యొత్తె నీ
మంతినియోర్తు నేర్పుమెయి ♦ నద్దిన కొంగున నద్దకుండ న
త్యంతము నన్నపున్వలిపె ♦ మల్లనఁజొన్ననకేల యామినీ
కాంత ఘనాంతరంబునకుఁ ♦ గౌముదిఁ బర్వఁగఁ జేసినట్లుగన్.

సీ. ఒయ్యార మొలయంగ ♦ నోరగా సిగవైచి
పువ్వుపైత్తులు చుట్టెఁ ♦ బొలఁతి యొకతె
నుదుటఁజెన్నుదలిర్పఁ ♦ గుదురుగాఁ గళ్యాణ
తిలకంబలవరించెఁ ♦ గలికి యొకతె
మొలపుతో వలపుతోఁ ♦ గలపంబు నెమ్మొనఁ
బొలపంబుగ నలందె ♦ వెలఁది యొకతె
రతనంబుల హారంగు ♦ జతనంపు టపరంజి
రవణము ల్గయిసేసె ♦ నువిదయొకతె
తలను బాగయు మహతాబు ♦ నిలుపుటంగిఁ
బచ్చపూవన్నెల షరాయి ♦ పావదోయి
చేరుమాలును మెఱుఁగుకై ♦ జారుఁ బతికి
సకియలు ధరింపఁగ నొసంగి ♦ రొకతెయొకతె.

శా. బింబోష్ఠీమణియోర్తు రానుతునకున్ ♦ వేవేగఁ బాగాలు వీ
డెంబుం జేతికొసంగ నందికొనుచున్ ♦ తీవిం జగాసోగమీ

సంబుం గోటనుదిద్దికొంచు దరహా ♦ స శ్రీల సద్వక్తుడై
యింబౌ డంబున శంబరాహితనితో ♦ నీడొనాయారంబునన్. 147

గీ. తరుణి యొక్కర్తు నిల్పుట ♦ ద్వంబుఁజూప
నందుఁ బ్రతిబింబమును గాంచె ♦ నవ్విభుండు
స్వగుణ రూపాను రూపాను ♦ బావ భావి
సుతముఖాలోక నావాప్తి ♦ సూచకముగ. 148

ఉ. అంతిపురంబు నెల్వడిన ♦ యంతట వందులు పుస్తాంతింప సా
మంతులునుం బురోధలు న ♦ మాత్యులు నున్నగువారు పల్లకీ
చెంతకుఁ దోడితెచ్చి నివ ♦ సింపఁగఁ జేసి స్వవాహనంబులా
ప్రాంతమునందు నుండినను ♦ బ్రక్కలఁ గాల్చి డనేగు దేరఁగన్.

గీ. తూర్యవాదక జనులు ముం ♦ దుగఁ గడంగి
నడువ నుత్సవ విభవ న ♦ గ్నాహులకు
మాత్రమల్లన నించుక ♦ మార్గమొదవ
యొక్కడిజనంబు లచ్చోట ♦ నే వసింప. 150

గీ. నడచు నుత్సవ జనకోటి ♦ నడచుచుండ
మొదలఁ గదలిన నగుబత్తు ♦ మదగజంబు
బిరుద వాదిత్రములతోడఁ ♦ దిరిగివచ్చి
గవనికడనిల్చె లోనికే ♦ గ నెడలేక. 151

ఉ. అల్లనఁ బల్లకిండిగి న ♦ మంచిత కౌతుక విభ్రమంబు శో
భిల్లఁగఁ బావలందొడిగి ♦ భృత్యులకేలవలంబనంబుగా
వెళ్ళి కుమారుడప్ట యొక ♦ పీఠమునందు వివాహమండపం
బెల్లఁబురోహితాప్తబుధ ♦ బృందమునిండవనించె తీవితోన్. 152

Acc. 3071 Call 894. 813106 308

మ. నవలాలప్పడు రాణివాసమునఁ గ • న్యాలొక మూర్ధన్య స
న్నవలావణ్య వయోవిలాసగుణ ధ • న్యౌ మాన్యసౌజన్య మా
నవరాజన్యని కన్నమున్నె యనువొం • దన్మంగళస్నాతఁగాఁ
గ వెసంజేసి చతుర్విధంబుల నెఱిం • గై సేసిరందంబుగన్. 153

చ. అపుడు ప్రధానకృత్యము మ • హర్షమణిమయ భూషణాంబరా
ద్యపరిమితార్థ సంచయ స • మర్పణముఖ్యముగాఁ బురోహితుల్
నిపుణతఁ జేర్చుదాసికలు • నీటుగఁ బెండ్లికుమార్తెఁదెచ్చి య
చ్చపు సిరికైవడిన్ నిలువఁ • జల్పిరి గౌరిసమర్చమున్నుగన్.

ప్రగ్ధర. అంతన్ మౌహూర్తికవ్యా • హముగడఁగి తద • ద్యక్షులం
డాసిలగ్న
పాంతంబౌ వేళయ్యెన్ • వ్యవధిమిగులలే • దంచుఁ దెల్పంగ
దాసీ
కాంతాళిన్వారువంపం • గడువడిఁజనియా • కన్యకారత్నమున్ శు
ద్ధాంతంబందుండి రెంుక్కిం • తయుఁ దడయక మో • దంబు
నం దోడితేరన్.

చ. గుభులుగుభుల్ ధణంధణయు • గొబ్బున భోరని మిన్నముట్టదుం
దుభిముఖ వాద్యనాదముల • తో నలతోరపుఁ గాహళాదులున్.
శుభగతి నేక నాదమయి • చొప్పడ నప్పుడు సంభ్రమంబుతో
నుభయులు పెండ్లివారు సుముఁహూర్తము డాసెనటంచునందడిన్.

మ. ఫలతాంబూల పటీర కర్దమ హిమాం • భస్మాన మాలాసము
జ్వల కాశ్మీర నిశానితాభృ గుళికా • ప్రక్షుప్త తైలాంబరా

వళి భుషాగురు ధూపవర్తిముఖ భ • వ్యద్రవ్యముల్ జాఖవా •
తెలెలందుంచి యమర్చిరందు శుభవే • దీక్షోణికిర్వంకలకా. 157

సీ. మధురాసకృత్పత్య • మానలగ్నాప్తక

హితమతోభయ పురో • హితకులంబు

బశ్చాత్పదశుభాంక • పదగీతికాలోల

వృద్ధభూసుర పురం • క్రీచయంబు

సిద్ధఫలామితా • శీర్వాద దానకాం

క్షాసన్నివిష్టార్ల • సభ్యగణము

జయవిజయస్వేతి • శబ్దాసకృద్గుణౌ

ఘస్తోత్ర వందిమా • గధ జనంబు

నయిన కళ్యాణ మండపా • భ్యంతరమున

జుట్టుం జుట్టంబులును జెలు • ద్విట్టతనము

లమరం గేలూని కాలాని • యజ్ఞులెత్తి

చెలువమును జూడ వేడుక • నిలుచునంత.

158

మ. బురకాలోని విపంచిపోలిక మణి • పుంజావృతంబైన పం

జరమందున్న శుకీవతంసముగతికా • సాంద్రాంబుభృన్నండలాం

తరమందొప్పు మెఱుంగుంబోలె దళలీ • నంబైన పూగుత్తినా

దెరతో నచ్చటి కిచ్చుదెచ్చెను బురం • క్రీశ్రేణి యకగన్యకకా.

ి. అపుడు మామవంక • యనుచరుం దొక్కడు

గడంగి పెండ్లికొమరు • నడుగుదోయి

గడిగి తడియడంగ • మడుగుచే వడినొత్తి

తొడరి పావజోడు • దొడుగు దొడంగ.

160

. శేషీ ప్రదక్షిణత్రయ

మాదిం దాంబూలఫల స ♦ మంచితకరులై

యాదంపతు లొనరించిరి

భూదేవ స్వస్తివాద ♦ పూర్వక సరణిన్.

161

. వానికిఁ గట్టనిచ్చెఁ జెలు ♦ వంబగు మేలిజరీ మడుంగులన్

వానికిఁ జుట్టుకో నొసఁగెఁ ♦ బాగగ బాగగు పట్టుఁబుట్టముల్

వానికరంబులఁ దొడుగఁ ♦ బంచెను బైఁడి కడెంబులన్ మహీ

జాని యుదారులన్య నుప ♦ చారము నూరక యీయకొందురే.

. కౌతుక వేదియందు మణి ♦ కాంచననిర్మిత భద్రపీఠి ను

ద్యోతిత వైభవాఢ్యుల వ ♦ ధూవరుల న్నివసింపఁజేసి వి

ఖ్యాతవిధిం బొనర్చిరి గ ♦ జాన్యుని పూజనముం బురోహితుల్

జాతకుతూహలాత్ములగు ♦ సభ్యులయానతినొంది ముందుగన్. 163

. క్షితిపతి సూనుఁడు దాన

వృతమున కది మొదలు ప్రితిన ♦ వహియించిన ప

ద్ధతిమున్నె కుడికరమ్మునఁ

ప్రతిసరముం దాల్చె ధర్మ ♦ పత్ని వరింపన్.

164

. పతిపాదయుగళ సేవా

వృతమున కది మొదలు దీక్షఁ ♦ బట్టఁగవలయున్

సతియని యొరులకుఁ దెల్పెడు

గతినపుడక్కన్నె బద్ధ ♦ కంకణ యయ్యెన్.

165

. దైవజ్ఞుల్ దణియంగఁజొచ్చి సుముహూ ♦ ర్తంబిప్పుడేయంచు మే

ధావైశద్యమెలర్పఁ దెల్పఁగ బురో ♦ ధశ్శ్రేణి లగ్నాప్తక

వ్యావృత్తిం గుడజీరకంబులు శిరో ♦ భాగాంతరన్యసముల్ ♦
గావించెన్ వెసనవ్వధూవరులచే ♦ గళ్యాణ సంసిద్ధిగన్. 166

క. మంగళ సూత్రము శుభగరి

మంగళ సూత్రితముఁజేసె ♦ మహనీయుఁడ్రే

మంగమనీయత్వరతికి

మంగమకున్ రామవిభుఁడు ♦ స్మరనిభుఁడంతన్. 167

సీ. ఔదలపైనుంచి ♦ నప్పుడు జేమాత

జాతజాతఖ్యాతి ♦ సంగ్రహించి

వేణీభరమునుండి ♦ వెలువడుచున్నప్పు

డహిసంభవత్వంబు ♦ రహివహించి

కనుకొప్పలందుండి ♦ యనుపొప్ప జాటుచో

మత్స్యసంభూత సం ♦ పదవహించి

గళసమీపమునుండి ♦ గళితంబులగుతటి

శంఖోద్భవఖ్యాతి ♦ సంతరించి

వరుఁడు దోయిళ్ళఁ గీలించి ♦ వడిగ నించు

సేసముత్తైంబు లత్తైన్వి ♦ శిశుమునందుఁ

గ్రవఃమెలర్పఁగ జన్మదే ♦ శములనుండి

యప్పుడప్పుడు వెలువడు ♦ చొప్పుదోచె

168

ఉ. భావములోని మోహగుణ ♦ బంధము బంధురమయ్యె నిట్లునా

భావజుఁ డాత్మలీలఁ గను ♦ పట్టఁగ గట్టిగఁ గట్టిపెట్టెనా

భావినమస్త ధర్మములఁ ♦ బాయకవీరికి సంతతావినా

భావముగల్గు నాసతికి ♦ భర్తకు బ్రహ్మముడు ల్గుడుండఁగన్. 169

బొందుగఁదాల్చి షడ్భుజులఁ ♦ బొల్పుగు విందుల నారగించి క్కొ
 ల్వుందగ సద్విదోదకర ♦ లోకవిలోకన వృత్తిసేయఁగన్. 173
 సీ. కభుకు పచ్చలతీవ ♦ లలరు కెంపులపూపు

లొలయు బంగరువండ్లు ♦ నెలయుపనుల
 జిలుగుఁదోరపు వజ్ర ♦ ములనిగారపుగోడ
 తెసఁగు ముత్తైపుఁ జూర్లఁ ♦ బొసఁగు వసలఁ
 బొలుచు నీలపుఁగంబ ♦ ముల చొకాటపుడంబు

గలజగా పగడంపు ♦ గడపలొఱపు
 మెఱుఁగు నద్దపుఁ బొల్పు ♦ పఱఁగు నద్దపుఁ దల్పు
 లమరు సోరణగండ్ల ♦ కొమరుమిగులు

లలిత విజయాంక లక్ష్మీ వి ♦ లాస విభవ
 శాలి కల్యాణ జేదియా ♦ నాలుగిండ్ల
 వాకిటఁ దివాసుపై వెల్ల ♦ ఘర్షమీఁది
 యందపు ఘనందుగల మన ♦ లందునందు.

174

సీ. చిన్నారి పొన్నారి ♦ మిన్నారవలతాజు

మణికిరీటముచాయ ♦ గణుతి సేయ
 రంగారు బంగారు ♦ పొంగారు భుజబందు
 ధరజాభువాపీఠి ♦ కరణిఁదోప
 జగజంపు వగసొంపు ♦ జిగికెంపు టుంగరం
 బధికారముదిక్ ♦ హరువు నెఱవ
 మగరాల జిగిరాలు ♦ దగుమేలి మణికట్టు
 గురుదాన కంకణ ♦ స్ఫురణఁదాల్పఁ
 బొల్పుగు ననల్ప కల్పనా ♦ కల్పకలన
 వలనఁదులనాతిగంబెన ♦ చెలువు కలిమి

లలిమిటారిండు బలవైరి ♦ వలె రహించు
గారవముఁ బేర్చి పేరొల ♦ గంబుదీర్చి.

175

క. ఇరుసరసలఁ బరిసరముల

నిరువురు పురుషులు వినీతి ♦ ధృష్టులు మణిభా
స్వర కార్తస్వర దండ
స్ఫురదురు సితచామరములు ♦ పాలుపుగ వీవణ.

176

క. నిండగు తీవిని విభవా

ఖండలుండగు నన్నపాల ♦ క శిరోమణి యా
తండప్పడందు డెబ్బది
రెండునియోగములవారు ♦ క్రేవల నిలువణ.

177

సీ. చాఘరాంధల మరు ♦ తోగ్గమలాంకురచల

నృస్మణాసితశిఖండ ♦ మండలుండు
మందహాసచ్ఛద్య ♦ కందళచ్చంద్రికా
మహనీయముఖచంద్ర ♦ మండలుండు
సుకపోలతలకీర్ణ ♦ చకచకద్యుతిపూర్ణ
గురువజ్రమయ కర్ణ ♦ కుండలుండు
వీక్షణామృతరస ♦ ప్రేక్షణాదృతమన
స్ఫురణాస్త శుభనేత్ర ♦ పుండరీకుఁ
డనుచరాకల్పిత ముహుస్స ♦ మర్వ్యమాణ
సరస ఘనసారముఖ గంధ ♦ సారవస్తు
మిళిత వీటీ పుటీ పరి ♦ మిళిత లలిత
కలిత దిబ్బండలుండునై ♦ చెలఁగుచుండి.

178

మ. అలఘుప్రపాధిమకోటిఁ గైకొని యుప ♦ న్యాసంబుఁ గావించి యు
జ్వలమహా ధారణపెంపుచే ననువదిం ♦ పం బూర్వపక్షంబు ని
శ్చల సిద్ధాంతము సేయఁగా నిపుణులౌ ♦ షడ్జర్మనీపారదృ
శ్వులు విద్వాంసులు వాక్రస్పసంగముల నేర్పుల్కూపనాలించుచున్.

సీ. షడ్జర్మభాదిక ♦ స్వరజనిస్థానముల్

తత్తత్స్వరములు ప్ర ♦ స్తారకలన

నగుమేళకర్తలం ♦ దమరు రాగముల సం

పూర్ణషాడభ భావ ♦ ముఖ్యభేద

ములను దత్తద్ధాన ♦ ముఖ్యకాలంబుల

లయతాళ మూర్చ్ఛనా ♦ లక్షణముల

గ్రామద్వయోద్గీతి ♦ కా ప్రాధిమంబుల

దశవిధగమక ప ♦ ద్ధతుల నెఱిగి

రక్తిమీఱంగ హాయిగా ♦ రాలుకరంగ

వీణవాయిండు వైణిక ♦ శ్రేణి నెఱపు

నాత్మకులపూర్వ భూపనా ♦ మాంకగేయ

సత్ప్రబంధ కలాలాప ♦ సరణి వినుచు.

180

సీ. అలఁదిన బోనంపుఁ ♦ బొలపంబుచే ధిమిం

ధిమిశబ్దమొలయు మ ♦ దైలరవంబు

ఖంగుఖంగునమ్రమోయు ♦ కాంశ్య తాళధ్వనుల్

కలమంజుల విపంచి ♦ కా విశేష

కాకలీ కలనంబు ♦ లేక లీలగ నెంచఁ

గలయుపాంగశ్రుతిఁ ♦ గలసి మెలసి

కంకణ ఘణమణల్ ♦ కాంచికా ఝణఝణల్

గజైల ఘళఘళల్ ♦ గడలు కొనఁగ

నాగవాసంబు మోసల ♦ నాగవాస
నాకవాసవిలాసి ను ♦ ల్నాగవాసి
సరస లాస్యంబు రసములా ♦ స్యములదోప
నెఱప నరపాలవర్యుండు ♦ నిరుపమముగ.

181

క. కనుగొనుచుం గానగ్గలిడం
గనుగొనుచుండెన్ జయంత ♦ కంతువసంతుల్
దనమించు మెఱుగుచక్కం
దనమించుక వడయఁ గోరఁ ♦ దగుచెలువమునన్.

182

ఉ. అంతటఁ బెండ్లిపెద్దలగు ♦ నందఱుఁ బొందుగఁగ్రందుకొన్నబల్
సంతసమొప్పనొప్పగుప్ప ♦ శస్త్రఫలోత్కరఖాద్యవస్తువుల్
దొంతులుగాఁగఁ గూర్చుకొని ♦ తూర్యరవంబులుతోడఁ గూడిరా
వంత యెసంగఁ గ్రొంత నడ ♦ పించిరి చెంతలఁ జంతలేగఁగన్.

ఉ. ఈరహివేడఁగ బాదనఖి ♦ క్పంతనముఖ్యవివాహసమ్మతా
చారము మూఁడునాళ్ళుదగు ♦ సంపదలన్నెఱవేఱినంత ని
చ్చారతి నెచ్చెలుల్లడఁగి ♦ సంభ్రమమొప్పఁగలీలఁగేళికా
గారమలంకరించిరి చొ ♦ కాటపువంత తెఱంగెసంగఁగన్. 184

క. ఆరేయినవోధనుసిం
గారము చెలువారఁ జెలులు ♦ గైసేసిప్రియా
గారముచేరిచి మఱిరి
నేరుపు మెఱయంగ వేరె ♦ నెపములవరుసన్.

185

క. జనపతికిఁ బట్టమహిషియె
యనువగు నర్థాంగలక్ష్మి ♦ యనుమాట జగం

బున సార్థక్యము నొందఁగ

నొనరించిరి పెద్దలెల్ల ♦ నుల్లాసమునన్.

186

ఉ. అంతటఁగొన్ని నాళ్ళకుఁ బ్రీ ♦ యంబునయంబును గూర్చిఁ జేర్చియే
కాంతమునందుఁ జూపుచుని ♦ జాధిపుఁడర్చిలి గారవింపఁగా
నింతి సమస్త భోగముల ♦ నెంతయు సంతసముప్పతిల్ల న
త్యంతము ఖ్యాతిఁగాంచె జను ♦ లదలు నిందిరఁబోలునీమెనాన్.

సీ. ఏవంకఁ గనుఁగొన్న ♦ నెడలేక కడలేక
కోటవీటనుసాధ ♦ వాటకూట

మెచ్చోటఁ బరికింప ♦ నుచ్చావచములైన

రమ్యఫలద్రుమా ♦ రామసీమ

లేదండఁదిలకింప ♦ స్వాదుపయఃపూర

సత్తీరమైనకా ♦ సారవార

మేచాయవీక్షింప ♦ భూచక్రమెల్లెడ

సురుచిర ప్రత్యగ్గ ♦ పురవరంబు

లలర నిజరాష్ట్ర మభివృద్ధి ♦ నతిశయిల్లె

తీవి నద్దేవి చెట్టఁ బ ♦ ట్టినది మొదలు

వొదలు కొదలేని సకలసం ♦ పదలతోడ

రాజ్యలక్ష్మీపదంబు సా ♦ ర్థకముగాఁగ.

188

సీ. వదుగురఁ బోషింపఁ ♦ బతి మది నూహింప

వేపురఁ బెంచఁగా ♦ విన్నవించుఁ

జలివందిరులు వెట్టఁ ♦ జెలుపుండుదలఁపూన

సత్రంబు లుంపించఁ ♦ జాలఁగోరు

బీదలకన్నంబు ♦ వెట్టింపవరుడెన్న
 వస్త్రంబులునొసంగ ♦ వాంఛఁదెలుపుఁ
 బిల్ల పాల్వోయింప ♦ విభుఁడుసంకల్పింపఁ
 బాఁడియాలనిడంగ ♦ బలిమివేఁడుఁ
 దండ్రుకన్నను బ్రజలపైఁ ♦ దల్లికెన్నఁ
 జేమమెక్కువ యనువాక్య ♦ రీతిగాఁగ
 నఖిలధర్మస్వరూపిణి ♦ యెతనర్చె
 మహిత సుగుణకదంబయా ♦ మంగయాంబ.

189

గీ. ఆమో వెనువెంట విభుని బా ♦ హాగృపీరి
 నధివసించుట ధరణి రెం ♦ డవదియయ్యు
 నెలమి విలసిల్లెఁదనయొడ ♦ లినుమడింప
 దేవి సౌశీల్యమునువేరె ♦ తెల్పనెల.

190

సీ. సుందరమందార ♦ కుందారవిందాది
 మంజుసూనానూన ♦ మాల్యములను
 బహుతర నవరత్న ♦ మహనీయ తపనీయ
 కమనీయలనదలం ♦ కారములను
 జామీక రాంచల ♦ క్షౌమాద్యమలకోమ
 లానేక భవ్యన ♦ వ్యాంబరముల
 ఘనసార ఘనసార ♦ కస్తూరి కానమ్మి
 శ్రితగంధ గంధాను ♦ లేపనముల
 బంధువిప్రాంగ నానభి ♦ ప్రకరమునకు
 వాంఛలీడేర వినియోగ ♦ పఱుచుకొనుచు
 వలసినన్నియు నుపయోగ ♦ పఱుచుకొనుచుఁ
 గాంతు కూరిమిఁద్యాగభో ♦ గములఁ దనిసె.

191

శా. సంసారంబను క్షీరవారినిధికిం ♦ జంద్రోదయంబట్లు వి
ద్వాంసులైచ్చులసద్వినిర్మలకళా ♦ భ్రాజతుగ్రమారాప్తికై
కంసధ్వంసికెఁ బెక్కుగ మిక్కుటపుఁ గైం ♦ కర్యంబులబ్ధాహితో
త్తంసారాధన పూర్వకంబులుగనే ♦ తద్దంపతుల్యేయఁగన్. 192

మ. హరిసేవించి హరున్బజించి విధిమై ♦ నాసేతు శీతాచలాం
తరవిఖ్యాతము లైన క్షేత్రములయా ♦ త్రవ్వేసిభూమీమరు
ద్వరపూజల్పచరించి యారససుతో ♦ తృప్త్యర్థమర్పించుచోఁ
జిరకాలంబున కవ్వధూవరకృత ♦ శ్రీపుణ్య సంపత్తిచేన్. 193

సీ. పద్మనాయకజాత ♦ పాథోధిసంజాత

శోభాప్రిశస్తకౌ ♦ స్తుభమనంగ
రేచర్లగోత్రవా ♦ ర్నిధిసముద్భూత న
త్ఫలభరానల్పక ♦ ల్పకమనంగ
భావుకత్వోదార ♦ రావువంశక్షీర
సాగర పరిపూర్ణ ♦ చంద్రుడనఁగఁ
బ్రాజ్యసామ్రాజ్యవై ♦ భవఘన స్వకుటుంబ
జలనిధానామృత ♦ కలశమనఁగ
హరిని సేవింప నర్థుల ♦ నాదరింపఁ
గళల వెలయింప విబుధసం ♦ ఘములఁ బెంప
సంపదల నింపునింపఁద ♦ ద్దంపతులకు
సౌంపు దీపింప నారస ♦ నుతుఁడువొడమె.

194

చ. సుమహితరీతివృద్ధిగను ♦ నూనునకాతని కవ్విభుండు పేర్
ముముదనరంగ వేంకటకు ♦ మారమహిపతి సూర్యరాయ నా

మ ముఘటియిం చెడ నన్నపకు ♦ మారుడు వర్ధిలు సూచి రాయువై
యమితర మావివేక సము ♦ దారయ శోవిభవాభి రానుండై. 195

క. అనిమజ్జనకుండుభవ

జ్జననీ జనకులవివాహ ♦ చారిత్రమునీ

జననము దనుకందెలిపిన

యనువున వినిపించినాడ ♦ నధిపవరేణ్యా.

196

చ. సతతము సతగ్రవుల్ గృతులొ ♦ సంగగృతుల్లోని సతగ్రరించుచుం
బ్రతేతయశంబుమీఱరఘు ♦ రామునికైవడి రాజ్యమేలుచున్
హితులను బోచుచున్ రిపుల ♦ హెచ్చడగించుచు బుత్త్రశాలివై
స్థితుడుగఁ జేయుచుం బరమ ♦ దీనులఁబోచుచు వృద్ధిఁజెందుమీ.

నీ. అలదీధీచ్ఛాదులు ♦ యాచింపఁగ నొసంగి

రడుగక యిడునియ్యు ♦ దారచరితుఁ

డలధర్మ రాజాదు ♦ లనికేగి నెల్పిరి

కదలక నెల్చెనీ ♦ ఘనబలాధ్యుఁ

డలకృష్ణ రామేంద్రుఁ ♦ డష్టకపులఁ బోచె

నూర్లబోషించునీ ♦ నుతమనీషుఁ

డలహరిశ్చంద్రేంద్రుఁ ♦ డాడి తప్పకనిల్చె

దలఁచి తలంగఁడీ ♦ ధర్మశాలి

యనఁగ ననఘ ప్రదాతవై ♦ యరివిజేత

వైరసజ్ఞాతవై సూన్య ♦ తోరువాక్పరి

జేతవైక్షాతలఖ్యాతి ♦ నెగడుమయ్య

సూర్యరామేంద్ర నృపచంద్ర ♦ సుగుణసాంద్ర.

198

సీ. సరససారస్వతా ♦ స్పనకవీశ్వరకోటి

గౌరవపరిపాటిఁ ♦ గాంచుఁగాత

శౌర్యాభిమానవి ♦ సంభ బంధురబంధు

బృందంబు మన్ననల్ ♦ చెందుఁగాత

నియతోపదాశుద్ధి ♦ నెగడు మంత్రిలనికా

యంబనుగ్రహపాతా ♦ మగునుగాత

భక్తితాత్పర్య సే ♦ వాణీవరిష్టమా

సేవకావళికొల్పు ♦ చెలఁగుఁగాత

పాడిరహిమించుఁ బ్రజయెల్లఁ ♦ బాఁడి పంట

లుల్లసిల్లంగ ననురాగ ♦ మొందుఁగాత

రామరాజ్యంబు గాఁగ సా ♦ మ్రాజ్యమూని

పుడమినీవేలు శతవర్ష ♦ ములు నధీశ.

199

క. విద్యతక్ర వి సురభూజా

యుద్వేల యశస్సమాజ ♦ యురుతరతేజా

విద్విజ్ఞన సంజ్ఞాజా

సద్వినుతా నేకసుగుణ ♦ సరిదధిరాజా.

200

మ. సమదారాతిజయేందిరా రమణ ది ♦ క్షంచార జంఘాలకీ

ర్తిమహాప్రాభవభోగ నైభవకళా ♦ దేవేంద్రభూమీంద్ర స

త్తమ విప్రోత్తమ భక్తి తత్పరప్రసి ♦ ధ్ధస్థూలలక్షవ్రతా

రమణీయాంగవిలాస భాసురవచః ♦ ప్రాగ్భారవాచనప్రతీ. 201

కవిరాజవిరాజితము.

నలలితభాషణ ♦ శాంతివిభూషణ ♦ శత్రువిభీషణ ♦ శౌర్యరమా

నిలయశుభేక్షణ ♦ నీతివిచక్షణ ♦ నిర్మదలక్షణ ♦ నిత్యదయా

కలితహృదంతర ♦ కావ్యనిరంతర ♦ కౌతుకదంతర ♦ కవ్యధిరాట్
సులభసుదర్శన ♦ సూక్ష్మవిమర్శన ♦ సూచకకర్శన ♦ సూర్యనృపా.

ఉ. భావుకనందనాబ్దమున ♦ వాయుటకున్ సమకట్టి నేర్పుమై
శ్రీవిజయాబ్దమందు నెఱి ♦ చేర బరిపూర్తిగ సంఘటించి వి
శ్వావసు వత్సరంబుననా ♦ సంగితి ఊనికి భవ్యకీర్తికిం
దావగు రామరాద్విలస ♦ నంబను నికృతిఁ బ్రాభృతంబుగన్.

గద్య. ఇది శ్రీరామచంద్ర కృపాసాంద్ర కటాక్ష నిరీక్షణ సంలబ్ధ
శతావధానాది సరసతరకవితావిచక్షణ శ్రీమతౌగండిన్యగోత్ర
పవిత్ర దేవులపల్లి కులపయఃపయోనిధి కళానిధి సీతారామ
శాస్త్రి పౌత్త్ర వేంకటకృష్ణశాస్త్రి పుత్త్ర తమ్మనాభి
ధానాంతర వేంకటకృష్ణశాస్త్రి నామాగ్ర జన్మ
• త్రిలింగదేశాగ్రజన్మ సుధీపి ధేయ సుబ్బరాయ
• నామధేయ ప్రణీతంబైన రామరాయ
విలాసంబను ప్రబంధంబు నందు
సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ